

KÖNYVBARÁT

1952. JANUÁR • II. ÉVFOLYAM • I. SZÁM

KÖNYVTÁROSOK ÉS
KÖNYVTERJESZTŐK
HAVI TÁJÉKOZTATÓJA

TARTALOM:

Könyvtárosok és könyvterjesztők havi tájékoztatója

Felelős szerkesztő:

Gál György Sándor

Felelős kiadó:

Lapkiadó Vállalat
igazgatója

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, V

Deák Ferenc-utca 15

Telefon: *188—890

Megjelent 10.000 példányban

Egyes szám ára 1.50 Ft

Előfizetés: egész évre 18.—,

félévre 9 — Ft

Csekkszám: 47.087

Jánosi Ferenc elvtárs, a népművelési miniszter első helyettese nyitotta meg a minisztérium öthónapos könyvtárosiskoláját.....	1
MARX: A tőke III. kötete (Lisszkai Zoltán).....	3
SARIJA: A kommunista erkölcs néhány kérdéséről (Terényi István).....	5
PANKRÁTOVA: Az első orosz forradalom 1905-1907 (Székely Andorné).....	6
A kolhozépítés kérdései (Lovass Pál).....	7

HARCOLUNK A BÉKÉÉRT

A koreai ifjúság harca hazája szabadságaért és függetlenségéért (G. E.).....	9
VASVÁRI ISTVÁN: A dolgozó népet szolgálom.....	10

SZOVJET ÉLET—SZOVJET IRODALOM

Uj magyar Majakovszkij antológia.....	11
ZAKRUTYIN: Az úszó falu (Gy. L.).....	12
CVIRKA: Életadó föld (N. E.).....	13

HALADÓ HAGYOMÁNYOK

Hét évszázad magyar versei (Paku Imre).....	14
Voltaire válogatott írásai (Köpeczi Béla).....	15
MAMIN—SZIBIRJÁK: Kenyér (U. E.).....	16
„A kultúra mesterei“ (F. R.).....	17

UJ MAGYAR IRODALOM

ILLYÉS GYULA: Ifjúság (T. T.).....	18
Számadás (Benjámin László verse).....	19
JANKOVICH FERENC: Hulló csillagok (F—d—y).....	20
ACZÉL TAMÁS: Jelentés helyett (F.).....	21

IFJUSÁGI IRODALOM

BOBINSKA: A kabunauri nemzetség bosszúja (— is —).....	22
Csinosomdrága (magyar népmesék) (Aszódi Éva).....	23

SZOCIALISTA TUDÁSSAL**A SZOCIALIZMUS ÉPÍTÉSÉÉRT**

PÁLFFY ILONA: Nők a magyar függetlenségért (—S—).....	24
VAJDA LÁSZLÓ: Nagy magyar utazók (A. F.).....	25
VÁRKONYI ÁGNES: Vak Bottyán (—so—).....	26

A SZOCIALISTA KÖNYVTERJESZTÉSÉRT

Képek a Téli Könyvvásárról (Tóth A.).....	27
A falusi könyvterjesztés tapasztalatai (W. F.).....	29
Az 1951-es könyvnap pályázat — további eredmények alapja (T. A.).....	30
Az 1951-es könyvnap pályázaton díjat nyertek.....	31
Mégis mi győztünk (Köles Márta).....	33

A KÖNYVTÁROS MUNKÁJA

Könyvtári feladatok Rákosi elvtárs nov. 30-i beszéde után (K. F.).....	34
Az olvasás irányítása (Részlet Potapov-Szfonov: Könyvtári munka a körzetben c. művéből).....	35
A szigetvári könyvtáros (Antal).....	36
A pártosság elvéről a könyvtári munkában (Erdős Erzsébet).....	38
A DISZ határozata a könyvpropagandáról.....	40
A hatnapos könyvtári tanfolyamokról (Sallai István).....	42
A zalamegyei könyvtárak munkájáról (K. F.).....	44
Olvasóink írják.....	50

Jánosi Ferenc elvtárs a népművelési miniszter első helyettese nyitotta meg a minisztérium öthónapos könyvtárosiskoláját

Január 4-én nyílt meg a Népművelési Minisztérium öthónapos könyvtárosiskolája. A megnyitó-beszédet Jánosi Ferenc elvtárs, a népművelési miniszter első helyettese mondotta. Beszédének bevezető részében idézte Révai elvtársnak az Országos Népművelési Értekezleten mondott szavait: „Nem kevésbé fontos formája a mi munkánknak a könyvtármunka. Nyomatékosan figyelmükbe ajánlom ezt az intenzív, szerény, csendes, lassú, de annál fontosabb munkát.” Ezután a következőket mondotta Jánosi elvtárs.

Milyenek legyenek a mi könyvtárosaink, a mi népünk könyvtárosai?

Az első alapvető követelmény az, hogy a könyvtáros marxista-leninista tudással felfegyverzett legyen és ismerje jól azokat a feladatokat, amelyeket 5 éves tervünk gazdasági, politikai és kulturális síkon állít dolgozó népünk elé.

E feladatok megoldásában a mi könyvtárosaink legyenek *munkatársai* a munkásoknak, a dolgozó parasztnak, az értelmiségieknek. Hogyan? Úgy, hogy ismerjék meg egyre jobban és jobban olvasóikat, azokat, akik könyvért fordulnak hozzájuk. Ismerjék meg, hogy hol tartanak fejlődésükben, hogy mely könyvekből kaphatják meg éppen azt a segítséget és éppen azon a fokon, amelyre és milyen fokon leginkább szükségük van. Ne kiszolgálói legyenek a mi könyvtárosaink a hozzájuk forduló olvasók spontán igényeinek, hanem legyenek tudatos szolgáltatói és formálói öntudatuknak, fejlődésüknek, a Párt és az állam által eléjük tűzött feladatok megoldásában.

Éppen ezért hangsúlyozom az elvtársak előtt, hogy a mi könyvtárosainknak jól kell ismerniök és forrón kell szeretniök a dolgozó embert, az olvasókat, akiknek nevelése az ő gondjukra is bízott.

Mindenhhez persze az is kell, hogy a mi könyvtárosaink jól ismerjék és nagyon szeressék az irodalmat, a könyveket, ismerjék klasszikusainkat, élő íróinkat, a világ-irodalom klasszikusait, a béketábor haladó íróit és elsősorban a nagy szovjet nép felbecsülhetetlen irodalmi értékeit. Ismerjék jól mindazt az irodalmat, amin keresztül a békeharcban való helytállásra, hazaszeretetre, az ellenség olthatatlan gyűlöletére, harcra marxista-leninista világnézetre tudják nevelni olvasóikat, a mi dolgozó népünket.

A könyvtárosok legyenek a könyvtár leghűségesebb és legszenvedélyesebb olvasói, hogy amikor valakinek a fejlettségi fokához mérten kell ajánlaniok könyveket, akkor a személyes tapasztalat meggyőző hangján tudjanak beszélni. Egyszóval, amint a közmondás mondja: azt az orvosságot, amelyet ajánlanak, használják a mi könyvtárosaink sajátmaguk is minél alaposabban és minél bővebben.

Másodszor hangsúlyozom a *szakmai tudást*. A mi eddigi könyvtárosi iskoláinknak egyik fő hiányossága volt, hogy szakmai téren nem nyújtottak eleget. Az elvtársaknak, akiknek tudomásom szerint hosszabb-rövidebb gyakorlati munkából már van bizonyos tapasztalatuk, bizonyára könnyebb lesz a feladatuk a szakmai tudás alapos elsajátítása terén.

Ezzel kapcsolatosan hadd mutassak rá arra a feladatra is, hogy gondosan vigyázzanak a könyvekre, a könyvtárakra, népünk vagyonára, de még jobban vigyázzanak arra, még jobban törődjenek azzal, hogy a könyveket olvassák is. Figyelmetlenül hadd emlékeztessenek arra, a sokunk által ismert régi könyvtáros-típusra, akinek a szíve szakadt meg, ha egy szép, új könyvet ki kellett adnia, mert — jaj, biztosan kéznymokkal, számfülesen fogják visszahozni. Persze, én nem biztatok senkit arra, hogy engedményeket tegyen a tisztaság, a könyvek megőrzése tekintetében, de szeretném hangsúlyozni az elvtársak előtt, hogy inkább szeretnénk látni sok kéz nyomát őrző könyveket, mint a könyvtárak polcain porosodó könyveket. Szóval, a könyveket úgy szeressék az elvtársak, mint olvasott könyveket, mint olyan könyveket, amelyek közkezen forognak, amelyek ott vannak a dolgozók kezében, ahol használnak, ahol nevelnek, ahol előbbre viszik egész népünk általános műveltségi felemelkedését.

Összefoglalva: a mi könyvtárosaink — hadd emeljem ezt itt ki, ennek az iskolának a megnyitása alkalmával — a mi népünk élvonalban küzdő harcosai, mert minden könyvtár, mint ahogyan minden kultúrotthon is szerte a magyar földön, kultúrforradalmunknak egy-egy előretolt őrhelye, és a mi könyvtárosaink, akik ezen az őrhelyeken dolgoznak és ott nevelik, vezetik a dolgozó népet, vatóban élharcosok, akiknek odaadó munkáját nem lehet eléggé megbecsülni. Népünk hálája és köszönete méltán illeti meg őket, akik közvetítik az új életet ábrázoló és az új feladatokra lelkesítő könyveket azokhoz, akik ezeket a feladatokat maguk elé tűzik és meg is valósítják.

Szép feladat, harcos öntudatot, a dolgozó nép pártján álló egész embert kívánó feladat az, amire az elvtársak vállalkoznak és elindulnak ennek az iskolának elvégzésével. Ehhez a nagy, egész népünk ügyét szolgáló feladathoz kívánok az elvtársaknak jó egészséget, munkakedvet, lelkesedést és kívánok az iskola elvégzéséhez sok sikert.

A sztálinvárosi könyvtárban

Marx: A tőke III. kötete

Szikra

„Marx elméletének legmélyebb, minden irányú és legrészletesebb igazolása és alkalmazása — mondja Lenin — Marx gazdasági tanítása.“

Ez a lenini megállapítás természetesen vonatkozik a „Tőke“ III. kötetére, „a tőkés termelés összefolyamatának“, vizsgálatára is. Marx a polgári közgazdászoktól eltérően nem a felszínen mutatkozó jelenségekből indult ki nagy munkájában, hanem — és ez egyik legfontosabb érdeme — az értéktöbbletben általánosítja a profit, kamat és földjáraadék mindaddig külön-külön tárgyalt formáit s a legáltalánosabbtól, legegyszerűbttől halad azok felé a bonyolultabb formák felé, amelyekben a gazdasági viszonyok a konkurencia hatására jelentkeznek, de amelyek most már mind logikailag, mind történetileg könnyen levezethetők és megérthetők. Ilymódon a mű első két kötete — „A tőke termelési folyamata“ és „A tőke forgalmi folyamata“ — az értéktöbbletet csak annyiban és csak addig tárgyalja, ameddig az első elsajátítója, az ipari tőkés kezében van. Azzal, hogy miként oszlik meg a munkából kisajtott értéktöbblet a tőkésök különböző csoportjai között, a III. kötet foglalkozik. „Az értéktöbblet megoszlása azután, hogy átment az első két kötetben kimutatott folyamatokon — ez az a vörös fonal, amely az egész III. kötetben végig húzódik“ — írja Engels egy ismertetésében.

A tőkés elképzelése szerint nyeresége nem a munkából, hanem a tőkéből, nemcsak annak munkára kiadott részéből, hanem az osztókéből származik. Ilymódon az értéktöbblet a profit formáját ölti. Mennyiségi különbség a kettő között itt még nincs. De a profitráta erősen különbözik az értéktöbbletrátától. Az értéktöbblet rátáját, azaz a munka kizsákmányolásának fokát egyenlőnek feltételezve, a profitráta a különböző termelési ágakban különböző. A tőkék közti konkurencia a különböző profitrátákat átlagprofitrátvá egyenlíti ki. Az egyes árukat nem értékükön, hanem termelési árukon — a ráfordított tőke és az átlagprofit összege — adják el, de valamennyi áru értékének összege egyenlő az árak összegével. A tőkés társadalomban, amely a termelés anarchiája jellemez, az értéktörvény ezen a módon, átlagos társadalmi törvényszerűségként érvényesül, úgy, hogy a különböző irányú eltérések kiegyenlítik egymást.

A munka termelőerejének növekedése következtében a tőkén belül a változó, munkabérre fordított rész az állandó részhez képest viszonylag csökken. Minthogy csak a változó tőke hoz értéktöbbletet, ez azzal jár, hogy a profitráta — az osztóke után számított értéktöbbletráta — süllyedő tendenciát mutat.

Ezekután tér át Marx a termelőtőkéről a kereskedelmi tőke, majd a hitel- és az uszoratőke szerepére. A tőkének ezekről az „úgszólván özönvíz előtti“ alakjairól, a kereskedelmi tőkéről és uszoratőkéről kimutatja, hogy logikailag szükségszerű feltételei az ipari tőke kialakulásának, de önmagukban nem elegendő feltételek a régi termelési mód szétbomlasztásához, a tőkés termelés létrejöttéhez.

De a legfontosabb a III. kötetben — a legfontosabb mind Lenin megítélése szerint, mind szocialista fejlődésünk mai kérdései szempontjából — a földjáraadék elmélete. Marx kifejti, hogy mivel a földterület korlátozott, a mezőgazdasági termékek iránti kereslet viszont egyre nő, s mivel a föld a tőkés országokban magántulajdonban van, a termékek árát nem az átlagos, hanem a legrosszabb előállítási feltételek határozzák meg. Ennek következtében a jobb talajfajtákon befektetett tőkék különbözeti járadékot hoznak. A III. kötet idevonatkozó részéből világosan kitűnik, hogy téves az a ricardói tétel, amely szerint csak a jobb földekről térnek át fokozatosan egyre rosszabb minőségű földek megművelésére, hogy ellenkezőleg, a föld minőségét meghatározó tényezők, termékenység, fekvés, a fejlődés következtében megváltoznak.

Helytelen tehát a polgári közgazdászok által hirdetett „csökkenő földhozadék törvénye“ is, amely szerint az egyazon földön befektetett tőke egyre kisebb profitot biztosít. Ezzel az állítólagos törvénnyel, írja Lenin, „a kapitalizmus fogyatékoságait, korlátozottságait és ellentmondásait a természetre hárítják.“

A mezőgazdaság lassúbb fejlődése következtében a tőke szerves összetétele a termelés e területén alacsonyabb, a változó tőke aránya nagyobb s ezért a profitráta itt magasabb. A föld monopóliuma azonban megakadályozza hogy ez a magas profitráta résztvegyen az átlagprofitráta kiegyenlítődési folyamatában, a mezőgazdasági termék tehát monopóliáron kerül, abszolút földjárdékot hoz. Az abszolút földjárdék akadály a konkurrenciára szabott érvényesülésének a mezőgazdaságban, ezért eltörlése egyes burzsoá közgazdászoknak is követelése volt.

Rendkívül fontosak Marxnak a földjárdék keletkezéséről és történelmi fejlődéséről írott megállapításai. Rávilágít, hogy miért szükségszerű a kapitalizmusban a parasztság rétegződése és a paraszti kistulajdon pusztulása, s hogy a föld magántulajdona ellentétben áll az ésszerű mezőgazdasággal, a föld normális társadalmi felhasználásával, amelyet csak a társult termelők valósíthatnak meg.

Mint ismeretes, Marx nem fejezhette be teljesen nagy művét. A „Tőke“ II. és III. kötetét Marx hátrahagyott kézírataiból Engels rendezte sajtó alá. Az anyag rendezésén, számos jegyzeten és pótláson kívül Engels a III. kötetet két fontos tanulmánnyal is kiegészítette. Az első, „Értéktörvény és profitráta“, az egyes polgári kritikusokkal szemben, akik ellentétet akartak felfedezni a „Tőke“ I. és III. kötete között, újabb érvekkel bizonyítja be a marxi értéktörvény helyességét. A második, „A tőzsde“ című, sajnos töredékben maradt tanulmányban Engels, röviddel halála előtt, már a kialakuló imperializmus jelenségeit vizsgálja.

A kötetet — amelynek jelentőségét, eszmei tartalmát e néhány sorban még vázlatosan sem lehet kellőképpen érzékeltetni —, részletes név- és tárgymutató, idézett művek jegyzéke egészíti ki.

A „Tőke“ III. kötetének kiadása nagy eseménye a magyar könyvkiadásnak, és nagy segítség mindazoknak, akik a politikai gazdaságtant tanulmányozzák.

Lisszakai Zoltán

Néphadseregünk harcosai a marxizmus-leninizmus klasszikusait tanulmányozzák

A kommunista erkölcs néhány kérdéséről

Szikra

Napjainkban, amikor a Szovjetunió a szocializmusból a kommunizmusba való fokozatos átmenet szakaszába érkezett, s amikor a kapitalizmus rendszeréből kiszakadt államok egész sora a szocializmus építésének útjára lépett, különösképpen aktuálissá válnak a kommunista erkölcs kérdései. A marxizmus—leninizmus tanítása szerint az ember új, kommunista öntudatának kialakulása nem önmagától végbemenő, spontán folyamat — mint ahogyan nem spontán folyamat az új, kommunista gazdasági rendszer felépítése sem —, hanem a Párt céltudatos nevelő munkájának eredménye abban a harcban, amelyet a tömegek a Párt vezetésével az új társadalom felépítéséért vívnak. Másrészt viszont a szocialista öntudat egyike azoknak a legfontosabb tényezőknek, amelyek meggyorsítják az új társadalom felépítésének folyamatát.

Sarija könyvében kimutatja az elválaszthatatlan kapcsolatot a kommunista morálnak a szovjet ember erkölcsi arculatában kifejezésre jutó alapelvei és a marxista—leninista párt világnézete — a dialektikus materializmus — között. Művének alapja és kiindulópontja az alapra és a felépítményre vonatkozó marxista—leninista elmélet, amelyet Sztálin elvtárs fejlesztett tovább a nyelvtudományról szóló zseniális műveiben. A szerző erre a sztálini elemzésre támaszkodva tárja elénk azt a szerves kapcsolatot, amely a kommunista erkölcsöt, mint az ideológiai felépítmény egyik formáját az alaphoz: a szocialista termelési viszonyokhoz, azok kialakulásához és fejlődéséhez fűzi.

Ebből kiindulva kimutatja, hogy az új, a kommunista erkölcs nem mechanikusan, nem spontán következmény gyanánt jön létre az alpból, hanem a párt és az állam harcának és nevelőmunkájának eredményeképpen alakul ki. — Ugyanakkor Sarija könyvében kibontakozik előttünk a kiáltó ellentét a mai burzsoá erkölcs — vagy pontosabban: erkölcsstelenség — és a szovjet emberek emelkedett, magasrendű erkölcsisége között. A szerző fejtegetései során világossá válik, milyen szorosan összefügg az imperialista burzsoázia teljes erkölcsi zülöttsége a pusztulásra ítélt, minden perspektívájától megfosztott kapitalista rendszer jelenlegi állapotával.

Sarija könyve elméleti és gyakorlati síkon egyaránt bemutatja az új, a kommunista erkölcs kialakulását. Összefoglalja és bírálja a Marx előtti etikai elméleteket, ismerteti a marxista—leninista erkölcsi felfogást, és kritikai összefoglalást nyújt a mai burzsoá erkölcsstani koncepciókról. Részletesen elemzi azokat a kérdéseket, amelyek arra vonatkoznak: milyen szerepet tölthet be az erkölcs a marxizmus—leninizmus elméletében, a szocializmusban, valamint a szocializmusból a kommunizmusba való fokozatos átmenet időszakában.

„A szovjet emberek az emberiség történelmének teljesen új embertípusát alkotják: lenini-sztálini veretű emberek, akik áttörték a magántulajdonból fakadó egoizmus szűk körét, akik a társadalmi, az állami érdekeket mindenek fölé helyezik és személyes érdekeiket alárendelik a társadalmi érdekeknek; a fáradságtalan alkotó kezdeményezés emberei ők, akik rendületlenül haladnak előre és nem rettennek meg, ha útjukon nehézségekbe ütköznek; állhatatosan törnek kitűzött céljaik felé, hűségesek a barátságban, engesztelhetetlenek a nép ellenségeivel szemben; elvhű, meggyőződéses emberek, akik a haza iránti kötelességüket és mindazt, amit vállaltak, öntudatos lelkiismeretességgel teljesítik.“

Ime — ilyen a szovjet ember erkölcsé és erre a magasrendű morálra tanít bennünket Sarija könyve.

Terényi István

A. M. Pankratova: **Az első orosz forradalom** **1905—1907**

Szakra

A szovjet történetíró, Pankratova a marxista történetírás módszerével írja le az 1905-ös orosz forradalom gazdasági és politikai hátterét, előzményeit, a forradalom kitörését, kibontakozását, visszavonulását és vereségét.

Az orosz-japán háború feltárta az orosz önkényuralom rothadtságát és gyengeségét. A proletariátus első nagy megmozdulása, az 1905-ös októberi sikeres általános politikai sztrájk megingatta a cári hatalmat, az „agyaglábon álló kolosszust”.

A januári „véres vasárnap” megértette az orosz proletariátussal, hogy a cár egy gyékényen árul a burzsoáziával, hogy sorsa jobbrafordulását nem remélheti a cár jóindulatától, csak a saját erejében és a bolsevikok vezetésében bízhat. A forradalom vonala felfelé ível és május 1-én szerte az országban már több mint 200 000 munkás sztrájkol. Az ivanovo-voznyeszenszki textil-munkások megalakítják az első szovjetet és október—decemberben már csaknem minden munkásközpontban megalakulnak a Munkásküldöttek Szovjetjei s egyes helyeken a Parasztküldöttek Szovjetjei is. A munkás-sztrájkok folytatódnak. A „Potjomkin” páncéloshajó felkelése, a nép és a rendőrség, katonaság közti fegyveres összeütközések, a Feketetengeri Flottában kitört felkelés, a parasztság mozgalmának erősödése.— mindez arról tanúskodik, hogy érlelődnek a nép fegyveres felkelésének feltételei.

A parasztok harca a földesurak ellen 1905 őzén nagy méreteket ölt. Több városban erősödnek a katonalázongások. A bolsevikok szervezik a fegyveres felkelés előkészítését, amely a Moszkvai Pártbizottság vezetésével a december 7-i politikai sztrájjal megkezdődik. Moszkva utcáit csakhamar barikádok borítják. A moszkvai felkelést a munkások hősi harca ellenére a cári katonai túlerő leveri és leveri az Oroszország többi városában kitört felkeléseket is.

Az 1905-ös forradalom elbukott. Lenin a forradalom küszöbén kidolgozta a helyes taktikai vonalat: a proletariátusnak kell vezetnie a forradalmat, szoros szövetségben a parasztsággal, a cárizmussal megalkudni kész burzsoázia egyidejű elszigetelésével. A szilárd szövetséget a parasztsággal azonban ebben az időszakban még nem sikerült megvalósítani. A parasztság ingadozása tükröződött a főleg parasztokból álló katonaság magatartásában is. Voltak ugyan lázongások a hadseregben, de a katonák zöme még segített a cárizmusnak elfojtani a sztrájkokat és felkeléseket.

A forradalom élenjáró, fő erejében sem volt meg a szükséges egység. A munkásosztály pártja, az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt két csoportra szakadt: a bolsevikokra és mensevikekre. A bolsevikok következetes forradalmi vonalon jártak, de a mensevikek megalkuvó taktikájukkal fékeztek a forradalmat.

A vereség e belső okaihoz hozzájárult a nyugateurópai imperialisták segítsége, akik féltették Oroszországban befektetett tőkéiket és ezenkívül attól tartottak, hogy az orosz forradalom győzelme esetén más országok munkásai is forradalmat kezdenek. Ezért támogatták a hóhér cárt. A francia bankárok nagy kölcsönt adtak a cári kormánynak a forradalom leverésére. A német császár sokezer főből álló hadsereget tartott készenlétben a beavatkozásra.

Az 1905-ös orosz forradalomnak azonban bukása ellenére rendkívül nagy jelentősége volt mind Oroszország további fejlődése, mind a nemzetközi munkásmozgalom szempontjából. A munkásosztály és a parasztság ebben a forradalomban olyan tapasztalatokat szerzett, amelyek megkönnyítették a felszabadulásért folytatott további harcot. Megváltoztak e tapasztalatok hatására az európai proletariátus osztályharcának formái és módszerei is. Az orosz forradalom tapasztalatai alapján alkalmazták a nyugateurópai munkásmozgalomban a politikai tömegsztrájkokat és az általános sztrájkot. Az 1905-ös forradalom példája fellendítette az ázsiai nemzeti szabadságmozgalmakat is.

A legnagyobb jelentősége azonban ennek a forradalomnak az, hogy tulajdonképpen a Nagy Októberi Szocialista Forradalom főpróbája volt. A tapasztalatok már ekkor igazolták a lenini—sztálini taktika helyességét, azoknak az elveknek és harci módszereknek a helyességét, amelyek segítségével a bolsevikok 1917 októberében győzelemre vezették az orosz népet.

Ebben a forradalomban tanult, edződött és kovácsolódott ki az a forradalmár gárda — Leninnel és Sztálinnal az élen —, amely 1917 októberében a bolsevikok pártjának magvát, sziklaszilárd erejének pilléreit alkotta.

Ebben a forradalomban derült ki, hogy a cári Oroszország a világimperializmus rendszerében olyan csomópontot jelent, amely helyzet az orosz proletariátust arra a történelmi szerepre jelölte ki, hogy a világorradalom élére álljon. Ezeknek a tapasztalatoknak alapján dolgozta ki Lenin elméletét a szocializmus egy országban megvalósítható győzelméről, amely 1917-ben megvalósult és a világ első munkás- és parasztállamának, a világ első szocialista országának megteremtéséhez vezetett.

Ennek a forradalomnak a tanulságai segítették elő a Szovjetunió megszületését, amely „az egész elnyomott és kiszákmányolt emberiség világító-tornyává és reményességévé vált”.

Székely Andorné

A kolhozépítés kérdései

(Cikkgyűjtemény)

Szikra

A Szovjetek országa volt az első a világon, amely olyan mezőgazdasági rendszert teremtett, amelyben a parasztok tízmilliói boldogan, jómódúan és kulturáltan élnek. Ez a rendszer a kolhoz-rendszer.

Mi tette szükségessé ezt a rendszert? A polgárháború után a „nep” korokban s különösen az első öt éves terv első éveiben soha nem látott ütemben növekedett a Szovjetunió ipara. A rohamosan növekvő szocialista ipar, amely kezdte már bőségesen ellátni a mezőgazdaságot kiváló technikával, ellentmondásba került azzal a kisárutermeléssel, amely kizárja a mezőgazdaságban a korszerű technika alkalmazásának lehetőségét. Az elmaradott magántulajdonon alapuló falusi termelési viszonyok a szocialista ipar és az egész népgazdaság további fejlődésének akadályaiává váltak. A fejlődő szocialista termelőerők az egész népgazdaságon belül megfelelő termelési viszonyokat követeltek. A kulákok és jobboldali trockista ügynökeik igyekeztek kihasználni az átmeneti időszak nehézségeit. A falun az osztályharc a legélesebb formákat öltötte.

A szovjet társadalom gazdasági alapjának és osztályszerkezetének ezekre az ellentmondásaira Sztálin elvtárs mutatott rá: „Lehet-e a Szovjethatalmat és a szocialista építést többé-kevésbé hosszú időn át két különböző alapra fektetni — a legnagyobb üzemű és egyesített szocialista ipar alapjára és a legelaprózottabb és legelmaradottabb kisárutermelő parasztgazdaság alapjára? Nem, nem lehet. Ennek egyszer az egész népgazdaság teljes felbomlásával kell végződnie”. Sztálin elvtárs továbbá azt fejtegette, hogy e szétforgácsoltság és elmaradottság felszámolásához két út vezet. Az egyik a kapitalista út, amelynek eredménye a dolgozó paraszti tömegek elnyomódása, fönkretétele és a proletárdiktatúra felbomlása lenne. A másik a szocialista út, amelynek lényege a kisárutermelők szövetkezése, az új technikával és az élenjáró tudománnyal felvértezett s a szocialista bővített újratermelés törvényei szerint fejlődni képes kolhozok és szovhozok meghonosítása. Ez az új megszabadítja a parasztokat a kulákigától s elvezeti őket a jómódú kulturált élethez.

Ez az út azonban mindaddig járatlan volt. Sztálin elvtárs, a Bolsevik Párt tört utat, miközben számtalan nehézséget kellett leküzdeni. De a kolhoz-rendszer végülis diadalt aratott.

S a szocializmus alapjait lerakó népi demokratikus országok ma már a kolhozrendszer széles, kitaposott útján járhatnak. Ha van is éles forduló — tudják előre; ha van is akadály — ismerik legyőzésének útjait-módjait; ha fel is bukkan valami mesterségesen támasztott nehézség — tudják kinek a kezét kell ott keresni.

Ezért nyújtanak oly felbecsülhetetlen segítséget, tájékoztatást és világos perspektívát ez országok számára a kolhozépítés kérdéseivel foglalkozó könyvek. De a kapitalista országok és a gyarmatok egész parasztságának is megmutatják a felszabadulás útját a földesurak és a kapitalisták igája, a nyomor és a tudatlanság alól.

Ilyen könyv a „Kolhozépítés kérdései” című könyv is, amelyből megismerkedhetünk a Szovjetuniónak a mezőgazdaság szocialista átépítése terén elért eredményeivel, harcaival és tapasztalataival. Ez a cikkgyűjtemény valószínűleg tankönyv számunkra: a mezőgazdaság szocialista átalakításának tan-
könyve.

A cikkgyűjtemény első cikkei elméleti síkon tárgyalják a kolhozrendszer kiépítését. Leírják *Lenin* és *Sztálin* elméleti munkásságát a mezőgazdasági kérdésekkel kapcsolatban, s a kolhozmozgalom történeti leírását adják.

Ezután a szervezeti forma kérdései következnek. Foglalkozik a könyv a mezőgazdasági szövetkezések különböző formáival általában, s különösen az artel-formával, mint a kolhozmozgalom jelenlegi szakaszának fő formájával. Külön cikk szól részletesen a gép- és traktorállomások kiépítéséről és a kolhozrendszer megszilárdításában betöltött szerepükről. Ismerteti a gép- és traktorállomások fejlődését, szervezeti felépítését, jelentőségét az első traktorosztagtól napjainkig.

A többi cikk is mind a kolhozépítés sarkalatos kérdéseivel foglalkozik. Így egy cikk tárgyalja azt, hogyan finanszírozza a szovjet állam a kolhozokat, milyen összegeket irányzott elő költségvetésében, milyen hatalmas anyagi támogatást nyújtott és nyújt ma is a kolhozoknak és a kolhoztagoknak.

A legérdekesebb cikkek egyike az, amelyik a munkaegység szerepét, a kolhozmunka díjazásának fejlődését ismerteti. Ehhez kapcsolódik a következő cikk is, amely a kolhozokban a munka szocialista megszervezését és díjazását tárgyalja.

De épp ily komoly tanulmányozást érdemelnek azok a cikkek is, amelyek a kolhozok társas gazdaságának sokoldalú fejlesztéséről, a szocialista mezőgazdaság elhelyezéséről vagy a természet átalakításának nagy sztálini tervéről szólnak.

Két szempontból jelentős különösen számunkra ez a könyv. Először is nagy értéket jelent azért, mert részletes, gyakorlati útmutatásokat ad a magyar mezőgazdaság fejlesztésének jelenlegi szakaszában azáltal, hogy megmutatja számunkra a kezdeti kolhozmozgalom fejlődésének feladatait, nehézségeit, válaszolja az ipar és a mezőgazdaság fejlesztésének szoros kapcsolatát. Útmutatást ad ahhoz, hogyan kell megszervezni a tszcs-k, valamint a gép- és traktorállomások munkáját, a munka díjazását, a társas gazdaság fejlesztését stb.

A könyv másik oldala és jelentősége az, hogy perspektívát ad a dolgozó parasztság számára azáltal, hogy megmutatja a gyakorlatban a kolhozok fejlődésének és gazdagodásának útját, megvilágítja számunkra a kolhozparasztok mai kulturált és jómódú életét.

Ugyanakkor ebből a könyvből is feltárul előttünk Sztálin elvtárs megállapításának törvényszerű ereje, amelyben hangsúlyozza, hogy a falu szocialista átépítését csak a falusi burzsoázia, a kulákok elleni engesztelhetetlen harcban lehet győzelemre vinni. Ebben a harcban válik fegyverré ez a könyv és segít hozzá a győzelemhez, a szocialista társadalom felépítéséhez hazánkban.

Lovass Pál!

Harcolunk a békéért

A koreai ifjúság harca hazája szabadságáért és függetlenségéért

Ifjúsági Könyvkiadó

Kim Gun Ok

*torpedónas-ados-tag pa-ancsnok, a
Koreai Népi Demokratikus Köztársaság Hőse*

ges lőrés elé vetette magát. Bizonyára Matroszov példája lebegett szeme előtt, mikor a biztos halálba rohant. És He Szun Hak, a hős harcokszervező, aki a sokezres ellenséges túlerővel szemben ott maradt megsérült tankjában, hogy azt az élete árán is megvédje. Mintegy 700 ellenséges katonát ölt meg, mikor történései elfogytak, s csak pisztolya és egy-két gránátja maradt meg. „Csak támadjatok, alávalók! Kim Ir Szen-nevelte ifjúságunk bátran harcol!” — kiáltotta, s ebben a pillanatban szívébe hatolt egy golyó. Ezzel ért véget az egyenlőtlen harc, amelynek emléke örökké élni fog a koreai nép s a békéért harcoló emberiség szívében.

Beszélhetnénk Li Szun Im ápolónőről, aki nem habozott a sebesülteket az égő sátrakból a hátán kimenteni, Sze Kan Rjomról, az alig tizenöt éves fiúról, akit semmiféle kínzás sem tudott rávenni, hogy elárulja a parasztságot, Han Nam Szu mozdonyvezetőről, aki ellenséges tűzben szállította a harctérre a löszert, az Ancsu-bányai ifjúbrigádról, amelynek tagjai egytől-egyig kitüntették magukat a küzdelemben.

Ha ezt a könyvet olvassuk, eltölt bennünket a biztos, boldog tudat: ilyen népet nem lehet legyőzni, hiábavaló az amerikai háborús gyújtogatók minden igyekezete, minden gonoszsága, kegyetlensége. A kis Korea szabadságáért harcoló népével együtt menetelnek Kína önkéntesei, mellette áll a nagy Szovjetunió, amely ismételten és határozottan felemeli szavát érdekében és mellette áll az egész haladó világ, a szabad népi demokráciák és az imperiaalista országok elnyomott dolgozó millióinak rokonszenve is.

Hiába akarnak háborút a Wall Street tőkései, kísérleteik megtörnek a népek szilárd békeakarátán. A hős Korea példája lelkesítsen valamennyiünket még szilárdabb helytállásra, az ellenség engesztelhetetlen gyűlöletére, még következetesebb békeharcra.

G. É.

Vasvári István: **A dolgozó népet szolgálom**

Ifjúsági Könyvkiadó

A szocializmus építése új embereket teremt. A szocialista irodalom elsőrangú feladata, hogy ezeket az új típusokat ábrázolja. Új életünk egyik legfontosabb munkaterülete, a néphadsereg élete is egyik alakítója és kohója ezeknek az új embertípusoknak, fejlettebb, különb embernek.

Vasvári István regénye a néphadsereg életét mutatja be, egy páncélosalakulat napi munkájának, az újoncokból fejlett harcosokká érő, néphez hű katonák hétköznapijainak részletes ábrázolásával. Vasvári regénye az első szépirodalmi mű irodalmunkban, amely erről a részleteiben még ismeretlen, de izgalmasan érdekes területről veszi tárgyát. Könyveből kiderül, hogy jól ismeri honvédségünk életét, ismeri ennek az érdekes és nagyszerű életnek az apró részleteit is, gyakorlati tanulságait, „napi” feladatait is, de regényében mégsem ragad meg a részletekben: mert a napi feladatokban is látja a

lényegét, tudja, hogy mi a magyar néphadsereg döntő, történelmi jelentőségű újdonsága. Tisztában van a szovjet hadsereg példáján fejlődő népi demokratikus hadseregek igazi jelentőségével, hatalmas, emberformáló erejével.

Kiemelkedő eredménye Vasvári regényének, hogy jól sikerült megrajzolnia a néphez hű katonatiszt új típusát. A csapat élén dolgozó hadnagy például — aki a Kossuth Akadémia előtt mint vájár kereste kenyerét, kezdetben minden igyekezete és kemény munkája ellenére sem jut megfelelő eredményre. A csapat politikai tisztjeivel megbeszéli a nehézségeket, kiderül, hogy nem jól szervezi meg, nem jól osztja fel a feladatokat tisztársai és tiszthelyettes társai között. A hibát felismerése után csakhamar sikerül kiűszöbölni.

Az egész cselekmény az újoncok bevonulásával kezdődik, hogy lemérhető lehessen az emberek nagy fejlődése, amit a néphadseregnek köszönhetnek. A regény újoncai az olvasó szemeláttára fejlődnek napi feladataik során kemény férfiakká, különb emberekké. Nagy Béla, az egykori kulák-cseléd, külsőleg-belsőleg torzonborz, öntudatlan emberként kerül a honvédségbe. Mikor egy puska-alkatrészt elveszít, félelmében és rossz tanácsra a bajtársa szerszámját lopja el. De a néphadsereg belőle is embert farag. Büntetés helyett elvtársias útbaigazítást kap a lopás után a csapat politikai tisztjétől, egy bajtársa írni-olvasni tanítja, mert az elmúlt rendszerben nem volt módja iskolába járni. Az eskü után, az első kimenő során a bányászok mulatságán már emberként bánnak vele a bálra összegyűlt bányászlányok. Itt érzi át először önmaga is azt a nagy fejlődést, amit a néphadsereg támogató erejével ért el.

Tovább sorolhatnánk a regény nagy pályát, nagy fejlődési szakaszt befutó szereplőinek történetét, de tulajdonképpen nem is ezek a szereplők a regény hősei, hanem maga a *közösség, az egész kollektíva fejlődése.*

A néphadseregbe befurakodott ellenséget szintén bemutatja a könyv. Jól ábrázolja a meglapuló ellenség erkölcsi züllöttségét, népelleses dühét. Ezzel együtt szintén hitelesen szólaltatja meg az egész kollektíva kemény megvetését, a szabotáló, méregkeverő ellenséges figurával szemben, aki vasreszeléket szór a párttitkár puskacsővébe. A dolgozó nép szolgálatának tudata ad erőt a harcossá érett újoncoknak, amikor kicsavarják az ellenség kezéből a fegyvert, amikor a kemény hadgyakorlatokat végzik, vagy a felszabadulási felvonulásra készülnek. *„A dolgozó népet szolgálom”* — ezt mondja az egyik honvéd, amikor egy gyakorlaton „foglyul ejtik”. Erre gondol egy másik honvéd is, akihez váratlanul anyja halálhíre érkezik el és azon töpreng, hogy ha előbb érkeznek el a magyar földre a szovjet tankok, anyjának nem kellett volna élete végéig mások szolgálatában görnyednie és ilyen fiatalon meghalnia. Ezt érzi Nagy Béla, Pákozdi és a többi honvéd is, mikor harcokcsijok eldübörög a Hősök terén az Április Negyedik díszszemlén, és a harcokcsi figyelő résén keresztül megpillantják Rákosi elvtársat, amint a díszemlény közepéről barátságosan integet a Nagy Béláknak, a Kádasoknak és a többieknek, Rákosi elvtársat, aki a népnek földet adott és hazát teremtett.

Uj magyar Majakovszkij-antológia

Kétségtelen, hogy a magyar olvasó-tömegek a szovjet költők közül Majakovszkijt ismerik és szeretik a leginkább. De az is kétségtelen, hogy Majakovszkij magyar fordításának a problémáját mindmáig nem tekinthetjük megoldott kérdésnek.

A felszabadulás óta megjelent Majakovszkij-antológiák jelentős sikert arattak a szovjet költészetre évtizedek óta mohón váró magyar dolgozók tömegében, de ez a siker nem homályosíthatja el azt aényt, hogy a magyar Majakovszkij-kötetek sarkalatos, komoly hibákban szenvedtek. Hibás volt egyfelől a kötetek válogatása, mert nem mutatták be mindenfelől ezt a rendkívül sokoldalú költői lángelmét, de hiba volt a magyar tolmácsolás körül is, mert a fordítások ritkán adták vissza az eredeti szöveg hatalmas erejét, pátozását, sajátos eredetiségét.

Az Uj Magyar Könyvkiadónál megjelent új magyar Majakovszkij-kötet ezeken a hibákon kíván segíteni. Az új antológia anyagát Krajevskij professzor, egyetemünk Orosz Intézetének igazgatója, egy kitűnő Majakovszkij-monográfia szerzője válogatta össze. S valóban, a kötetben olvasható 75 vers gazdagabb képet ad Majakovszkijról, mint az eddigi kötetek.

A könyv első ciklusa Majakovszkij forradalmi verseit gyűjti hatalmas vörös csokorba, azokat a verseket, amelyekben az Októberi Forradalom pátozsa dübörög. A második ciklus a költő forradalmi szatíráit tartalmazza, azokat a maróan szellemes költeményeket, amelyekben a harcok közt alakuló új társadalom fonásáigaira, a régi rend makacs maradványaira mutat rá felejtethetlen erővel a költő.

A harmadik ciklusban azokat a verseket találjuk, amelyek Majakovszkij franciaországi és amerikai útjához kapcsolódnak, s melyek diadalmasan mutatnak rá a szovjetrendszer hatalmas erkölcsi fölényére a tőkés világgal szemben. A negyedik ciklusban felsorakoznak Majakovszkijnek az ifjúsághoz írott dalai. A nagy szovjet költő rajongó szeretettel közeledett hazája ifjúságához és költészetével egyik nagy nevelője lett a szovjet pioniroknak és komszomolcoknak. A kötet ötödik ciklusában különféle tárgyú Majakovszkij-versek foglalnak helyet, olyanok, amelyek nem ille- nek jellegzetesen egyik fentebbi témakörhöz sem.

A kötet szerkesztői, Gábor Andor és Kardos László, a legkiválóbb költőket és műfordítókat állították csatasorba Majakovszkij méltó megszólaltatásáért. A szerkesztők fordításai mellett ott látjuk Képes Géza, Gáspár Endre, Szabó Lőrinc, Illyés Gyula, Somlyó György, Kucka Péter, Aczél Tamás és mások munkáit. A szép kötet jelentős lépés a magyar Majakovszkij tolmácsolás útján. Természetesen még nem az utolsó lépés. Ezen az úton nem szabad megállnunk mindaddig, amíg teljes anyagú és csorbítatlan művészi értékű Majakovszkijt nem adhatunk a magyar dolgozók kezébe.

KÖNYVVEL, TUDÁSSAL

A BÉKÉÉRT,

AZ 5 ÉVES TERVÉRT

V. Zakrutykin: **Az úszó falu**

Uj Magyar Könyvkiadó

Golubovszk kis kozák falu a hatalmas Don mentén. Ez az „úszó falu“, amelyet minden tavasszal előnt a víz árja. Lakói, a halászok és kolhozparasztok az évről-évre visszatérő elemi csapás ellenére forrón szeretik kis falujukat, szűkebb szülőföldjüket.

A faluban halászkolhoz működik, amelynek elnöke erős kézzel igyekszik rendet teremteni a „halgyárban“, de bajok vannak, mert még mindig kísért a korrupció, a lelkiismeretlen ellenséges beállított-ságú emberek aknamunkája. Vannak még, akik a halászatot változatlanul olyan szemmel nézik, mint évszázadokkal, sőt évezredekkel ezelőtt, a Dont mint kifogyhatatlan halmedencét kezelik, nem értik meg az idő szavát és el sem tudják képzelni, hogy a halászatot is korszerűen, tervszerűen és szovjet munkamódszer szerint kell végezni. Nem értik, milyen fontos a hatalmas Szovjetunió élelmezése szempontjából a halászat.

Lihacsev, az elcsapott korrupt haligazgatósági felügyelő helyére a huszonhároméves Zubov kerül, aki hősiiesen végigharcolta a Nagy Honvédő Háborút és igazi szovjet emberhez méltóan fog hozzá munkájához, amely tulajdonképpen gyakorlati vizsgája lesz az elméleti tudásból, amelyet a Halászati Főiskolán sajátított el.

Zubov munkája nem könnyű. Szembekerül az ellenség nyílt, de legtöbbször álcázott aknamunkájával és a többi igazi szovjetember elvtársi segítsége ellenére is napról-napra súlyosabbnak érzi munkáját. Segítségére siet elsősorban a Párt, amely azonnal átlátja, hogy a fiatal felügyelő jó úton jár és mint igazi szovjetember igyekszik munkáját elvégezni. Segítségére van Zubovnak Stvetyinyin professzor, az országos hírű ichtiológus, Zubov volt tanára is. És Zubov oldalára áll Grunya, a fiatal haltenyésztőnő, aki tudományos alapon akarja megvalósítani a haltenyésztés korszerűsítését, de minduntalanul az ellenség és a tudatlan konzervativizmus akadályába ütközik.

Zubov és Grunya megszeretik egymást. Harcos munkájuk közben a fiatalok egymásra találnak és most már együtt veszik fel a harcot az ellenség ellen. Stvetyinyin professzor egy fontos ichtiológiai kísérlet színhelyéül Golubovszkot választja. Sokat beszélget a halászokkal, tanítja őket és kifejtji nézetét a szovjet haza jövődó halászati és haltenyésztési módszereiről.

Bebizonyítja, hogy az irányított gazdálkodásnak és a természet átalakításának nem csupán a földművelésben és a vízierőművek építésében kell megmutatkoznia, hanem a halgazdálkodásnál is. Ragyogó képet fest arról az időről, amikor majd a zúgó tengereken és a vad folyamokon is urrá lesz a szovjet tudomány, a technika, a szovjet tudósok és dolgozók mindent legyőző akarata és állhatatossága.

Zubov és Grunya összeházasodik és „nászútra“ Moszkvába utaznak, ahol Zubov a Halügyi Minisztérium rendelkezésére magasfokú tanfolyamot végez. Amikor a fiatal pár tömördek értékes tapasztalattal és tudással gazdagodva visszatér az úszó faluba, már az új elvek alapján, az új, tudományos vívmányok felhasználásával indul meg a hatalmas haltenyésztő és halkitermelő munka, amely szerves része a kommunizmus építésének a Szovjetunióban.

Zakrutykin, a regény írója néhány hónappal ezelőtt kapott Sztálin-díjat ezért a művéért. Az „Úszó falu“ meseszövése elejétől végig lenyűgözően érdekes. Tájfestései, hangulatképei gyakran gorkijji magasztalokat érnek el. A regény minden egyes alakja él és az egész mű fölött a szovjet embereket átható lenini-sztálini eszme lebeg. A magyar olvasótábor biztosan nagy érdeklődéssel olvassa majd ezt az igazán művészi, érdekes regényt.

GY. L.

„UJRA VISSZANYERT EMBEREK SZIGETE.” Ezzel a címmel jelent meg Igor Newerly lengyel író igen érdekes munkája Varsóban. A könyv érdekessége az, hogy Makarenko „Uj ember kovácsá”-nak szinte

lengyel párhuzamául tekinthető. A szerző mesterien állít elénk egy fiatal gyereket, aki a háború poklából kikerülve ismét igaz emberré válik s holmi regényes mexikói utak álmai helyett a társadalom munkás tagja lesz.

Petrasz Cvirka: ÉLETADÓ FÖLD

Új Magyar Könyvkiadó

Napról napra csodálatosan változik a falu képe. A múlt minden gazdasági és szellemi nyomorúságát az élet szépsége, a szellem világossága váltja fel. Szélesen terülnek el a gondozott, szerető kéz munkálta földek a határban. Villany, rádió, kultúrotthon: Új világ épül falun is, beteljesedni látjuk mindazt, amit Pártunk, kormányzatunk megígért a dolgozó parasztságnak.

Keserves reménytelenségben nagyszerű paraszti életek sikkadtak el a földesúri és a tőkés elnyomás szomorú évszázadaiban, míg eljött a szabadulás.

Cvirka: Életadó föld című regénye Litvánia egy Kaunasz közelében fekvő kis falujába visz el bennünket. A cselekmény az 1920—1930-as években játszódik. A litván nép a németek és nagybirtokosok jármát lerázza magáról, új életet készül építeni, de félrevezette az egykori nagybirtokosok utódai és a klerikális reakció képviselőitől, nem a Szovjetunióval karöltve, hanem éppen ellene akarja ezt megvalósítani.

A regény hőse Jurasz Tarutisz nincstelen litván paraszt. A szovjet hatalom elleni intervenció háború idején részt vesz a Litvánia „függetlenségéért” harcoló nemzeti hadseregben. Hazajövele után meg-nősül, gyermekei születnek. Jurasz és családjának keserves, tragikus élete tükörképe a litván nép szörnyű nyomorának és küzdelmeinek, amíg végre a helyes utat megtalálják. *Tarutisz társai látva életük nem csökkenő nyomorúságát, sorra elhagyják szülőföldjüket és idegenbe, Délamerikába vándorolnak. Az otthonmaradók veritékén, húsán-vérének pedig gazdagodnak az urak, hitznak szószólóik, a papok.*

Az egész litván dolgozó nép tragédiája elevenedik meg Tarutisz tragédiájában. Kis

gazdaságát — mivel a rossz termés miatt rendezni nem tudja adósságát — az uzsorakamatok fejében elárverezik. Idősebbik fiát — akit még mint gyermeket kénytelen volt cselédnek adni az elmenekült földesúr jószágigazgatójához — egy szerencsétlen baleset következtében veszti el. Felesége Mónika, meghal és Jurasz csak most látja igazán, hogy annakidején nem a bolsevikok ellen, hanem velük kellett volna harcolni.

Keserves utat tesz meg a litván nép, nagy megpróbáltatásokon megy keresztül, míg rátalál a helyes útra. Jöcskán akadnak útjában olyanok, akik a hordó tetején szónokolva, a szöszékről áldást vagy átkot szórva, üres ígéretekkel félrevezették, hogy még többet szorítsanak ki belőle, hogy még több pénz jusson az ő pénzeszsákjukba. De a felismerés órájában a litván nép lerázza magáról őket és teljes szívvel, bizalommal fordul a Szovjetunió felé, hogy kövesse a szocializmus építésében.

Az igazi, szép emberi érzések, az itt-ott felcsillanó humor kifejezése bizonyítja a könyv írójának, Petrasz Cvirkának írói sokoldalúságát és nepe iránti — hiszen maga is Kaunasz vidékére való — határtalan szeretetét, megértését és megbecsülését.

Nem építhetjük elég harcossá akarattal a jövőt, ha nem pillantunk vissza a múltba. Aki ezt a regényt olvassa, látni fogja, milyen közel állnak hozzánk a problémák, hogyan hasonlított a litván és a magyar paraszt élete. Talán azért is zárjuk annyira a szívünkbe Petrasz Cvirka regényének hőseit, mert a feudal-kapitalizmus mocsarából kivergődött magyar, dolgozó nép túljutva az ingadozások válságán, a félrevezetés útvesztőjén, úgy tárja ki karját a felismerés örömmünnepe és a szabadságot hozó szovjet emberek felé, mint a litván Jurisz Tarutisz és társai.

N. E

A HALADÓ ÉS KLASSZIKUS NÉMET IRODALOM NAGY ELTERJEDTSÉGE A SZOVJETUNIÓBAN. Egy legújabb statisztikai összeállítás szerint a Szovjetunióban igen nagy az érdeklődés a klasszikus és a mai haladó német irodalom iránt. Eddig a szovjetunióban 55 nyelven s összesen 29 764 000 példányban jelent meg német írók műve. Goethe, Schiller, Heine munkái teljes kiadásban jelentek meg, legtöbbjük korszerű, mai fordításban, a legkitűnőbb szovjet írók átültetéseként. A 19. század forradalmi költőinek művei is nagy példányszámban láttak napvilágot: Herwegh, Freiligrath, Weerth műveit is kiadták. Ugyanakkor azonban a

haladó német irodalom jeleseivel is megismerkedhetik a szovjet olvasó: Seghers, Kellermann, Becher, Arnold Zweig, Bredel, Bert Brecht, Erich Weinert és a többi kitűnő írók, költők művei is számos nyelven, kitűnő fordításban jelennek meg a Szovjetunió területén.

KINAI IRÓK MŰVEI LENGYELŰL. Lengyelországban igen népszerűek a haladó kínai és koreai írók. Számos értékes kínai és koreai könyvet fordítanak le lengyel nyelvre: legutóbb a kínai forradalomról szóló versek gyűjteménye s néhány novelláskötet jelent meg a legjobb lengyel fordítók tolmácsolásában.

HALADÓ HAGYOMÁNYOK

Hét évszázad magyar versei

Szépirodalmi Könyvkiadó

Irodalmunk multjának akármelyik korszakában éltek kiemelkedő, a korszakot meghatározó és kifejező költők. A líra uralkodó műfaj költészetünk történetében: hét évszázad irodalmát költők népesítették be: a próza mindenkor háttérbe szorult a versírás mögött. Balassi Bálint az első nagy lírikus, utána egészen Adyig és máig szinte minden negyedszázad hatalmas lírai tehetséget fejlesztett ki. Az alkotás nagyszerűsége a versköltészetben, a kifejezés nagyvonalúsága a versben maradandóbban rögzítődik, mint a prózában: a vers önmagában is zárt, teljes, befejezett; a próza lazább, nyitott műfaj, a kifogásolás számára kapaszkodókat könnyen hagy, elképzelhetők folytatásai és toldásai, mindez a versnél szinte lehetetlen. A magyarság közlékeny természetének a líra felel meg a legjobban. A történeti sorshelyzet is a lírát fejleszti ki a leghamarább, márpedig népünk multja meglehetősen gazdag válságos korszakokban, amikor vigasz egyedül a költők ajkáról hangozhatott el. Búsulásra mindig volt itt elég ok, — egész 1945-ig, tehát vigaszra is szükség volt addig.

A költészet nálunk mindenkor politikai tett, társadalmi hivatás, hősiek áldozatvállalás, nyilvánvaló kockázat és emberi elbukás egyúttal, mert azzá tette a politikai függés állapota, a társadalmi elnyomás állandósága és a szellemiakkal való törődés gyér mivolta. Költészetünk politikai jellege szembetűnő jellemvonás, mert állandósult az a légkör, melyben a szabadság vízárai oly korán elhervadnak. És mégsem vigasztalan, reménytelen ez a költészet; áthatja, átűzesíti minden sorát a forró vágy az élet után, a boldogság után a felemelkedés után. A vigasz minden esetben tiltakozással jár, az pedig megújulást, a megélvőnek elpusztítását követeli. Innen költészetünk forradalmi hangja: dacos szembehelyezkedés a megélvővel, a kivételes állapottal. Mindez harci dalban, indulóban, diadalmi ódában, borongó elégiában, bölcselő ditiramb-ban fejeződik ki a költészet nyelvén keresztül. A lírai költészet tehát az a nagyszerű keret, melyben a nép bánata, panasza, öröme, diadala és jajszava művészi foglalatra talál. A felszabadulás ténye különösen aláhúzza mindezeket: új értelmet nyertek ezáltal az évszázados ígék, az ódon szavak, a nemesveretű jelzők. A nép szabadsága visszahat a hagyományra, átértékeli, átvilágítja, közelebb hozza hozzánk azokat az eszméket, melyektől eddig évszázadok szakadéka választottak el bennünket. Ráadásul még egy, hazugságokon alapuló osztálytársadalom vaksága és korlátoltsága nehezítette a közeledést, elrejtette szemünk elől a nép valódi értékeit, multjának költőnagyságait.

A HÉT ÉVSZÁZAD MAGYAR VERSEI első nagyszabású vállalkozás arra, hogy költészetünk multját feltárja, haladó hagyományainak legszebb darabjait napfényre hozza, a feledés és feledtetés fátylát félrevonja. Meglepo gazdagság tárul fel e hatalmas kötet lapjain: több mint ezer versen keresztül szól hozzánk a jobb sorsát kereso, követelo nép, az elnyomott, kismizmizett nemzet. Az antológiában a népköltészetet gazdag változatok képviselik. Ezek az alkotások hűen tükrözik a nép osztályhelyzetét: A panaszdaloktól a komor balladáig minden téren a nép alkotta a legmagasabbrendű költészetet. — A kötet szerkesztői jó munkát végeztek, akik áttekinthetetlenül nagy anyagot dolgoztak fel és abból kitűnő érzékkel válogattak. Ez az antológia feleslegessé teszi valamennyi eddigi ilyen vállalkozást: végre egy irodalmi kézikönyv, melyből jóformán semmi sem hiányzik. Értékét nem emelné, ha anyagát bővíteni szeretnénk, de nem csökkentenénk jelentőségét, ha némelyik szemelvénye helyett másikat akarnánk felvenni.

A ma költészte, a jelen lírája igen tág teret foglal el a kötetben: jóval többet jelent ez a rész, mint az eddigi antológia-kisérleteknél az élő költészet egyszerű szerepeltetése. A ma költészte beszámol alkotásainkról; a megújult, megtisztult, felszabadult népünkről beszél, hirdeti az alkotó munka diadalát; új költőtípust mutat be ez a része az antológiának, melyben testet öltött a harcos mult és a biztos jövő s e költői alak kiformázásához örök példát a nagy szovjet költészet adott. A lírai hitel, a szocialista költészet valóságalapja, a béke védelmében, a tervalkotásokban ölt napról napra látható testet. A ma költészte tehát nem szokványos kiegészítése az antológia anyagának, hanem a legtermészetesebb, a legelőbb művészet, gazdag ráadás: új életünk hajnalának örömmüzenete: erő és biztonság érzete.

Paku Imre

Voltaire válogatott írásai

Művelt Nép Könyvkiadó

A francia felvilágosodás nagy alakjának olyan írásait adja a Művelt Nép Könyvkiadó kötete, melyek mindezideig nem jelentek meg magyar nyelven. De hozzátehetjük: ezek az írások népszerű kiadásban alig jelentek meg a francia forradalom óta az író saját hazájában. A francia burzsoázia nem felejthette el Voltaire műveit általában, de elhallgatta — mint jelentéktelenekeket — a XVIII. század nagy harcosának kis terjedelmű, de talán legélesebb munkáit, Voltaire publicisztikáját. Publicisztikán itt nem egyszerűen újságcikkeket kell érteni, hanem különböző műfajokhoz (mese, párbeszéd, levél, szótár) tartozó írásokat. Voltaire számára „minden műfaj jó, kivéve az unalmasat“, amikor arról van szó, hogy a feudális társadalom és annak legfőbb támasza, az egyház ellen kell küzdeni. Sőt, egyes műfajok, mint a filozófiai mese, a párbeszéd, az apró rögtönzések különösen alkalmasak arra, hogy a gúny, az irónia, a szatíra eszközeivel éles és tömör formában kifejezhesse gondolatait és leleplezhesse a haladás ellenségeit.

„Taposások el a becstelent“ — ez Voltaire harci kiáltása, midőn a feudális egyház ellen harcol, melyet a haladás legmegátalkodottabb kerékkötőjének tart. Írásainak jelentős része az egyház politikai és társadalmi szerepének leleplezésével és az egyház dogmáinak kritikájával foglalkozik. Ez a tárgya sok meséjének, párbeszédének, de ez a tárgya a Filozófiai Szótár sok cikkének is. Eppen a Filozófiai Szótár fényes bizonyíték arra, hogy a nagy harcos a legszárazabb irodalmi műfajt is élvezetessé tudja tenni és fel tudja használni az ellenség elleni küzdelemben. Az egyház elleni támadás legélesebb a „Boulainvilliers gróf vacsorája“ című híres írásában, ahol teljes fegyverzetben harcol a klerikális obskurantizmus tanai ellen. Voltaire harcának természetesen vannak korlátai: a filozófus a francia nagypolgárság képviselője s osztályhelyzeténél fogva nem elég következetes. Főleg társadalmi okokból, a deizmus álláspontjára helyezkedik, mely nem tagadja a legfőbb lény létezését, de nem fogadja el a tételes vallások istenképét. Marx klasszikus meghatározása szerint „a deizmus legalább a materialista számára nem egyéb, mint kényelmes és hanyag módja annak, hogy a vallástól megszabaduljunk“. Voltaire, ha nem is volt materialista, gyakran jut el az agnoszticizmus, az általános kételkedés álláspontjára, melyet Engels „szégyenlős materializmusnak“ nevez. Voltaire antiklerikális harca minden korlátja ellenére is komoly tényező volt a haladás szolgálatában s az ő írásai nagy mértékben hozzájárultak az egyház alapjainak megrendítéséhez.

Épp olyan kíméletlenül harcolt Voltaire a feudális igazságszolgáltatás ellen, mint az egyház ellen. A Calas-, Sirven-, La Barre-ügyek — melyekben Voltaire az ártatlanok pártjára kelt — azt bizonyítják, hogy a nagy író kész volt mindenkor síkra szállni az igazságért. Az ezekben az ügyekben írt írásai bejárták egész Európát, megmozgatták az emberek lelkiismeretét és felhívták a közvélemény figyelmét a feudalizmus újabb bűneire s ezzel együtt a változás szükségességére.

Voltaire nagypolgár volt s társadalmi téren nem várhatjuk azt tőle, hogy Mably, Morelli vagy Meslier kommunisztikus elképzeléseit hirdesse. Ő mindaz ellen harcolt, ami gátolta a kapitalizmus fejlődését Franciaország-

ban, de ezen túl nem ment. Hogy milyen komoly volt a harca a feudális társadalom ellen, erre jellemző az is, hogy neki köszönhető a Jura-vidéki még mindig jobbágysorban élő parasztok felszabadítása, melyről egyik szép levélben emlékezik meg. Egyébként önmaga is sokat tett a vidék és elsősorban Ferney iparosodásáért. Voltaire is tehát azok közé a polgári gondolkodók közé tartozott, akik ebben a korban „őszintén hittek az általános boldogulásban és őszintén kívánták azt, őszintén nem látták (részint még nem is láthatták) a hűbériségből kifejlődött rend ellentmondásait.” (Lenin.)

Voltaire válogatott írásai a fentebb vázolt problémákkal foglalkoznak s ez maga utal fontosságukra s arra is, hogy Magyarországon mindezekig miért nem jelentek meg. A kötet, amelyet Gyergyai Albert szerkesztett s részben ő, részben Szávai Nándor fordított és Győry János vezetett be, komoly fegyver mai harcunkban is. Nemesak történeti tanulságot nyújt, hanem egyúttal újabb bizonyíték arra, hogy a kultúra legnagyobb mesterei soha sem haboztak közvetlenül részt venni a haladás ellenségei elleni küzdelemben. De Voltaire írásai ezenfelül tanulságosok azért is, mert megmutatják, hogy minden műfajt, minden írói eszközt fel lehet használni abban a nagy harcban, mely az emberiség boldogulásáért, jobb, szebb jövőjéért folyik.

Mamin-Szibirják: KENYÉR

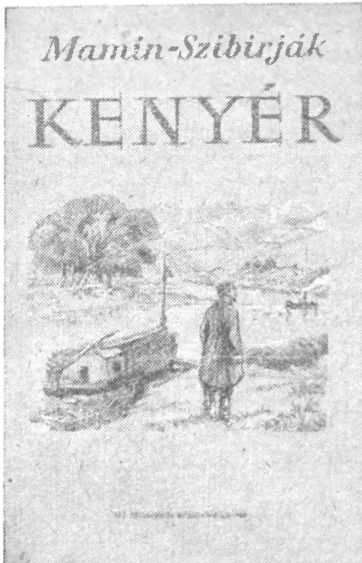
Mamin-Szibirják, a kiváló orosz regényíró a múlt század nyolcvanas éveiben kezdte meg működését. Az Uralban született és regényei legnagyobbbrészt az Uralban játszódnak. Lenin nagyra értékelte munkásságát,

Könyvkiadó Szöllősy Klára kitűnő fordításában megjelentette Mamin-Szibirják „Kenyer” című regényét.

A regény fordulatos, lebilincselő érdekességű cselekménye néhány család történeten keresztül mutatja be a múlt század második felének történetét, feltárva az események társadalmi rugóit. Az író visszanyúl a jobbágyfelszabadítási időkbe, szeles esetvonalokkal mutatja be a kort. Az események körülbelül két emberöltőt ölelnek fel.

Maligin gazdag zapoljei kereskedő hat leánya és hat veje áll a cselekmény középpontjában, továbbá az egyik vőnek, Galaktion Mihajcs Kolobovnak, a főszereplőnek családja. Az öreg Mihajl Zotics Kolobov jobbágyként került az egyik urali gyárba, ott elte meg a jobbágyfelszabadítást és ügyessége folytán csakhamar nagy vagyona tett szert: malomtulajdonos lett. Fiait is vagyonszerzésre nevelte.

Galaktion minden álma, hogy a Zapolje mellett folyó kiucseváján megteremtse a gőzhajózást. Apja nem nézi jó szemmel ezt az „újmódi”-t és Galaktion, hogy megszerezze a szükséges tőkét, résztvesz annak a szeszgyárnak az alapításában, amelyet Németországból ideszármazott sógora, meg egy gazdag lengyel terveznek. A lengyel, a nemet, egy kereskedőcsaládból származó ügyvéd, Galaktion és még néhány lelketlen vállalkozó nem elégszenek meg a szeszgyárral, mely a környék gabonáját teljesen elvonja a malmoktól — ezen keresztül elharcolja az emberek kenyerét és iszákossá teszi őket — hanem

mert olyan „plasztikusan ábrázolta az Ural sajátos életét”, hogy az életnek egészen „új területeit tárta fel, amelyek mindezekig ismerellenek voltak előttünk”.

A magyar olvasóközönség Mamin-Szibirjáknak „Hegyi fészek” című regényét már ismeri, most az Uj Magyar

bankot is alapítanak. A bank azután nemcsak a kisembereket teszi tönkre, hanem a gazdag kereskedőket és malmosokat is.

Galaktionnak minden sikerül. Gözhajót vásárol és a maga kezébe kaparint mindent. A nagy éhínség idején olyan pénzből, amelyhez vér tapad, gabonát vesz Szibériában „az éhező nép számára” és milliókat keres rajta.

Végül azonban rajtaveszt gazságain. A szerző kitűnően mutatja be a 70—90-es évek gyors iparosodását, a külföldi tőke beáramlását, egyes nagykapitalisták mesés vagyonának és a nagy néptömegek elszegényesedésének gyökereit.

Remekül ábrázolja, hogyan kaparint mindent kezébe a banktőke. A bankot alapító kapitalista rablók sorra magukhoz ragadják az ipar, a kereskedelem, a kultúra pozícióit, az önkormányzati szervbe, a zemsztvóba ők ülnek be: a gazdasági hatalom következtében így jut a politikai hatalom is a burzsoázia kezébe.

Ez a regény irodalmi eszközökkel mutatja meg, hogy a társadalmi körülmények hogyan torzítják el az

embert: a népi származású Mihajl Zotics, mielőtt bekerül a kizsákmányolók közé, már nem különbözik a burzsoáziától. Csak miután agg korában visszavonul ettől a tülekedéstől, akkor ismeri fel a rendszer hibáit és átkozza meg fiát, aki a nép nyomorán nyereszkedik.

Az olvasó előtt kitárul a kapitalizmus szabad versenye. Látjuk, hogy a nagy néptömegek nyomorbadöntése után hogyan falják fel a nagy halak a kis halakat és hogyan falják fel „*aki bírja, marja*” alapján a nagy halak egymást.

Mamin-Szibirják sok alakban az Ural vidékén akkor közismert személyeket ábrázolja. A nagy urali vállalkozók családjai sok példát szolgáltatott neki. Mamin-Szibirják reálisan rajzolja meg ezeket az embereket, akik kegyetlenül kizsákmányolták azokat is, akik közül ők maguk kinőttek.

A regény témája sokban rokon Gorkij: Artamónovok című regényével és ez a rokonság arról tanúskodik, hogy a XIX. század végének többi orosz realistájával együtt Mamin-Szibirják is előkészítette munkásságával a talajt Gorkij megjelenésére. U. E.

„A KULTÚRA MESTEREI”

Művelt Nép Könyvkiadó

Szocialista kultúránk fejlesztésében igen fontos szerepe van annak, hogy megismerjük azoknak az íróknak és művészeknek életét s munkásságát, akik az elmúlt korokban az emberi haladásért, a dolgozó tömegek felszabadításáért és felemeléséért szálltak síkra. A Horthy-korszak „kulturpolitikussai” minden eszközzel arra törekedtek, hogy elzárják a magyar népet az igazi, haladó írók és művészek alkotásaitól. Ezen az úton járnak az imperialista államok urai ma is, amikor Shakespeare vagy Molière műveit a számukra oly kedves gengszterirodalom színvonalára akarják lesüllyeszteni: silány füzetekbe nyomorítják a nagy tragédiák és vígjátékok szánalmas „kivonatát”. Ez jelenti náink a „nyugati kultúrát és civilizációt”...

A magyar könyvkiadás egyik legszembetűnőbb és legfontosabb feladata, hogy az előttünk élt íróknak és művészeknek — Gorkij szavaival: *a kultúra mestereinek* — életművét helyes értékelésben és érdekes, népszerű stílusban tárja fel az olvasók előtt. Ezt a

célt szolgálja a Művelt Nép Könyvkiadó most megindított sorozata, „A kultúra mesterei”. Az itt megjelenő 100—200 oldalas könyveket a legkiválóbb szovjet és magyar tudósok írják. Ezymásután kerül sor *Puskin, Csehov, Goethe, Victor Hugo, Zola, Shaw, Glinka, Smetana, Leonardo da Vinci* és mások életrajzának kiadására.

Elsőnek *Blagoj: Puskin* című könyve jelenik meg. Blagoj a Szovjetunió egyik legkiválóbb irodalomtörténésze, aki éppen Puskin-kutatásaiért kapott Sztálin-díjat.

Puskin művei a felszabadulás óta több kiadásban is megjelentek hazánkban. Most megjelenő életrajza hozzásegít bennünket ahhoz, hogy a marxista-leninista irodalomtudomány fényénél helyesen tudjuk értékelni munkásságát és mégjobban megszeressük műveit.

Blagoj könyve elsősorban kultúr- munkásaink, az irodalomtörténészek és kritikusok, tanárok, diákok számára lesz hasznos és érdekes olvasmány.

F. R.

Új magyar irodalom

Illyés Gyula: *Ifjúság*

Szépirodalmi Könyvkiadó

Illyés Gyula kötetének lapjait pörgetve, annak a szeretetnek az áradása ragad el bennünket és visz végig a könyvön, amelyet a költő, az uradalmi cselédek leszármazottja, a „halk szeretetű szegények” iránt érez. Az elnyomó Horthy-rendszer nyomorúsága döbbeneti meg az olvasót, a realista művészettel, harcos pátozzsal megirt költeményekben s emlékezteti rá, hogy még nem is olyan régen, „az úri Magyarországon” milyen sors várt a dolgozó emberre.

Parasztokról s azok között is a legelnyomottabbakról ír, a cselédéről, aki öt pengő kegydíjat kapott a gróftól, akinek szolgálatában megrokkant. Ennek a cselédnek halálos ágyán, egy életnyi robot után az szorította még jobban össze haldokló szívét, hogy ne temessék el ünneplő ruhájában, mert kár lenne a ruháért. Milyen élete volt annak a béresnek, a három millió koldus egyikének, aki

... *elsírta magát az ispán
első keményebb szavára.* (Három öreg)

Szerelem és munka egybefonódó dala csendül ki az *Ifjúságból*, bizonyítva elválhatatlanságukat:

... *mint hajnal dombos meszi tájon
már nyúlni kezdett e nyers munka
világ, melyre mint szép résen
beláthattam, ha újra s újra
két kislányszembe belenéztem.* (Ifjúság)

A *Hősökről* beszélhetek végre ismét a szegények életét idézi. Lopnak az uraságtól, éjszaka, reszketve, bújkálva, — és mit lopnak tulajdonképpen?

... *a napszámért mentek, amelyet
az erőszak visszafogott, —* (Hősökről beszélhetek végre)

A fiatal Illyés Gyula kapitalista korban tesz hitet arról, hogy azé lesz az egész föld, aki megműveli; csak azoké lehet a jog és a törvény; minden más hazugság.

Az emberiségnek csupán két vallásáról tud, az emberek két hadáról, ezek között sem barátság, sem híd nincsen: gazdagról és szegényről (Kutyák).

Két kéz a címe annak az elbeszélőkölteménynek, melyet a felszabadult országban, a népi demokratikus Magyarországon, érett férfi fejjel ír. Ismét a dolgozó ember ihlette meg, édesapjának munkás, bütykös keze szimbólummá nőtt:

*Így lett útjelző ábrám
iránymutató táblám.
Iránytű, figyelő domb,
nekem a szent Jobb.* (Két kéz)

S a jövőbe tekintve Illyés így fejezi be, a kezekhez intézve, szavait:

... *En hiszem, lesz aranykor,
Csak munkálj, harcolj.*
... *Nem világvége tombol,
robban ki az atomból,
az egyenlőség
kora, a bőség.* (Két kéz)

Hazánk kiváló költőjét Kossuth-díjjal tüntették ki. Azok olvassák verseit, akikhez szól bennük. akikről írta őket.

Számadás

Részlet Benjámin László: *Tűzzel, késsel c. új kötetéből*
Szépirodalmi Könyvkiadó

*Lidérc nem üldöz engem; elkoptak, megfakultak
sötét emlékeim; nem bollok tévován:
egy ország állt mögém, hogy járnai megtanuljak
magasba ivelő évek lépcsősorán.
Düledék multamon sárgult családi kép:
apám u sebhelyes falat bámulja szóltian,
anyám reményei sirnak a kecskeóiban;
gyermekkorom világát ez a kép örzi még.*

*Égy centi mult; ez is azért, mert kell a mérték...
Rozzant szobák homályán, sírok között, romon,
visszafelé miért is kutálnám lábnymom?
Ruhát váltott a föld, megváltozott a térkép.
Van ügyis fény elég, — nem kell a régi kor
sok elnyűtt lim-lomából, kínjából rakni máglyát,
hogy lássam a jelent, a lecsapolt nyomor
helyén nőtt új világ ezernyi szép csodáját.*

*Ez hát az én hazám! — jó volna ölelő
karjába omlani kényesen, mint a gyermek;
de kényszerít a kor, a vallató idő —
és őszülő hajam, hogy férjéként feleljek:
Ha felkel a mocsár lakója népem ellen,
ha megszépült hazám: a emeli fel kezét
s ifjúi díszet őrvöngve tépi szét,
megállja-e a próbát későnyiló szerelmem?*

*Kicsiny az én hazám, de mélye, földje gazdag;
mézzel teli edény, milliók-szötte szőnyeg,
virága s kertje is a megbékélt jövőnek —
s áhitott gyarmata a cselszövő ravasznak,
ki készülődik orvul, sunyin jeléje kap,
hogy rátegye kezét, vasszeggel vert igáját!
Nem lázalom gyötör, nem rémkép: napra-nap
olvasom bünei vérrel írt krónikáját.*

*Ézért készitek én előre számadást...
Ha körülfog a tör, korbács, hüvelykszorító
ezer vad szörnye és belémmar, mint a kigyó,
hogyan viseljem a röhejt, kínvallatást?
Mert könnyű a halál elé nyílt mellel állni,
vasat szegezni vasnak, hősök közt lenni hőznek, —
de hogy' fogok, ha kell, az ember-alja bőszek
csordáival magam, egymagam szembeszállni?*

*Ha rámlör a gonosz, gyaláz, arcomba ver,
ha hurkot vet rcám, ha tizó vassal éget,
hogy kézre adjam a szelid jövőt, amely
zárt ajkaim között keresett menedéket,
ha a föld sorsa, az emberiség jövője,
népem vetése, háza, mind-mind nyelvemre fér
s ha ott is, mint vad árvíz, előntené a vér,
lennék-e akkor is hű csősze, néma őre?*

*Most esküt ér a szó! Hadd hívom tanúságul
a népükért kivégzett törékeny lányokat
s a komszomol-szívű hős aggastyánokat,
s mind, ki halálba ment, de népet, hazát nem árult.
Es hadd legyen tanúm a messzi nyírfaerdők
csendjévé változott sok bátor parlizán,
hogy nem riaszt a kín, hogy ott leszek az elsők
között, ha halni kell. szerelmes szép hazám!*

*Ólágot fordító karokkal küzd a nép itt,
hogy elfojtsa a vést, az aljas háborút;
a forró sivatagtól a jeges sarkvidékig
harsan tiltó szava: Vissza! — Itt nincsen út!
De bármi jönne még, a nagy műnek nem árt!
A föld, a fűz, a víz örök időkre hódol
kormánypálcánk előtt, — s feljegyzi az utókor:
Ez volt a nemzedék, mely legyőzte a halált.*

Jankovich Ferenc: **Hulló csillagok**

Szépirodalmi Könyvkiadó

Történelmi regény, a XVI. század közepén játszódik. Főalakja Thury György várpalotai kapitány, tárgya a dunántúli végvárok vitézeinek — különösen a várpalotai várórségnek — török-ellenes harcai: tehát a Mohács utáni történelmi helyzet, amikor a magyarság a bécsi udvar két-színű politikája következtében teljesen magárahagyatva, csak fiainak erejére támaszkodva küzdött a megmaradásért és függetlenségért. Ennek a török-ellenes harcnak a végvárok — Szigetvár, Drégely, Várpalota, Csobánc, Tátika — voltak központjai. A végvárok kapitányai és vitézei voltak egyedüli hordozói a magyar nemzeti gondolatnak, másrészt támaszai és védelmezői a várak körül elterülő országrészek lakosságának a török hadak ellen. A bécsi udvar Miksa császárral a trónon, semmi támogatást nem adott ehhez a harchoz, pedig formailag ezek a várak az osztrák császárság fennhatósága alá tartoztak.

Ebben a történelmi helyzetben játszódik le a regény, melynek epizódjait: a török-ellenes harcokat, a vitézek magánéletét, árulások, cselvetések, szerelmek történetét Thury György alakja kapcsolja egybe. Az ő életének és halálának története adja a regény főmondanivalóját. Mellette felvonulnak a dunántúli végvárok vitézei, kapitányai, aszszonyai, apró házi gondjaikkal; ismert történelmi személyek: Nádasdy Tamás, Zrínyi Miklós, Miksa császár, Tinódi Lantos Sebestyén, török vezérek, kémek, martalócok, a polgárság és az elnyomott parasztság alakjai. S mindezeknek az epizódoknak és alakoknak a dunántúli végvárok festői környezete adja a hátteret.

Az olvasót első pillanatra az kapja meg, hogy a szerző teljesen otthonosan mozog a korban. Látszik a regényen a kor, a végvári vitézek, kapitányok életének elmélyült, gondos tanulmányozása. Ez eredményezi a regény hiteles történelmi levegőjét, a Mohács utáni idők bizonytalan, feszült és sötét hangulatát, ez adja meg az alakok hitelességét, a környezet pontos rajzát. A szerző nemcsak a kor nagy történelmi eseményeit és politikai áramlatait tanulmányozta, hanem a Mohács utáni idők minden rendű és rangú dunántúli lakosságának apró szokásait, gondjait, bajait is, melyek a nagy, országos jelentőségű események mellett, — sőt talán ezek előtt — a kor hitelességét, levegőjét megadják. Se szeri se száma a regényben azoknak a népnyelvből vett fordulatoknak, közmondásoknak, szavaknak, amelyek csak gondos tanulmányozás folytán sajátíthatók el. A regény egész nyelvén, stílusán látszik, hogy az író a korbéli népnyelv, beszélt nyelv szókincsét, fordulatait veszi alapul, ezeket elegyíti a mai magyar irodalmi nyelvvel. S eközben mindig meg tudja tartani a józan mértéket: nem archaizál bántóan, alig használ azóta kiveszett szavakat, kifejezéseket. Sikerül neki olvasmányos, költői képekkel és hasonlatokkal teli s emellett mégis régies, nemesveretű prózai hangot megütnie. Ez a költői szépségekben gazdag nyelv Jankovich regényének egyik legnagyobb erénye.

A regény valamennyi eseményét, epizódját, a cselekmény szétágazó szálait az író a magyarság török-ellenes szabadságharcának érzékeltetése szempontjából nézi. Ennek az idegen beto'akodók ellen vívott emberfeletti hősi harcnak ábrázolása adja a regény eszmei mondanivalóját. Alakjainak sorsán, eseményeken keresztül a nemzeti erők összefogásának szükségességét hirdeti a regény minden lapja. Jó! rámutat a bécsi udvar két-színű és a magyarságot semmibe vevő politikájára, de emellett nem hallgatja el azt sem, hogy a várkapitányok, akik egyben földesurak is, jóilehet szinte egyedüli harcosai a nemzeti gondolatnak, mégis lenézik a köznépet és mostohán bánnak jobbjáyaikkal, még akkor is, ha egyesek országoshírű vitézekké lettek.

Jankovich regénye nem az a nagyarádású, nagysodrású történelmi regény, mint például Móricz Erdély-e. Inkább az Egri csillagok hagyományait folytatja. Ha'adó hagyományaink ápolására, az idegen hódítók elleni harcra nevel, s emellett érdekes, nyelvi szépségekben gazdag, hangu'atos olvasmány.

F—d—y

Aczél Tamás: Jelentés helyett

Szépirodaimi Könyvkiadó

Szabadságunk születése óta alig hét év telt el, de ez a néhány esztendő századokkal ér fel. Erről a harcos, győzelmes időszokról, vall kötetében a költő.

A „Jelentés helyett” minden darabja lírai jelentés azokról a napokról, hónapokról, amikor íródott. Ahány vers, annyi szín, annyi hang. De ez a hang, mely annyi változatban zeng, mégis egy marad abban az értelemben, hogy egy népért küzdő, hazáját szerető, igaz költő.

A néppel való egybeforrás tudatából meríti erejét, ez a tudat füli minden sorát, akár magáról szól, akár a nép nevében beszél, azért érezzük verssorait olvasva, hogy az érzések, gondolatok mindannyiunkéi, s nem egy magányos poétáé. Erzi, tudja a költő is, hogy nincs egyedül, s boldogan vall erről „Búcsúzások” című versében.

Harminc év alatt mennyi búcsút gyűjtöttem össze tarisznyamba, szülők, barátok és szerelmek — s itt állok újra búcsúzásra,

de ez a búcsú nem a régi, nem a fájdalmas, nem az árva, nem az az ifjú — de a férfi készül most egy kézszorításra.

Aczél Tamás ez évben kinn járt a Szovjet-unióban, látta a kommunizmust építő szovjet népet. Az ott kapott nagy élmények verssé értek benne, számos szép költeményben állított emléket a felejthetetlen útnak. De az utazás nemcsak új versekkel gyarapította irodalmunkat, hanem kiszélesítette Aczél költészetének világát és művészileg is megnövelte a költő igényességét önmagával szemben. Milyen mély érzéseket fejez ki egyszerű, de művészi tökéletességgel megalkotott, az „Az ezüst erdőben” című verse, különösen záró strófája.

*Visz a vonat, fut az erdő,
híres, ezüst nyírfaerdő,
Könnyeimbe mosoly búvik
mint az égre, nap ha feljő,
csak szívem ver hevesebben,
mintha súlyos láza volna —
s kint a fényes, tág hidegben
feltűnik már Moszkva, Moszkval*

A kötetben gyűjtött majd félszáznyi szép vers ezernyi emléket ébreszt, lelket-szívet gyönyörködtet és erősít.

F. V.

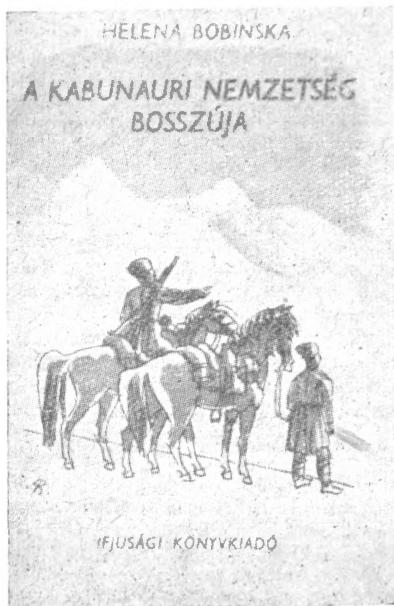
A könyvtár és a könyvterjesztés dolgozói számára igen fontos, hogy a kiemelkedő műveket alaposabb, mélyebb ismertetéseken, illetve kritikákon keresztül is megismerhessék. Ehhez óhajtunk segítséget nyújtani új rovatunkkal, mely azoknak a cikkeknek pontos megjelenését tünteti fel, amelyek a kiemelkedő könyvekről adnak bővebb tájékoztatást.

Lenin Művei 21, 22, 23
Dalok Sztálinról
Gorkij Válogatott Művei I.
Saginyan: Az ötéves tervek útján
Arany János összes művei I.
Gárdonyi: Egri csillagok,
Baturin: Megvalósult álmok
Bobrov: Cskalov
Kamjén: Emberpiac
Oravcz Paula: Kócos
Tardos: Elmondta Huda Mihály

Pártépítés, 1951. dec. 10.
Népszava, 1951. dec. 24.
Béke és Szabadság 1951. dec. 23.
Új Világ, 1951. dec. 9.
Magyar Nemzet, 1951. dec. 18.
Népszava, 1951. dec. 5.
Új Világ, 1951. dec. 13.
Repülés, 1951. dec. 10.
Művelt Nép, 1951. dec.
Magyar Nemzet, 1951. dec. 15.
Népszava, 1951, dec. 28.

Helena Bobinska : A kabunauri nemzetség bosszúja

Ifjúsági Könyvkiadó

Gruzia ma a hatalmas Szovjetunió egyik gyönyörűség, természeti kincselről, gazdagságáról, fejlődéséről sokat emlegetett köztársasága. Gruzia kolhozaiban ma már modern mezőgazdasági gépek dolgoznak, a hatalmas kaukázusi hegyek között pedig az állattenyésztési kutatóállomások egész sora működik karöltve az egykor évszázados babonák és törvények nyúgében vergődő és mérhetetlen szegénységben élő törzsekkel. Gruzianak a Nagy Októberi Forradalom hozta meg a függetlenséget, a hatalmat azonban egy időre a mensevikek kaparintották kezükbe. A nép számára az igazi szabadság csak akkor jött el, amikor a Vörös Hadsereg kisöpörte az országból a gyűlölt fehéreket.

A regény főhőse, Niko ekkor még kisgyerek. Tbiliszi-ben él, ahol egy Tolkacsov nevű kommunista munkás vette magához a küszöbön talált csecsemőt. A forradalom és a fehérek elleni harcok azonban messzire sodorják nevelőszüleit. Nikót a szovjet-hatalom iskoláztatja, tagja lesz a pionircsapatnak. Mikor elvégzi a hétosztályos iskolát, Csauhia, régi öreg barátja meghívja a hegyek közé.

Itt vár rá az igazi meglepetés. Niko megtudja, hogy nem Niko Tolkacsov a valódi neve, hogy valójában a kaukázusi Hevszuretilben élő Hevszur törzs Kabunauri nemzetségnek utolsó sarja. Csecsemőkorában a szomszédos törzs vérbosszúja elől vitték a messzi Tbiliszi-be, hogy ott, az idegen környezetben felnevelkedve visszatérjen és bosszút álljon az ellenségen.

A fiatal fiúnak nehéz dolga van. Új és ismeretlen számára a környezet, ahol a népet szinte napról napra tizedeli a betegség, a babona és a fellobbanó vad gyűlölet. S mindezek felül a fiatal Nikónak vállalnia kell a nemzetségfő nehéz tisztét.

Az erőt a munkához és a harchoz azonban megadják eddigi életének tapasztalatai. Nikót már a fiatal szovjethatalom nevelte bátorságra, becsületességre, a haza és az emberek végtelen szeretetére, beléoltotta a jövő, a haladás iránti mulhatatlan érdeklődést, az alkotni és fejlődni akarást.

S ha egy pillanatra meg is tántorodik, végső célja az, hogy a hegyi népek közé is elvigye a kultúrát. Ehhez azonban egymagában gyenge. Érzi, hogy harca és munkája el fog szigetelődni és kudarccal fenyeget...

A könyv legizgalmasabb jelenetei közé tartozik, amikor Niko a hegyekben találkozik Akela Giguarival, halálos ellenségével. Niko is készült erre a találkozásra. Elhatározta, hogy végleg leszámol nemzetségének halálos ellenségével, mikor azonban meglátja, hogy Akelára egy hatalmas medve támad, egy percig sem habozik segítségére sietni. Az évszázados háborúskodást természetesen nem lehet ezzel az egy cselekedettel semmivé tenni. Niko újabb áldozatvállalására van szükség, hogy a két törzs közötti viszálykodás végleg megszűnjön.

Ekkor azonban Niko már nem áll egyedül. Megérkeztek a hegyek közé a szovjet kormány expedíciói, amelyek kultúrházat, iskolát, szülőotthont alapítanak és végetvetnek a hegyi törzsek elmaradott életének.

A kötet befejező jelenetében Niko és Akela, a nemrégiben még halálos ellenségek barátokként mennek a hegységet átszelő út munkálataihoz.

Nemcsak fiataloknak szól ez a könyv, élvezetet és tanulságot meríthet belőle a felnőtt olvasó is. A babona, az elmaradottság elleni harc, a fejlődésért, a haladásért, a szocialista ember kialakításáért folytatott küzdelem és áldozatos munka: ez a könyv valóságos — és komoly — mondanivalója.

— is —

Csinosomdrága

(Magyar népmesék)

Ifjúsági Könyvkiadó

A népmese egyik legfontosabb eszközünk gyermekeink szocialista szellemű nevelésében.

A gyermek képzeletének szárnyaló ereje hatalmas. Másodpercek alatt bejárja a végtelenséget, minden nehézség nélkül él át váratlan helyzeteket és természetesnek érzi az emberfeletti erőt.

Az a nép, mely elnyomatásban élt, ugyancsak képzeleterejére támaszkodott, ha jövőjébe kívánt fényt vetni, ha ki akart emelkedni elnyomottságából.

Még egy közös vonása van a gyermek és a nép képzelőerejének. Mindkettő pontosan felismeri az igazságot és miközben fantáziáját szabadon engedi – ragaszkodik a realis igazságszolgáltatáshoz.

Természetesen, a gyermek számára összeválogatott népmeseanyagnak a szépért, a nemesért, az igazságért való küzdelem szolgálatában kell állnia.

A mesék hősei a nép gyermekei (Vaskalapos János, A kis kondás, A szegény ember nyert pere, A libapásztorból lett királyné, Hogyan nyerte el a szegény juhász a császárlányát) akik fortélyal, erővel, tudással minden esetben kiharcolják az igazságot, megbüntetik az elnyomást és bár egyénileg érvényesülnek, nem feledkeznek el a népről sem. Azokban az esetekben, amikor nem a nép gyermeke a hős, hanem a királyfi, akkor is az elnyomott, a „harmadik fiú”, aki az igazságért küzd, a nép harcát képviselve.

A mesék egy másik csoportja humoros történetekből áll. Itt a válogatás célja az volt, hogy a sok fantasztikus, hősi elemen kívül a nép nyelvének humorán keresztül neveljük a gyereket optimizmusra, derűre. Egyébként a gyerek gondolkodásának, játékoságának fontos eszköze a humor. Ezeket a humoros történeteket két csoportra oszthatjuk. Egyik esetben az ostobaság, az értelmetlenség, a tehetetlenség kacagtatja meg az embert

(Butuk Miska, Mihók, Gyémánt kakas félkrajcárja.) S vannak csalimesék, melyek játékoságukkal nyerik meg a gyereket.

Szántó Piroska rajzai méltók a szöveghez. Humorérzéke nagyszerűen adja vissza a nép humorát, rajzainak apró finomságai a nép vágyainak tisztaságát. Csinosomdrága az eddigi népmese gyűjteményeknél sokkal gazdagabban illusztrált kiadás, ezzel is jelezni akarván a kötet megjelenésének fontosságát.

A szovjet példa és a baráti országok tapasztalatai alapján bizvást mondhatjuk, hogy a répmese gyűjtés gyermekirodalmunk leglényegesebb és minálunk még eléggé ki nem használt területe. A „Csinosomdrága” megjelenése ezért nagyjelentőségű.

A válogatás Petrolay Margit és Kovács Ágnes gondos munkájának eredménye.

A szó di É va

HÁBORUS USZÍTÁS A KÖNYVESBOLTOK KIRAKATAIN KERESZTÜL. A demokratikus érzésű osztrákokat rendkívül felháborítja az a módszer, ahogyan a háborús uszítók Ausztriában a könyvesboltok kirakatain keresztül hirdetik fasiszta és hitlerista eszméiket. Néhány bécsi könyvkereskedő szinte szemérmetlen módon csoportosítja a neofasiszta könyvkiadók vállalkozásainak

eredményét boltjának kirakataiban. A leg-sötétebb náci időkre emlékeztető könyvek jelennek meg a jobboldali osztrák kiadóknál. Legjellemzőbb Hans Ulrich könyvének címe: „Azért is!” Hans Ulrich jelenleg a Peron-diktatúra repülő-kiképző tisztje Argentínában. Az Ulrich-könyv társaságában számos könyv szól Göringről, Hitlerről s a Harmadik Birodalom sok más vezető alakjáról.

Pálffy Ilona: *Nők a magyar függetlenségért*

Művelt Nép Könyvkiadó

Az osztálytársadalmakban, melyek a dolgozók kizsákmányolásán alapultak, a nőkre a kettős kizsákmányolás terhe nehezedett. Elnyomták őket az uralkodó osztály erőszak szervezete és elnyomták a férfiak. Az egyház beletenyugvásra, megalkuvásra nevelte őket. Sem a feudális, sem a kapitalista rendben nem voltak, nem lehettek egyenjogúak a férfiakkal. Ennek emlékére „az emberiség történetében az elnyomottak egyetlen nagy mozgalmá sem zajlott le a dolgozó nők részvétele nélkül — mondotta Sztálin elvtárs 1925. március 8-án a nemzetközi nőnapon —, a dolgozó nők az elnyomottak között a legelnyomottabbak, sohasem maradtak és nem is maradhattak távol a felszabadító mozgalom nagy országújtjától... Azok soraiban, akik a jobbágyok felszabadításáért harcoltak, a dolgozó nők tízezrei küzdöttek“. Ez a megállapítás teljes egészében vonatkozik a függetlenségi mozgalmakra is.

A magyar nőknek a nemzeti függetlenségért folytatott harcok részvételével foglalkozik Pálffy Ilona könyve, amely beszámol arról, hogy népünknek a szabadságáért és függetlenségért vívott igazságos háborúit hogyan segítették hős asszonyaink. Hiteles történelmi források alapján, ha vázlatosan is, de színesen és érdekesítően ismerteti a szerző a török és németellenes harcok kiemelkedő nőalakjait, de ugyanakkor részletesen beszámol a névtelen hősök ezreiről, azokról a névtelen asszonyokról, akik minden eszközzel védtek családjukat, otthonukat, a földet, amely bár nem volt az övék, de az ő kezük munkája után termett. Ezek az asszonyok,

Zrinyi Ilona és a szigetvári névtelenek egyaránt gyűlöltek a betolakodókat, akik erre a földre támadtak, ennek népét rabolták, gyilkolták, pusztították. Ezek az asszonyok is felismerték, hogy a hódítók betérései megsemmisítéssel fenyegetik mindazt, ami a nép, a dolgozók életében értéket jelent. Volt, amikor segítségük úgy nyilvánult meg, hogy a fegyveresen küzdő férfiak helyett ők művelték a földet: biztosították a harcok anyagi alapjait. Résztvettek a katonák ellátásában, ápolásában: lelkesítették, buzdították őket. De függetlenségi harcainkban számtalan példáját látjuk, hogy a nők a férfiakkal egysorban, a fegyveres küzdelemből is kivették részüket. Mint az egykorú protestáns ének mondja: „Látták törökök asszony vitézségét,“ és ugyanígy látták a Habsburgok vértesei és gránátosai a 48-as honvédek soraiban a nőket, a *Bányai Júliákat, Pfiffner Paulinákat és Megyesy Karolinákat*.

A feudális és polgári magyar történetírás igyekezett elhallgatni a nők harcos tetteit, még jobban, mint a férfiakét. A reakciós történetírás és szépirodalom az egyházzal versenyezve hirdette, hogy a nőt a hivatása a családi tűzhelyhez köti s női voltát tagadja meg, aki a haza védelmére fegyvert fog. Függetlenségi harcaink nagy női résztvevőit csak a szabad, független Magyarország dolgozó népe tudja igazán értékelni. Pálffy Ilona könyve hozzájárul ahhoz, hogy elmélyítse harcok asszonyaink emlékéit és példaképekül állítsa őket a szocializmust építő magyar asszonyok milliói elé.

--S--

MEGNYÍLT AZ ORSZÁGGYÜLÉSI KÖNYVTÁR. Az Országgyűlési Könyvtár, amely a felszabadulásig a népielnyomó uralkodó osztály parlamentjének zárt-jellegű könyvtára volt, november 8-án megnyílt a nyilvánosság számára.

A könyvtár közel 300 000 kötetből álló gazdag könyvanyagát, értékes napilap- és folyóirat-gyűjteményét bárki díjtalanul használhatja.

A könyvtár hétköznap 8:30-tól 20:00 óráig, szombaton 9-től 14:00 óráig van nyitva.

Bejárat az Országház dunaparti XXV-ös kapuján.

DEBRECEN JELENTŐS KULTURÁLIS INTÉZMÉNNYEL GAZDAGODOTT, megnyílt az MSzT Gorkij Könyvtára. A Gorkij Könyvtár a Magyar-Szovjet Társaság központi épületében van elhelyezve, s jelenleg több, mint 10000 kötetes állománnyal rendelkezik. Szépirodalmi művek mellett gazdag a tudományos, ipari, mezőgazdasági könyvállománya is.

A könyvtárat a budapesti Gorkij Könyvtár látja el anyaggal és hónapról hónapra kiegészíti a Szovjetunióban és Magyarországon megjelenő új könyvekkel. Az orosz nyelvű könyveken kívül magyar nyelvű művek is találhatóak a könyvtárban.

Vajda László: Nagy magyar utazók

Művelt Nép Könyvkiadó

Történelmünk haladó hagyományaihoz a nagy magyar utazók életműve is hozzátartozik. A tudományos megismerés előbbrevívói, a földrajz és néprajz fejlesztői között számos magyar utazó ért el maradandó eredményeket. A népellenes úri Magyarország azonban tevékenységüket nem támogatta, sőt nem egyszer egyenesen hátráltatta. Ennek oka nemcsak az volt, hogy az uralkodóosztály elhanyagolta a tudomány istápolását s lenézte a tudósokat, hanem az is, hogy az utazók és felfedezők majdnem mindig haladó gondolkodású, szabadságszerető emberek voltak. Népi demokráciánk feladata, hogy lerázva művükről a feledés porát, a dolgozók elé tárja eme, a reakció által méltatlanul a homályba szorított kiváló férfiak alakjait és tetteit. Ezt a célt szolgálja Vajda László most megjelent könyve is.

Vajda szeretettel foglalkozik hősei életével. Számos ismeretlen, vagy kevésbé ismert részletet is közöl életükről. Megmutatja, hogy milyen sok nehézséget kellett leküzdeniök, mily nagy akadályokat állított eléjük a rideg természet, vagy koruk társadalma, de legtöbbször mind a kettő.

Látjuk, mint érlelődik meg KÖRÖSI CSOMA SÁNDORBAN, a szegény székely diákban az elhatározás, hogy tudományos fényt derítsen a magyar nép homályos eredetére. Végigkísérjük küzdelmes útján, a tudomány útvesztőjén ép úgy, mint Ázsia veszélyes sivatagjain, hegyein-völgyein keresztül. Ott vagyunk vele a föld legmagasabb fekvésű országában, a rejtélyes és zord Tibetben, ahol egyszerű, nélkülözésteli életmódban, éveken át gyűjti a buddhizmus irodalmát és szerkeszti úttörő jellegű szótárát, hogy közelebb kerülhessen nagy életcéljához. Megismerjük mély tragédiáját, hogy mint használja ki az angol gyarmatpolitika és mint hagyja magára hazájának uralkodóosztálya.

A hazája, népe utáni sóvárgás szövi át a nagy Afrika-felfedező, MAGYAR LÁSZLÓ életét is, akinek felfedező munkáját lépten-nyomon akadályozza a brit és portugál hódításvágy, a tőkés „eredeti akkumuláció“ által nagyrafejlesztett rabszolgakereskedelem. Idegen égőv alatt, reménytelenül hal meg és tudományos hagyatékával épp oly kevésbé törődik a magyar uralkodóosztály Tudományos Akadémiája, mint Csomáéval.

REGULY ANTAL élete is tragikumba fordul. Felkutatja a magyarság finn-ugor testvérnépeit és hatalmas lépéssel viszi előre a néprajzot és nyelvészetet. Nehéz munkájában baráti kézzel segíti az orosz tudomány. Idehaza azonban nem segítik, — életművét a kidőlt hős helyett másoknak kell befejezni. Emléktáblát sem a Horthy-korszak osztálytudománya állít neki, hanem népe gyűjtése.

XÁNTUS JÁNOS, az emigráns 48 as forradalmár főként Észak-Amerika földrajzára és néprajzára nézve tett fontos felfedezéseket. Az egykori munkás, akit Eötvös József „túlszerény, büszke és nyíltszívű“ jellemnek ír le, fájdalommal vegyült haraggal figyelni meg az amerikai tőkés világ embertelenségeit, az indiánok terv-

szerű kipusztítását. Hazatérve, hát-
terbe szorítja a Tisza Kálmán i-
dzsentrivilág áltudománya és halála
épp oly tragikus mint Regulyé.

TELEKI SÁMUEL nagy érdeme,
hogy felderítette Afrika térképének
utolsó nagy fehér foltját. Származá-
sánál fogva munkájában nem gátolták
azok az ellenséges osztályszempontok,
melyek magyar elődei életét megmér-
gezték, de annál nagyobb harcot kel-
lett vívnia az ellenséges természettel.
Életműve becses a haladó tudomány-
nak is.

A könyvnek kétségtelenül legro-
konszenvesebb alakja BIRÓ LAJOS,
az új-guineai utazó. Nem csak tudomá-
nyos értékében, de igaz emberi
magatartásában is a nagy orosz tu-

dósra, Mikluho-Maklájra emlékeztet.
Leleplezi az imperialista gyarmato-
sítók gonosz tetteit és szíve minden
melegével a bennszülött „tamol“, a
még kőkorszakban élő pápua nép mellé
áll, akinek „kicsiny társadalma min-
den eméleletet megcsúfol, mert van
köztük erkölcs és szeretet vallás nél-
kül és rend, béke, törvények és rend-
őrség, szabadság örök nélkül.“ Mon-
dani sem kell, hogy ez igaz ember
sorsa is tragikussá vált itthon, az urak
földjén.

Vajda könyve nemcsak azért jó,
mert népünk tudományos nagyjait
ismerteti meg velünk, hanem azért is,
mert sok tudást is terjesztve, egyben
vádirat a tőkés osztálytársadalom
ellen. A. F.

Várkonyi Ágnes: **Vak Bottyán**

(Történelmi Társulat sorozat)

Művelt Nép Könyvkiadó

*A Rákóczi-hagyományok a szabadság-
szeretet hagyományai. „Rákóczi Ferenc
sharca a „Pro Libertate“, a „Szabad-
vágért“ jelszó alatt folyt s ezért rokonszen-
vezett vele az akkori haladó Európa“ —
ny: a Rákóczi elvtárs. A kuruc népi hagyomá-
nyok találkoznak itt egy hatalmas, az
egész nemzetet átfogó szabadságharc heroiz-*

*nyek pedig igen örvendeztek azon, hogy a
híres törökverő hős is a szabadságharc
ügye mellé állott. Ez a legendáshírű katona
— később Rákóczi leghűbb és legvitézesebb
tábornoka — Vak Bottyán volt.*

*„Rákóczi az elnyomott parasztságra tá-
maszkodott — mondotta Farkas Mihály
elvtárs az MDP II. Kongresszusán. —
Legtehetségesebb harcos segítőtársa Vak Bot-
tyán, a jobbágyból lett tábornok volt.“
Vak Bottyán a kuruc katona mintaképe,
akinek személyes hősiessége sokszor dön-
tötte el a csaták sorsát. Különösen az
1707-es dunántúli hadjáratával írta bele
nevét a magyar hadtörténelembe, melyről
még az ellenség, Savoyai Jenő is elismeréssel
nyilatkozott.*

*Hogyan sikerült mindez Bottyánnak? Mes-
teri taktikája, hadviselésének újszerű, a
császáriak előtt eddig ismeretlen módja
sokban hozzájárult a győzelemhez, de a
kuruc zászlókat Dunántúlon 1707-ben első-
sorban a nép áldozatkészsége vitte diadalra.
A jobbágyok szorosán együttműködött Bot-
tyánnal, a labancnak ellensége volt minden
falu minden lakosa s ha a rosszul fegyverzett
kuruc katonasággal talán meg is tudott
volna birkózni a gyakorlott német drámádia,
a nép ellenállásán minden ereje megtört.
Csak a nép szeretetétől támogatva tudta
Bottyán megvalósítani haditervét. Vak Bot-
tyán dunántúli hadjáratával és egész kato-
nai pályafutásával bebizonyította, hogy szo-
ros összefogásban a föld népével még hatalmas
eredményeket érhetünk el, és a szabadság-
harc ügye — amíg a népre támaszkodik —
legyőzhetetlen. — só —*

*musával. Ezeknek a kuruc hagyományoknak
egyik legdicőségesebb alakjáról szól Várkonyi
Ágnes könyve.*

*A Rákóczi-szabadságharc második esz-
tendőjében egy öreg katona jelent meg a
kuruc táborban. A fejedelem ismervén vitézi
hírét, tábornokká nevezte ki, a szegényleg-*

A SZOCIALISTA KÖNYVTERJESZTÉSÉRT

Képek a Téli Könyvvásárról

Reszketve, lassan hal el az Egyesült Izzó szirénájának műszak végét jelző tutulása s már vidáman dübörögnek a délutáni műszakosok keze alatt a gépgyártás gépei. Először egyenként, majd egyre sűrűbben özönlenek az üzem dolgozói a kijarat felé.

Kubányi Győző, a gépgyártás sztahanovista esztergályosa, zuhanytól felfrissülten lép ki az öltözőből. Ahogy körülnéz, megakad a szeme Keresztes János marós, a leendő sztahanovista sietős alakján.

— *Keresztes elvtárs* — kiált utána — *nem jössz megnézni, mi van a Horváth Ilonkánál?* — Horváth Ilonka, a fiatal átképzésből lett esztergályos a II. alapszerv könyvpropagandistája. Ma is sorbajárta már a könyvekkel a gépgyártás összes dolgozóit. Most ott serénykedik a műhely közepén álló, könyvekkel megrakott asztainál. Jobbra-balra elhelyezett plakátok hirdetik: itt a Téli Könyvvásár folyik.

— *Gyerünk Kubányi elvtárs. Ugyis már régen elhatároztam, hogy öt fiamat, meg a feleségemet egy-egy szép könyvvel lepem meg karácsonyra. No, meg magamnak is szeretnék venni egy-két szakkönyvet, meg regényt.*

Sokan állják körül a könyvvel teli asztalt. Horváth Ilonka majd ehhez, majd ahhoz a dolgozóhoz fordul. Ismeri ő a gépgyártás valamennyi könyvszerető dolgozóját. A sztahanovista Kubányit és a leendő sztahanovista Keresztest pedig külföldön. Rendszeres könyvvásárlók mindketten.

Bő a választék, nem kis gondot okoz az öt Keresztes-gyerek, meg az ifjú Kubányi könyvének kiválasztása, de közös erővel azért sikerül. A két asszonynak szánt könyv körül már nagyobb gondossággal kell eljárni. Keresztes felesége az Izzóban, Kubányiné az Elzetben dolgozik. Könyvszerető asszonyok — nem mindegy hát, hogy mi lesz az ajándékkönyv. No, de Ilonka segítségével megvan ez is. Magas könyvhalom áll már előttük. Közben a műhely dolgozói köszönnek oda, beszélgetnek a két eiismerten jó dolgozóval.

— *Szabadság, Kubányi elvtárs* — köszön rájuk a gépgyártás egyik ifjúmunkása. *Megint könyvet veszt* — s érdeklődve lép közelebb — *Popov: Acél és salakja?*

— *Igen, de nem ezt veszem meg. Ez már rég megvan otthon. Ez volt az én tan-könyvem. Popov, Gorelik könyvének, meg a többi jó olvasmányok nagy része van abban, hogy sztahanovista lettem. Most újabb könyveket veszek* — s mutatja az egymásra rakott Sztálin-életrajz, Tőke, 16 év fegyházban, a gyerekeknek vett Matroszov-kötelet, a Vas- és fémipar sorozat egy kötetét és Hornung: Köszörlés című könyvét. *Horváth elvtársnő ajánlotta* — emeli fel a két szakkönyvet — *ezekből nagyon sokat tanulhatok. Kell is, mert nem akarok megállni a mostani 180%-nál. S mert közben Keresztes is kiválasztotta a Marómegmunkálás alapjai és a Gyorsmarás című szakkönyveket, meg a Megvaiótsult álmok című regényt, összeszámoltatják a könyveket. Kubányi 150,—, Keresztes 110,— Ft értékű könyvvei a kezében elköszönnek s indulnak hazafelé.*

Keresztes János lassan, hallgatva ballag Kubányi Győző mellett. Gondolkozik. Kubányi elhangzott szavaira gondol, majd önmagába néz. Bizony, más ember lett ő is, mióta rendszeresen olvas. Kedvvel, öntudattal — eredményesebben dolgozik. S ahogy elhaladnak a versenytábla előtt, ahol ott áll: Keresztes János 150%, először jóieső büszkeséggel a táblára néz, majd a kezében vitt könyvsomagra s utána ismét a 150%-ra. Elmosolyodik, úgy inkább csak jólesőn — befelé. Ma már ő is érti a kettő közötti összefüggést.

* * *

Nézd Pisti, jaj de szép! — cseng gyöngyöző kacagástól kísérve a négy-ötéves barna kisfiú hangja. Két pöttöm markában féltő szeretettel forgatja az „Allatmesék” című, gyönyörű színekben pompázó leporellót. Pisti nagysebesen lerakja a szorongatott könyvet s máris csillogó szemmel hajói Jancsika felfedezése fölé.

— *Nézd, elefánt! Mutasd! Zuhanyozza a kisfiát* — s ismét felcsendül kacagástk.

— *Hajtsd tovább* — eseng Pisti hangja. Együtt próbálják, de csak egyet sikerül lapozni. Llnézem őket, ahogy erőlködve tovább próbálgatják. Végre megfejtik a huncut

leporelló lappezásának titkát s Jancsi két rövidke karja serény igyekezettel húzza-húzza a leporelló-„harmonikát”.

— *Fogd a végét Pisti* — kiált a csöpség az eljéltaruló gyönyörű színektől megmámorosodott hangon. Hiába, rövid az ő két karja még. Most már ketten húzzák, egyre távolabbra topogva egymástól. Körülöttük önfeledt derűvel, a gyerekek izgalmán mosolygó felnőttek egész erdeje áll a budapesti 13. sz. Rózsavölgyi Allami Könyvesboltban. Ketten is ugranak segíteni, s az egyik „komoly” felnőtt két karját szétlátva tartja Jancsi és Pisti elé a kirágában nyomott szívárványszínű mesekönyvet. — *Jaj, oroszlán — Nézd, a kutyus* — kiáltoz felváltva a két gyerek. Vitába szállnak, mert Pisti cicának véli a tigris s Jancsi „szaktudása” megcsorbitását látja Pisti makacs erőlködésében. A verseket felolvasó bácsihoz fordulnak hát, aki eme salamoni ítélettel dönti el a vitát. — *Van itt cica is, de az itt a másik oldalon van — látod! Ez itt -- igazad van Jancsi! — tigris és nem cica.* Ebbe aztán a csöppségek is belenyugszanak.

A könyvesboltban egyébként ezer apró szín kívánczok megöröklítésre. Straub elvtárs, a bolt szortimentere, aki 40 éve dolgozik a szakmában, boldog nevetéssel mondja: *Mióta a szakmában dolgozom, nem láttam még soha ilyen érdeklődést a könyvek iránt. A környék lakói, az errefjáró dolgozók valósággal egymásnak adják a kilincset* — mondja két könyvvásárióval folytatott beszélgetés rövid szünetében. — *Még nem érte el a Téli Könyvvásár forgalma a csúcspontját, de naponta átlag 5—600 vevő fordul meg náunk* — mondja Ipperné elvtársnő, a bolt vezetője. *Sokatmondók ezek a számok, kultúrforradalmunk előrehaladásáról festenek nagyszerű képet. Nézz elvtárs — fordul felém ismét — valóságai ostromolják a kiszolgálókat.* S máris egy 16 év körüli diáklányhoz fordul, aki elmerült szeme után Mikszáth Különös házasság-át és Neruda: Ebredj favágó-ját kéri. — *Ezt magamnak vettem* — teszi hozzá magyarázólag — *most kérek valami jó ajándékkönyvet 14 éves öcsém számára.* Újabb szemle következik az eléjérakott könyvek fölött. Látszik arckifejezésén, hogy nehéz a sok szép könyv közül a választás. Néhány könyvet oldalra rak — ezek már megvannak kis könyvtárában. De most Liksztanov, Voinich, vagy Kettlinszkaja könyve legyen-e? Komoly megfontolást igényel, vezjön ne maradjon-e Gárdonyi Egri csillagok-jánál, vagy a Sirály-nál. S talán azért, hogy a vívódásnak véget vessen, talán mert rájött, hogy bármelyiket választja, helyesen választ, boldogan mosolyogva, mégis egy íci-pici sóhajt elfojtva, felemeli közülük a Sirályt, majd hirtelen elhatározással még Voinich Bögölyét is. Utánanézek. Hóna alatt a négy könyvvel büszkén, boldogan lép ki az üzletből, ahol többhelyütt elhelyezett gramofonok zenéjétől körülfolyna vidáman, népünk kulturális fejlődéséről nagyszerű tanúbizonyságot téve zajlik tovább a Téli Könyvvásár.

* * *

Kálócsa kis község a délzalai dombok alján. Senki se higgye azért, hogy itt nem pezseg ugyanolyan elevenességgel az élet, mint bárhol másutt ebben az országban. De még mennyire! Menjen csak el az ideitévedt látogató a földművesszövetkezeti boltba s nézzen ott körül. Az ország többkeznyi városával, falujával, üzemével egyidejűleg folyik itt is a Téli Könyvvásár.

A „bót” könyvpultja előtt kisebb csoport áll. Éppen most fejezte be a könyvvásárlást a hatvanat taposó Konya Lajos bácsi. „Négyzetes kukoricaültetés” — betűzi a könyv címét kissé oldalt álló, szintén már jócskán deresedő komája.

— *Hallod-e Lajos, hát miért pont ilyen „tanulmányos” könyvet vettél? Miért nem valami szép történetet?* — kérdezi Lajos bácsitól.

— *Tán könyvből akarja Lajos bátyám megtanulni azt, amit vénségéig a saját esza után csinált?* — ugratja inkább szeretettel, semmint hetyke göggel a könyv tulajdonosát egy fiatalabb gazda. Lajos bácsi fensőbbeségesen körülnéz, majd egyenesen hozzáfordulva azt mondja:

— *Nézd, Sándor öcsém, én már megértem a hatvanat, de még mindig fiatalnak tartom magam ahhoz, hogy okos dolgot tanuljak. Mert azt mondom Neked, tavaly sem jártam volna meg a kétféle olajos maggal, ha előbb olvasom azt a könyvet, amelyik az olajos magvak termeléséről szól. Hisz emlékeztek, hogy a ricinusom fényesen bevált, bő termést adott, a másik olajosnövény meg még a beleölt pénz sem adta vissza. Mit tudtam én még akkor — hisz csak ennek a könyvnek az elolvasása után jöttem rá, hogy amelyik föld jó a ricinusnak, azon nemigen terem meg a többi olajosmagféle. Hát látod, sose tudhat eleget az ember. Ezért tanulom én könyvből azokat a dolgokat, amiket egész életemben a saját fejem után csináltam. S látva a többiek helyeslő bólogatását, mintegy nyoinatékként ismétli meg — hát ezért!*

Tóth A.

A falusi könyvterjesztés tapasztalatai

KARANCSALJAN Bodor Margittal, a földművesszövetkezet könyvfelelősével beszélgettem a könyvekről. Szerinte Karancsalja nem olyan község, mint más, itt nem érdeklődnek a falu dolgozói a könyvek iránt. — Könyvet eladni? Hát azt aztán igazán nem lehet! Nem is ajánlom senkinek a könyveket, úgysem érdemes — mondotta. Meghívtam őt az esti könyvkiállításra, amelyet a Guruló könyvesbolt az iskolában rendezett, de nem jött el. Pedig kár, mert meggyőződhetett volna, hogy Karancsalján is szeretettel fogadják a könyveket, ha azokat szeretettel ajánlják nekik. A kiállításon 97 könyvet vásároltak a kis nógrádmegyei falu dolgozói. Ugyanazok a dolgozó parasztok voltak a könyvvezők, akik naponta megfordulnak a földművesszövetkezet boltjában, ahol ugyanazok a könyvek szépen ki vannak rakva egy állványra, de senki sem beszél róluk.

Dolgozó parasztságunk szívesen olvas, tanul, művelődik, csak fel kell hívnunk figyelmét a könyv, az olvasás örömeire, szépségeire és nem utolsó sorban annak hasznára.

Ahhoz azonban, hogy szeretettel, lelkesedéssel tudjuk a könyveket ajánlani, elsősorban magunknak kell szeretnünk a könyvet. *Olvassunk többet!* A jó könyvterjesztő ismeri a könyvet, melyet el akar adni és megismeri a vásárlót, akinek el akar adni.

Igy dolgozik *Pintér Józsefné*, az ÉRDI 3. SZ. SZÖVETKEZETI BOLT könyvfelelőse, aki hónapról-hónapra magasabb könyvforgalomról számol be.

— Jól ismerem a boltban megforduló vevőket és ha valaki bejön, már tudom, hogy melyik könyvet ajánljam neki. Sokat köszönhetek annak, hogy szeretek olvasni. Elmondok a könyvből egy-egy érdekes részletet és így felkeltem iránta a vevő érdeklődését. Nagy segítséget nyújt munkámban a „Könyvbarát”, mert abból megismerem azoknak a könyveknek a tartalmát is, amelyeket nem olvastam.

Nem elég az, hogy magunk foglaljuk a könyvterjesztéssel, a bolt minden dolgozóját vonjuk be ebbe a munkába. BABOCSÁN hárman dolgoztak a földművesszövetkezet boltjában. *Radus Anna*,

a pénztáros először szabadkozott a könyvterjesztő munka ellen. Szabó Károly könyvfelelős rábeszélte, hogy próbaképpen vegyen magához a pénztárba pár könyvet és ajánlja azokat a vevőknek. Nagynehezen beleegyezett és csodák csodája, az első napon 17 könyvet adott el. Azóta *Radus Anna* a leglelkesebb agitátora a szocialista könyveknek Babocsán. — Szabó Károly nemcsak a bolt dolgozóit aktivizálta, hanem az MSZT aktívait is, akik minden megmozdulásra elviszik a földművesszövetkezet könyveit. *Jó munkájuk eredménye a Téli Könyvvásár forgalmában is megmutatkozott. 2800 Ft értékű könyvet adtak el Szabó Károly és lelkes aktivái.*

Szilás Aranka, a *neszmélyi* könyvfelelős az MNDSZ-asszonyokat yonta be a könyvterjesztésbe. Dívatbemutatóval összehozott könyvvásárt rendeztek és így a Téli Könyvvásár egyetlen napján 800 Ft értékű könyvet vásároltak a *neszmélyi* dolgozók.

KUNSZENTMARTONBAN a Téli Könyvvásár sikere érdekében *Romhányi Dezső* könyvfelelős a földművesszövetkezet tagságát aktivizálta. Szövetkezeti tagtoborzással egybekötötték a könyvagitációt is, így 500 Ft értékű könyvet adtak el a dolgozó parasztságnak. A Téli Könyvvásár alatt sokszáz faluban tartottak könyvankétokat, olvasómegbeszéléseket. A könyvfelelősök a falusi népkönyvtárakkal és népművelési ügyvezetőkkel beszéltek meg, hogy egy-egy könyvről, vagy irodalmi témáról tartsanak előadást. Az előadásokat jól szervezték meg és könyvvásárral költötték össze. Erről számol be *Honner István*, a PÁRI SZÖVETKEZET könyvfelelőse is, aki a pedagógusok segítségével szervezték a Téli Könyvvásár alatt egész sorozat könyvankétot.

A Téli Könyvvásár végső eredményeit még nem ismerjük, de a beérkező levelekből már megállapítható, hogy a földművesszövetkezeti könyvfelelősök többsége jó népművelőmunkával, pultagitációval, számtalan új és új ötlettel, a tömegszervezetek aktivizálásával jól oldotta meg feladatát.

A falusi kultúrforradalom ügye ismét előrelépett egy lépéssel. W. F.

„A kultúrával is elő kell mozdítanunk a falu szocialista átalakulását“

Révai

Az 1951-es könyvnapi pályázat — további eredmények alapja

Eredmények és feladatok az olvasólevelező mozgalom szervezésében

Az 1951-es Könyvnapon a könyvet vásárló dolgozók egy újszerű pályázat kérdőívét kapták kézhez a megvásárolt könyvvel. A pályázat, amely értékes könyvjutalmakat helyezett kilátásba, azt a célt szolgálta, hogy dolgozóink az olvasott könyvekről alkotott véleményüket közöljék íróinkkal, javaslataikkal, ötleteikkel segítsék irodalmunk további fejlődését. Ugyancsak a pályázat keretében kritikát, javaslatokat vártunk könyvkiadóink munkájára s a szocialista könyvterjesztés módszereire vonatkozóan is.

A pályázat december 20-ával lezárult s Sztálin elvtárs 72. születésnapjának előestéjén a Sztálinvárosból a fővárosba hozott „Sztálin nevével épül a világ” könyvkiállítás megnyitásával egybekapcsolt bensőséges ünnepség keretében kiosztották a pályázat díjait.

Ez a pályázat az utóbbi évek több sikertelen vagy csaknem teljesen sikertelen kísérlete után az első sikeres akció az írók és olvasók kapcsolatának elmélyítésére. Az első olyan kísérlet, amelynek továbbfejlesztésével nálunk is megvalósíthatjuk a Szovjetunió évtizedes gyakorlatát, azt, hogy az olvasók széles tömegei kritikájukkal, ötleteikkel segítsék elő az irodalom, a szocialista könyvkiadás, könyvterjesztés további fejlődését.

A pályázatra sok levél érkezett az ország legkülönbözőbb részeiből, s így megvan az alap ahhoz, hogy a mozgalmat az egész országot átfogóvá lehessen fejleszteni. Az a tény, hogy *Miskolcon és Szigetvárott, Berettyóújfalun és Békéscsabán* ugyanúgy megvannak már a bázisai e kulturális mozgalomnak, mint *Budapesten, Túrkevéen, Sztálinvárosban*, vagy a kis *somogyi, borsodi* falvakban — ez kétségtelenül szép eredmény. De ebből az eredményből rögtön egy újabb feladat fakad: E bázisok megerősítésével, újabb bázisok képzésével, főleg a mozgalom szempontjából szinte teljesen kieső dunántúli terület bevonásával valóban országos méretűvé kell szélesítenünk az olvasólevelező mozgalmat. Szívós, jó szervezőmunkával, amelynél egyaránt számítunk a szocialista könyvterjesztés dolgozóinak, a könyvtárosoknak és az eddigi levelezőknek aktív közreműködésére, elérjük, hogy a mozgalom az egész országot átölelve, valóban kulturális tömegmozgalommá terebélyesedjék.

A pályázatra munkások, dolgozó parasztok, honvédek, értelmiségiek, tanuló fiatalok egyaránt küldtek be leveleket. Kétségtelen eredmény, hogy a pályázók legnagyobb százaléka visszatérő levelező, ami a beérkezett pályaművekre adott alapos, a lehetőségekhez képest gyors válaszoknak tudható 'be. Ugyancsak a válaszok nyomán erősödött meg egyes helyeken — mint *Kisvárdán*, a borsodmegyei *Széphalmon* vagy *Balatonkúltiben* — a mozgalom. Ugyanakkor azonban arra is fény derült, hogy csak levélben, a fővárosból nem lehet eredményesen szervezni. *Elkerülhetetlenül szükséges, hogy az állami könyvesboltok dolgozói, könyvpropagandistáink, a könyvtárosok fontos, állandó feladatuknak tekintsék az olvasó-levelező mozgalom szervezését.* Az eddigi gyakorlat azt mutatja, hogy a tanuló fiatalok és a fegyveres alakulatok tagjai között igen szép eredménnyel folyik a mozgalom kiszélesítése már a válaszlevelek eredményeként is, de a dolgozók, munkások és parasztok között már nem nélkülözhetjük a közvetlen szervezést.

A pályázat olyan célkitűzésekkel indult, amelyek gyakorlati megvalósítása elengedhetetlenül szükséges az írói alkotómunka, a könyvkiadás, a szocialista könyvterjesztés szempontjából. Mindezekben a területeken égető szükség van arra, hogy a dolgozók ezreinek lehetőleg azonnali kritikája előbbrendítse, vagy a hiánvosságok, hibák feltárásával megjavítsa a munkát. De ugyanilyen szükség van arra, hogy javaslatok, ötletek, kérések ezreire támaszkodva valóban a dolgozók igényeinek megfelelően tudjuk terveinket elkészíteni.

A most lezárult pályázat során — amelynek célkitűzései az olvasó-levelező mozgalomban továbbra is érvényesülnek, — elsősorban a könyvről alkotott véleményüket írták meg dolgozóink. Nagy általánosságban jóval többet adtak, mint a könyv tartalmát. Felvetették, milyen hatást váltott ki belőlük a könyv olvasása, mennyiben mozgósította őket a szocialista építés ütemének fokozására, mennyiben találtak példaképet az egyes szereplőkben. Általában arról tettek tanúbizonyságot, hogy dolgozó népünk legszélesebb rétegei megszerették a könyvet, ma már rendszeresen — s ami fontos, — kritikával olvasnak. Forradalmi változást jelentenek ezek a tények. Dolgozó népünk fiai

— munkások, parasztok, — akik a Horthy-fasizmus huszonöt sötét esztendejében a legteljesebb mértékben el voltak zárva a kultúrától, a könyvtől, ma nemcsak olvasnak — s méghozzá rendszeresen, és olvasmányaikat alaposan megválogatva, — hanem kezdenek egye inkább alakítólag résztvenni irodalmi életünkben.

A legkülönbözőbb könyvekről írtak a beérkezett levelekben a pályázat résztvevői. A csoportosításból kétségbevonhatatlanul megállapítható, hogy dolgozók még mindig nem ismerik eléggé a mi új irodalmunkat — s ez a tény új figyelemztetés iróink felé. De figyelemztetés ez a könyv valamennyi terjesztője felé is. Új szocialista irodalmunk sok maradandó értéket alkotott s az a gondosság, törődés, ahogyan mi új irodalmunk alkotásait a dolgozók között népszerűsítjük, kevesebb, mint amit iróink joggal várhatnának. A szovjet könyv iróinknak is tanítója, nevelője, de számunkra döntően fontos a mai magyar irodalom alkotásainak megismertetése is. Nyilvánvaló, hogyha a könyvek népszerűsítésében helyesen alakul ez az arány, ezt követni fogja az olvasólevelezés arányainak alakulása is. Az olvasólevelező mozgalmi szempontjából különösen fontos ez a kérdés, mert mozgalmunk a magyar írók munkáját akarja segíteni.

A fejlődés irányát, azt az állapotot, amelyet a könyv munkásainak jó munkájával elérhetünk — és el kell érünk — azok a levelek jelentik, amelyek már abból a szempontból veszik kritika alá a könyvet, hogy a szereplő irodalmi ábrázolása megfelel-e a szocialista realizmus követelményeinek, hogy a könyv történeti hűség szempontjából hagy-e kívánnivalót maga után.

Szeberényi Lehel: *A hegyek elmozdulnak* c. regényét méltatva Gábor Pálné azt a szakadást boncolja, amely a „gyári” Csorba Mátyás munkája és a brigádyezető családi élete között tátong. „... Vannak ilyen Csorba Mátyások. De egy regényben. a főszereplő járjon elől jó példával, vagy ilyen esetben mint ez is, az író találja meg a módot arra, hogy feltárja viselkedésének helytelenségét, okait, hogy ezzel is az olvasók fejlődését szolgálja” — írja Gáborné elvtársnő. Ugyanilyen értékes szempontokat ad Sándor Kálmán: *Szegényfia* című regényére vonatkozóan Polgárdi Agota levelezőnk. Vagy jó példa erre Kurcz Agnes 15 éves levelezőnk Kormos István: *Egigérő fa* c. verses mesekönyvről írott véleménye. „... Ami a nép ajkán születik, csak népi lehet — Kormos István pedig népmeséket dolgozott fel verses formában. Versei egyszerűségükben szépek, olyan szépek, hogy falusi fonók hangulatát idézik... Mégis, szerintem egyhangúvá teszi a kötetet az, hogy minden vers ugyanabban a versformában írott. Lehet, hogy ez az írónál tudatos, de mégis rontja az összehatást.” Mindezek — és az itt még nem idézett értékes kritikák, ötletek, javaslatok, minden bizonnyal nagy segítséget jelentenek iróink elkövetkező munkájához is.

A levelek egy nagy csoportja könyvkiadásunk felé tolmácsolja, milyen könyveket várnak a dolgozók. Frank Tibor, Lengyel György, Szűts Béla, Kuthy Eörs, és még egész sor levelezőnk nagyon jól mutattak rá könyvkiadásunk hiányosságaira, amelyek főként haladó hagyományaink ápolásában, mai életünk irodalmi ábrázolásának szegényességében, a művészeti könyvek kiadásában mutatkoznak meg. Javasataikat, ötleteiket, kéréseiket továbbítjuk a kiadókhoz, hogy eleget tehessenek a dolgozók kéréseinek.

A pályázat kétségtelen eredménye, hogy általa felszínre került néhány fiatal — mint Köles Márta hatvani, Kurcz Agnes budapesti tanuló, — akiknek íráskészsége szép reményekkel biztat. Ugyancsak a pályázat eredményeként a fővárosban is, vidéken is több fiatal aktívát adhatunk a tömegszervezetek, főleg a DISZ kultúr-reszortjainak — s ebben az irányban már folynak is a megbeszélések.

Vázlatosan felmértük olvasólevelező mozgalmunknak a könyvnapi pályázatból adódó eredményeit s az előttünk álló feladatokat. A pályázat szép eredményekkel lezárult, de az olvasólevelező mozgalom, amelynek alapja, kiindulópontja volt ez a pályázat, komoly munkát vár a könyv valamennyi munkásától. Fejlesszük országos méretű kulturális tömegmozgalommá az olvasó-levelezést — ezzel is szolgáljuk kultúrforradalmunk, s az alkotó béke ügyét. T. A.

Az 1951-es könyvnapi pályázaton díjat nyertek:

Kiemelkedők — jutalom: 15 kötet könyv):

S. Becz Pál, ipari segédmunkás,
Szigeszentmiklós
Szabó József sztahamovista,
Mátészalka
Höczl Ferenc pártfunkc.,
Budapest

Lak: Béla tiszcs-tag,
Türkeve
Nagy Ignác dolgozó paraszt,
Kis-zölös
Szűcs Béla főiskolai hallgató,
Budapest

I. díj — jutalom: 10 kötet könyv.

Kovács György munkás,
Békéscsaba
Gyórfai János munkás
Debrecen
Tátrai József alkalmazott,
Budapest
Kurocz Agnes tanuló,
Budapest

Köles Márta tanuló,
Hatvan
Kuthy Eörs tanuló,
Budapest
Kárpáti György hadnagy,
Budapest
Frank Tibor értelmiségi,
Budapest

II. díj — jutalom: 5 kötet könyv:

Hegedűs Lona pártfunkc.
Széghalom
Szabó Jolán dolgozó paraszt,
Berettyóújfalu
Hertelendi Albert, dolg. paraszt,
Nagyrada
Kis Jánosné dolgozó paraszt,
Hédashát
Németh József tiszcs-tag,
Karcag
Sza'el Ferec Á. V. határőr,
Miskóc
Rakonczai János honvéd,
Budapest
Borbély Gábor szakaszvezető,
Szigethalom
Buhajla András Á. V. H.,
Mohács
Polgárdi Ágota tisztviselő,
Budapest
M. Sipos Endre tanító,
Pusztatitliaka
Ifj. Fixl István könyvelő,
Gencsapáti
Androvics Sándorné dohánykisárus,
Keszthely

Gábor Pálné műsz. értelmiségi,
Budapest
Borsányi Pál építészmérnök,
Budapest
Eöser András tanuló,
Budapest
Schóber Agnes tanuló,
Budapest
Lengyel György tanuló,
Budapest
Tóth Sándor tanuló,
Hencsda
Soós Eszter tanuló,
Szentgyörgypuszta
Mihályecz Gyula tanuló,
Szekszárd
Kovács Julianna tanuló,
Budapest
Kiss Jenő kőműves,
Kiskunfélegyháza
Almássy Kálmán tűzoltó,
Tokod
Kassai Sándor nyomdász,
Budapest
Czelez Pálné könyvtárvezető,
Budapest

III. díj — jutalom: 1 kötet könyv:

Áfna Julianna gépáll. dolg., Nagyhalász
Kiss Béla kovács, Sztálinváros
Tihanyi Péter tűzoltó, Tatabánya
Bognár János géplakatos, Nagykovácsi
Vécsesi Béla technikus, Hódmezővásárhely
Gyuris Gyula földműves, Pusztamérges
Varga Zoltán tisztv., Bagodvitenyéd
Czina Julianna Á.V.H. törm., Bp.
Molnár Jánosné óvónő, Nagykanizsa
Müller József bérelszámoló, Szigetvár
özv. Hoffmann Andorné tisztviselő, Bp.
Ifj. Rajczy László műsz. tisztv., Budapest

Papp Borbála gépkezelő, Budapest
Oláh János műsz. ellenőr, Tököl
Kugli György gépkocsivezető, Veszprém
Bánki György minőség elvezető, Bp.
Szűcs István földműves, Pusztamérges
Duboczky István keresk. segéd, Bp.
Tóth Jánosné dolg. paraszt, Ecséd
Csapó István ahadnagy, Budaörs
Konacsek Aurél Borforg. V., Budafok
Jelenszki László exportfelelős, Budapest
Dornyi Dániel kult. felelős, Budapest
Horváth József vállalatvezető, Budapest

Harmadik díjjal jutalmazott tanulók:

Balogh Iona, Szentgyörgypuszta
Német Miklós, Beled
Fóhán Balázs, Budapest
Fekete János, Kúnaszállás
Kövér Zsigmond, Széphalom
Kálai Erzsébet, Széphalom
Farkas Iona, Széphalom
Berger György, Budapest
Kálmán Attila, Tata
Néti József, Kaposvár
Szabó János, Budapest
Luikács Miklós, Széphalom
Korpics Gyula, Budapest
Schóber Erzsébet, Budapest

Ászity Mirjana, Budapest
Molnár Erzsébet, Nagyzékely
Lehoczky Lajos, Budapest
Göller Viktor, Budapest
Bagl József, Debrecen
Gál Ferenc, Budapest
Kohári Ferenc, Kiszvárd
Kohári István, Kiszvárd
Farkas Jenő, Balatonkiliti
Hencz Imre, Balatonkiliti
Leitwolf Iona, Budapest
Dremmel Iona, Budapest
Csucska István, Kiszvárd
Horváth József, Bükkszent

Frigyesi Márta, Budapest

Mégis mi győztünk

A pályázat első díjával jutalmazott levelezőnk írja

Ugy egész véletlenül lyukas óránk volt a minap. Kell-e külön mondanom, hogy a diák azért mindig örül az ilyen váratlan „ajándéknak”. Lyukas óránk volt tehát s az osztály berendezkedett rá. Leckenézó „szorgalmasok” között itt is, ott is összedült egy-egy beszélgető, vitalkozó csoport.

Diákéletünk problémáiról, tanulásról, tanárokról, szórakozásról folyt a szó abban a csoportban, ahol az összeverődött fiúk, lányok között ott álltam én is, majd könyvekre, irodalmi kérdésekre váltottunk át szinte észrevétlen. Hogy történt, én magam sem tudom, de egyszer csak én vettem át a beszélgetés irányítását. Azt mondtam el a körülöttem egyre vastagodó gyűrűben álló társaimnak, amiről eddig csak néhány bizalmas barátom tudott. Hiszen rég éreztem én már, hogy ez az ügy több, semhogy csak az én személyes problémám lehessen. Elmondtam hát nekik — s közben szinte az egész osztály körém gyűlt — hogyan kerültem kapcsolatba az Állami Könyvtérjlesztővel, hogyan lettem „olvasó-levelező”. Elmondtam, hogyan kaptam kimerítő választ a könyvnapon szétosztott kérdőíven adott olvasó-véleményemre. Persze, most ismét az a boldogító öröm lett úrrá rajtam, amelyet akkor éreztem, hogy a válaszból nemcsak a köszönetet és a dolgozók véleményének komolyanvevését olvastam ki, hanem azt is, hogy nekem kötelességem írni, mert — amit olyan jó elhinni — tudok írni.

Ugy láttam, a társaság nagyrészt érdekli a dolog legalább ugyanúgy, mint ahogy izgatták őket a számomra érkezett „pesti levelek”. Kaptam az alkalmon s megmagyaráztam, mi ennek az akciónak — az olvasó-levelezésnek — lényege és jelentősége. S úgy örültem, amikor láttam arcukon az érdeklődést. Hadd tudják meg, milyen szép feladat az elolvasott könyvről — az író munkájáról és a könyv nyomdai kivitelezéséről — megírni a véleményünket azért, hogy abból író, kiadó és a könyv terjesztői egyaránt tanuljanak. Talán természetes is, hogy a nagy érdeklődésből adódóan parázs viták keletkeztek a szocialista-realista irodalmi ábrázolásról, a típus-alkotás, a pozitív hős kérdéseiről, a sematizmusról és hasonló irodalomelméleti és módszertani kérdésekről.

Örültem az érdeklődésnek, örültem a vitának, de legjobban mégis annak, hogy N., az egyik tagtársunk — osztályunk „magyar nemese”, aki büszkén hirdette még nemrég is: „nem írok és nem olvasok” — érdeklődéssel, tőle szokatlan aktivitással vett részt vitánkban. Ugy éreztem, régi tervünk — vágyunk válik valóra. Nálunk az osztályban ugyanis az ő kivételével mindenki rendszeresen olvas, legtöbbünknek ma már 20–30 kötetes kis könyvtára van. Neki! ? Egyetlen komoly könyve sincs, sőt nem is olvasott még szinte egyetlen haladó könyvet sem. Régi közös harca volt osztályunk néhány tagjának az az erőfeszítés, hogy könyvszerető emberré tegyék. Beszélgettünk vele, segítettük irodalmi tanulmányaiban, agutáltuk — szinte belé akartuk lopni a könyv szeretetét. Nem tudom jól harcoltunk-e az ő megnyeréséért, de azt tudom, hogy számtalanszor kényszerültünk „ügyisháiba” alapon visszavonulni. Az volt a képtelenség ebben az egész ügyben, hogy csak a magyarnyelvi tanulmányok, az irodalmi érdeklődés vonalán volt ilyen szegénytelenül gyenge. S ha érte való felelősségünket érezve ismét előlről kezdtük a dolgot, az eredmény mindig ugyanaz volt: teljes eredménytelenség.

De most oly közelinek látszott a győzelem!

Különösen az ő kérdéseire figyeltem s minden kérdésre alapos választ adtam. Jó volt látni, hogy e-ügybeni régi fegyvertársaim is észrevétlen finomsággal rögtön agitációba kezdtek. Közömbös dolgok, majd fantáziát mozgató olvasási élmények emlegetése — ezzel a módszerrel próbáltuk útni a szemelláthatólag meleg vasat.

Másnap könyvtárnap volt iskolai könyvtárunkban. Csak úgy zúgott tízpercekben a könyvtár előtti folyosó; őrlődött a könyvet szorongató diáksereg a könyvtár ajtaján be, a könyvtár ajtaján ki. Mindenki „cserélt”. Én is kiválasztottam már a magam könyvét — Stendhal: Vörös és fekete című regényét. Indultam hát kijelre s ime egyszerre csak valóra vált a régi vágyam: osztályunk „magyar nemese” nyomakodott be a könyvtár ajtaján.

Olyan furcsa s egyben mégis oly jó volt őt itt látni a könyv birodalmában. Hozzá mentem. Szavamat be sem várva, szinte székenkezeve dadogta — s ez ismét olyan megrögtön volt — hogy szeretne egy jó könyvet ő is kiválasztani. Legszívesebben a nyakába ugrottam volna, de hát meg kellett őriznem a „komolyságomat”. Együtt választottunk könyvet, együtt mentünk fel az osztályba s azóta minden szabadidőnket együtt töltjük az iskolában.

Nem sok idő telt el azóta, de mindenesetre magyar órákon máris meglepően jól felelt, érdeklődik az irodalom, a könyvek iránt. Most már nem kell finom célzásokkal, diplomatikus manőverekkel felkelteni a könyv iránt az érdeklődését. Olvas már saját jószántából is. A régi gárda persze ma is dolgozik: most azon igyekszünk, hogy meg is maradjon a könyv barátjának. S ha visszagondolok a könyvtárban lezajlott jelenetre, az számomra egy harc első győzelmét s egy ember helyes útra térésének első állomását jelenti. Ő talán csak arra emlékszik, hogy örömtől sugárzó arccal szaladtam hozzá s szó nélkül, keményen megszorítottam a kezét.

Köles Márta

Közgazd. Középisk. Hatvan

Könyvtári feladatok

Rákosi elvtárs november 30-i beszéde után

Rákosi elvtárs november 30-i beszéde újból országos feladataink megoldására buzdítja dolgozó népünket. A beszéd nyomán az üzemekben, termelőszövetkezetekben és az államapparátusban gondosabban készültek el az 1952-es év tervei. Keil, hogy a könyvtárak is számot vessenek eddigi munkájukkal és megvizsgálják hogy Rákosi elvtárs által említett gazdasági és politikai feladatok megvalósítását hogyan tudják segíteni.

Nézzük először a szénbányászat területét!

„Két esztendővel ezelőtt bányáinkban úgyszólván hiányoztak a gépek. A bányász termelőeszközei lényegében a csákány és a lapát voltak. Mi azóta hozzáláttunk a bányamunka gépesítéséhez. Az elmúlt egy esztendő alatt a szénbányászat több mint 300 gumi szállítószalagot, káparószalagot, rázócsúzdát, fejtő- és réselőgépet, szállítógépeket kapott”, mondja Rákosi elvtárs.

A gépek kezeléséhez ezer és ezer jó szakmunkásra van szükség. Ezek nagyrésze a szakmai ismereteket termelés közben szerzi meg. Hogy munkájukat jól végezhessék, megfelelő szakkönyveket kell a kezükbe adnunk. Olyan szakkönyveket, amelyek az új gépek leírásával, azok működésével és alkalmazásuk különböző módzataival foglalkoznak. De olyan szépirodalmi műveket is, amelyek olvasása olthatatlan érdeklődést kelt a bányá, a bányász munkája iránt, amelyek a művészet eszközeivel mutatják meg, hogy a szocializmus építésének döntő tényezője: a bányászat fejlődése, a széntermelés fokozása.

Ilyen könyv mindenekelőtt Gorbatov: Donyeci bányászok c. műve. A regény két fiatal bányász hősi harcát mutatja meg, akiknek munkája nyomán megváltozik az emberek munkához való viszonya, megszilárdul a munkafegyelem, de megváltozik az újítás kapcsán a munka is. Új gépek bevezetésével és új munkamódszerek alkalmazásával tiszszer több szemet adnak az országnak.

Ennek a könyvnek ott kell lenni minden bányüzem könyvtárában több példányban is, rongyosra kell, hogy olvassák bányászaink és ne legyen egy bányászunk se, akit ne lelkesítene a donyeci hősök munkája. Tartsunk könyvismertetést róla, olvassunk fel részleteket belőle, rendezzünk irodalmi ankétokat és ennek kapcsán hívjuk fel a figyelmet a legfontosabb bányai szakkönyvekre. Persze előre gondoskodjunk arról, hogy a könyvből legalább 30—40 példány már előzőleg a dolgozók kezén forogjon. Az ankétokon szülessen kezdeményező javaslat egy-egy bányagép bevezetésére, vagy munkamódszer átadására. De ne csak gépekről beszéljünk, hozzuk kapcsolatba mondánivalónkat azzal, hogy a gépesítéssel hogyan fokozhatják bányászaink a munkatermelékenységet és hogyan teljesíthetik a tervfeladatot. Tudatosítsuk a tervteljesítés jelentőségét és helyi példákkal igazoljuk, hogy „ipari termelésünk jelenlegi állása mellett 1% teljesítmény több mint 600 millió forint értékű termelést jelent”.

De termelőszövetkezeti mozgalmunk megszilárdítása terén is van elég tennivalójuk a könyvtárosoknak!

Mindenekelőtt sokkal nagyobb gondot kell fordítani a tszcs-kben, az állami gazdaságokban és a gépállomáson lévő könyvtárakra. Viszonylag kevés gépállomáson és termelőszövetkezetben van államilag szervezett népkönyvtár. Még termelőszövetkezeti községünk is van, ahol eddig nem létesítettünk könyvtárat. A termelőszövetkezeti községek könyvtárát ebben az évben mindenütt *minia-könyvtárakká kell fejleszteni*. Könyvpropagandánkat elsősorban a termelőszövetkezetekben, állami gazdaságokban és a gépállomásokon kell meggyorsítani. Persze ez nem megy máról holnapra. Szövetkezeteink gyors fejlődését nem követte nyomon a népkönyvtárak szervezése, de méginkább elmaradtunk a szövetkezetek megszilárdítására irányuló agitációban. Pedig ez a könyvtáros legfőbb fegyvere a tömegek mozgósításában. Igaz ugyan, hogy „a legjobb agitáció és propaganda a termelőszövetkezet eszméje mellett, ha ezek a szövetkezetek virágoznak, ha termelékenységük, jövedelmük messze meghaladja az egyéni parasztnak eredményeit”, de emellett feltétlenül szükséges, hogy a tszcs-ben elért eredményeket ismertessük, a legjobb brigádtagok munkáját népszerűsítsük és egy-egy szövet, vagy magyar szépirodalmi, vagy szakkönyvben leírt munkamódszer alkalmazására buzdítsuk dolgozó parasztlainkat.

Ma már egész szántóterületünk 24,6%-a van szövetkezetek, vagy állami gazdaságok kezelésében. Így születik a jövőnk Erthető, ha dolgozó parasztságunk egyre nagyobb érdeklődéssel fordul a termelőszövetkezetek felé.

Rákosi elvtárs megvilágítja, hogy nem elég erősen fejlődik állatállományunk. Szövetkezeteink közül csak kevés ismerte fel az állattenyésztés jelentőségét és lehetőségeit. Pedig gazdag, jól működő szövetkezeteink aligha lehet viruló állattenyésztés nélkül elképzelni. Könyvtárosaink propagálják az állattenyésztéssel foglalkozó szakkönyveket. Ezekből könyvtáraink már régebben több példányt kaptak. Decemberben több mint 43.000 mezőgazdasági szakkönyvet szerzett be a Népkönyvtári Központ. Szétküldésük most van folyamatban. A körzeti könyvtárosok gondosan ügyeljenek arra, hogy termelőszövetkezeteink megfelelő példányszámot kapjanak. Jól nézzék meg, melyik könyvet hová küldik.

Helyes, ha egy-egy nagyobb tszcs-ben az állattenyésztésre vonatkozó szak- és szépirodalmi könyvekből kiállítás rendezünk, vagy a szakkörökön ilyeneket ismertetünk. megtárgyalunk.

Rákosi elvtárs a termelőszövetkezetek és gépállomások élenjáró dolgozóinak országos tanácskozásán is külön kiemelte az állattenyésztés fejlesztésének fontosságát és a munkafegyelem megszilárdításának jelentőségét. Könyvtárosaink feladata, jó agitációs érvekről, példákról gondoskodni a munkafegyelem megszilárdításához agitátoraink részére. A szépirodalom nevelő erejét itt igen jól lehet érvényesíteni.

Szövetkezeti parasztságunk nem nélkülözheti a könyveket. Ha azt akarja, hogy gazdag termést takarítson be, és hogy az állattenyésztés is magas hozammal gyarapíthassa jövedelmét, akkor fel kell használnia a könyvekben leírt tapasztalatokat, a szovjet biológiai tudomány legújabb eredményeit. Az irodalmi mű hőseinek lelkes, önfeláldozó példáján szilárdítsák meg a szövetkezetek a munkafegyelmet, tegyék szorosabbá kapcsolatukat a gépállomásokkal, könyvtáraik rendezzenek kiállításokat, ismertetések, felolvasásokat a legjobb szakmai és szépirodalmi művekből.

A könyv legyen valóban eszköze dolgozó parasztságunk felemelkedésének, legyen fegyver a mezőgazdaság szocialista fejlődését akadályozó osztályellenséggel szemben.

K. F.

Az olvasás irányítása

A könyvtár egész munkája arra irányul, hogy a lehető legteljesebben kielégítse az olvasók kultúrigényeit, segítse az olvasókat a legjobb, legaktuálisabb könyvek kiválogatásában.

E célból készíti a könyvtár a katalógust, az ajánló irodalmi jegyzékeket, a könyvtári plakátokat, ezért rendez könyvkiállításokat, stb. Az olvasás irányításának legfontosabb módszere a könyvtáros közvetlen kapcsolata az olvasóval.

A körzeti és falusi könyvtárak olvasói között vannak kohoztagok, munkások, szakemberek, vannak felnőttek, ifjak és gyermekek, vannak, akik nagyon keveset olvasnak. A könyvtárosnak ismernie kell az olvasókat, felismerni, kinek milyen könyvre van szüksége, helyesen kell foglalkoznia minden olvasóval.

Vannak olvasók, akik a könyvtárostól több irányítást és segítséget kívánnak, vannak akik kevesebbet, vannak olvasók, akik jobb szeretik a könyvet maguk kiválasztani (katalógusok, bibliográfiai jegyzetek, a már korábban elolvasott könyv alapján baráti tanácsra, stb.). A könyvtárosnak meg kell találni azonban azokat a különböző formákat, amelyek alapján az olvasó olvasását irányítsa, áthassa ezt a munkát a bolsevik eszme, pártosság szellemével, alávetve a könyvek ajánlását a dolgozók kommunista nevelése feladatának.

Az összesoroz könyvtári dolgozók értekezletének (1948. március) határozatában megállapították:

„... a szovjet könyvtárosok legfontosabb feladatuknak tekintik a SzK(b)P Központi Bizottságának az ideológiai kérdésekről hozott történelmi határozatának szigorú végrehajtását, a könyvtári munka politikai színvonalának emelését, alárendelve ezeket a dolgozók kommunista nevelésének, az aktív harcot, a babonák és vallásos előítéletek kiküszöböléséért, továbbá a Szovjetunió népgazdaságának helyreállítására és fejlesztésére irányuló ötvenes tév teljesítésében és túlteljesítésében való közreműködést.”

Formailag a könyvtáros munkáját két részre lehet osztani: Az egyik rész a „technikai”, amely látható és amelyet egyesek hibásan a könyvtáros egyetlen munkájának tekintenek és a másik rész a pedagógiai, a nevelő, amely nem olyan szembetűnő, de a szovjet könyvtáros munkájának lényege. A könyv visszaadásánál és kikölcsönzésénél folytatott egyéni beszélgetések igen jelentősek agitációs, nevelő szempontból. Az olvasóval való folytonos beszélgetése során a könyvtáros megpróbálja kideríteni az olvasó érdeklődési körét, felfogását, fejlődésének fokát és a lehető legjobban kiválasztani számára a legmegfelelőbb könyvet. Az olvasás irányítása szükségessé teszi, hogy a könyvtáros megismerje az olvasó érdeklődési körét, ismerje az irodalmat, legyen pedagógiai tapasztalata.

Néha az olvasó olvasatlanul adja vissza a könyvet, arra hivatkozva, hogy számára nehéz, vagy érdektelen volt a könyv. Ez a könyvtáros rossz munkájának az eredménye, mert nem tudta az olvasó számára helyesen kiválasztani a könyvet, nem volt elég figyelmes az olvasóval szemben.

A kölcsönző a népkönyvtár legfelelősségteljesebb részlege. Éppen ezért könyvkölcsönzést nem szabad gyakorlatlan könyvtárosra bízni, aki nem ismeri eléggé az irodalmat és nem rendelkezik megfelelő pedagógiai gyakorlattal. Egyes városi és körzeti könyvtárak vezetői „méltóságukon alulnak” tekintik azt, hogy a kölcsönző puft mögé álljanak és könyvkölcsönzéssel foglalkozzanak. Feltétlenül szükséges, hogy a körzeti, városi könyvtár vezetője naponta legalább 3—4 órát a kölcsönzőben töltsön és gyakorlat közben tanítsa a könyvtárosokat az olvasás irányításának művészetére.

A könyvtárakban olyan olvasókkal is találkozunk, akik kizárólag szépirodalmat akarnak olvasni. A szépirodalomnak komoly nevelő jelentősége van, de nem szabad a dolgozók érdeklődését csak erre a körre korlátozni, arra kell törekedni, hogy olvasásuk sokoldalú legyen. Feltétlenül ki kell szélesíteni az olvasók érdeklődési körét a társadalmi-politikai, természettudományos, technikai, mezőgazdasági irodalom iránt. Adott esetben nagyon fontos, hogy a könyvtáros ki tudja választani és ajánlani azokat a könyveket, amelyek az olvasót tudományos irodalom olvasására nevelik.

A könyvtár komoly feladata az olvasás kultúrájának emelése. Meg kell ismertetni az olvasókkal az önálló olvasás módszereit, meg kell tanítani az olvasókat kivonatok készítésére, a jegyzetelésre stb. Segíteni kell az olvasót a kézikönyvek: szótárak, bibliográfiák, katalógusok használatában. Ilyen

segítségre nemcsak a kezdő olvasóknak van szükségük, hanem azoknak is, akik már régen használják a könyvtárat.

Különös gonddal kell foglalkozni azokkal az olvasókkal, akik önképzéssel foglalkoznak. Az önképzésnek egyre nagyobb jelentősége van. A könyvtárak szerepe az önképzéssel foglalkozó olvasók segítségével igen nagy. Ennek a segítségnek különböző formái vannak. Elsősorban fell kell kelteni az olvasókban az önképzés iránti szándékot: tudósok, írók példáján meg kell mutatni, milyen szerepet játszott életükben az önképzés. Azután meg kell ismertetni az olvasókat a bibliográfiákkal, katalógusokkal, ajánló irodalomjegyzékekkel, az olvasói tervek használatával. Ha pedig az olvasó már kiválasztotta azt a területet, amit tanulmányozni fog, feltétlenül el kell látni a megfelelő könyvekkel, szótárakkal, népszerű irodalommal. S egyéni olvasói tervet kell összeállítani számára.

Segíteni az olvasóknak az önálló olvasás megszervezésében, ez a könyvtár egyik legfontosabb feladata.

Ennek a feladatnak megoldására a könyvtárosok a kölcsönzőben megbeszéléseket tartanak az olvasókkal az önálló olvasás módszereiről, az önképzéssel foglalkozó olvasók számára megszervezik a szakemberek tanácsadását. Ezek nemcsak a tanulmányozott kérdés lényegét magyarázzák meg, hanem konkrét példákkal a gyakorlatban is megtanítják az olvasókat a könyv elmélyült és önálló olvasásának módszerére.

Részlet Potapov—Szfonov: „Könyvtári munka a körzetben” című könyvből. A mű most jelent meg az Országos Könyvtári Központ kiadásában.

A szigetvári könyvtáros

Húszesztendős, vékony, szőke lány Jakobi Edit, a szigetvári körzeti könyvtár munkatársa. Szőke haját szalaggal köti hátra, a szalag azonban munka közben rendszerint leoldódik. Oly önfelelten dolgozik, hogy észre sem veszi a megugrott szalagot, pedig nem is olyan régen még a szalagot bizonyosan többre értékelte volna, mint a könyvtár tágas, szép irodáját és a töméntelen könyvet, amelyek között és amelyekkel napi munkáját végzi. Hiszen négy éve sincs még, hogy napdíjak legnagyobb részét abban a kis szőlőben töltötte, amelyet apja — az egykori siklői napszámos — kapott a népi demokráciától. Persze, egy kicsit azért túlzott ez a feltevés a szalagokról és a könyvekről, mert Edit édesapja ebben az időben már aktív szakszervezeti vezető volt és esténként, amikor találkozott leányával, már nemcsak a szőlőről beszéltek, meg a kis család ügyes-bajos dolgairól, hanem a nagy család gondjáról-örömről, az ország ügyeiről is.

— Es mit gondol — mondja Jakobi Edit visszaemlékezve életének erre a korszakára, amelynek csak négy esztendeje, s amely mégis oly távolinak tűnik már — lehet e szabadszemmel végigtekinteni az országon? Nem lehet! Azok a könyvek, amelyeket édesapától kaptam, mintegy a beszélgetések kiegészítéseképpen és amelyekben a Fárt tanításait olvashattam az emberi világról, s a mi népünkről, olyanok voltak számomra, mint a mikroszkóp. Sok mindent megláttam magam is, hiszen Siklós sincs kívül a világon, de a jó könyvek megmutatták az egyes kérdések részleteit, s ami még ennél is fontosabb: az összefüggéseket . . .

Az iroda falait könyvespolcok veszik körül, azokra néz. S egy rövid kis szünet után folytatja:

— De a jó könyv számomra nemcsak mikroszkóp, hanem repülőgép is. A jövőbe száguldok segítségükkel, a megvalósult boldogság birodalmába. Már nem a szőlőben dolgoztam, hanem a siklósi napközi otthonban voltam felügyelő, amikor a kezembe került a „Hogyan lett az ember óriás?” Ebből a könyvből tudtam meg, hogy okosság és szépség édestestvérek, mert ennek a könyvnek minden sora okosan és szépen írja le azt, amit az elmúlt időkről tudnunk kell, no és elsősorban, amit a jövőről kell tudnunk. Amikor az első ideológiai könyvet olvastam, egy kicsit hajlamos voltam arra, hogy lenézsem a szépirodalmi könyveket. Amikor például Jókai nevét hallottam, csak mosolyogtam. De a „Hogyan lett az ember óriás”, amelyben annyi szó esik az igazi szépirodalomról is, felkeltette érdeklődésemet és Jókai „Rab Ráby”-jától a Veres Péter könyvéig, Tolsztoj „Háború és béke”-jétől a Fagyjev „Ifjú gárdájá”-ig elolvastam néhány szépirodalmi könyvet. Siklósi barátaim azt mondják, hogy sokat, de én bizony kevésnek érzem...

Közben egy fiatal parasztember jött be a szobába. Peti József, a kétújfalusi tanácselnök. A ház előtt a gépállomás vontatója áll. A tanácselnök azért jött, hogy elvigye a vontatón azt a 178 könyvet, amelyet a körzeti könyvtár küld a kétújfalusiak könyvtárába. A könyvek már előkészítve várakoznak az egyik nagy asztalon, nem nehéz dolog hát összeszedni őket. Jakobi Edit külön felhívja a tanácselnök figyelmét, hogy olvassa el Jurij German érdekes kis könyvét Dzerzsinszkijről, majd megígéri, hogy hamarosan ellátogat Kétújfalura. Peti József vidáman elköszön, s már viszi is a könyveket haza. Jakobi Edit újra folytatja:

— A napközi otthonból a siklósi könyvesboltba kerültem, ahol nemcsak sokat olvashattam, hanem sokat beszélgettem a könyvekről az emberekkel. A könyvesbolt után abba a városba kerültem, ahol Ráby Mátyas küzdött a gonoszsággal és önzéssel, Szentendrére. A négyhónapos könyvtárosiskolára. Én is küzdöttem, mégpedig magammal, a tudatlanságommal, a zavarommal, de ebben a küzdelemben az egész iskola segített. Nemcsak azt tanultam meg itt, hogyan kell a könyveket karterékozni, hanem azt is, hogyan kell az emberekkel bántani. A könyv holt anyag, papírok hideg halmaza, ha nem juttatjuk el az emberekhez. Ezt tanultam meg Szentendrén.

Rámnéz, valami nagyon kedves büszkeséggel:

— Már hónapok óta dolgozom itt a könyvtárban, de Szentendre most is segít. Segít abban, hogy különbséget tegyek könyvek és emberek között, s hogy ne csak kötésük szerint osztályozzam őket, hanem tartalmuk szerint is. Most beiratkoztam levelező-hallgatóként a Könyvtárosi Főiskolára, remélem, hogy sokat tanulok majd ott is.

Jakobi Editnek igen bőven kijut a napi munkából, könyvtáros-társával együtt igen nagy körzet szükségleteit kell ellátnia. De az olvasást, a tanulást nem hagyja el a világ minden kincséért sem. Hogyan lehet valaki tanulás nélkül jó könyvtáros? Hogyan lehet enélkül jó, harcos kulturmunkás?

Mert — természetesen — harcolnia is kell Jakobi Editnek, s nem is keveset. A helyi Kultúrház például meglehetősen gyengén működik, nem támogatják eléggé a tömegszervezetek. Jakobi Edit a körzeti könyvtár olvasótermét próbálta hát klubba kifejleszteni, amelynek barátságos környezetében nemcsak olvasni lehet, hanem sakkozni, rádiózni, összejöveteleket, műsoros estéket tartani.

— Ez azonban nem jelentheti azt — mondja — hogy a Kultúrház elmaradjon. Mi, szigetvári kulturmunkások harcolni fogunk azért, hogy a Kultúrházat barátságosabban rendezzük be, s hogy az emberek rendszeresen járjanak oda.

A szigetvári Zrínyi-múzeum népszerűsítéséért is harcolt és harcol Jakobi Edit. Ezt a kérdést előreviszi majd a múzeumnak „a várba” való költözése, de az igazi harc csak akkor kezdődik.

— Nem véletlen, hogy népünk vezetői felhozták számunkra Zrínyi Miklós példáját. Népszerűvé kell tennünk Zrínyi múzeumát!

Kemény, céltudatos ember ez a vékony, szőke lány. Harcosan, lendülettel végzi dolgait, megfogadta Zrínyi szavait, amelyek a múzeum egyik feliratán ékeskednek:

— Ne fogjon lágyan senki a dolgához!

Ami annyit jelent, hogy harcosak és következetesek legyünk az ország, az élet minden dolgában. Mint Jakobi Edit, a siklósi napszámos leánya, akit a nép Magyarországa emelt, fejlesztett a nép könyvtárosává.

(ANTAL)

BÉKEVERES — HATVANEZER PÉLDÁNYBAN. Vityeszlav Nezval cseh költő „A béke dala” címmel nagyhatású verset írt, amellyel pályadíjat is nyert Prágában. A vers a haladó irodalom egyik nagy alkotása. Szerzője a békeszerető embereknek ajánlotta.

Sikere Csehszlovákiában oly nagy, hogy már a harmadik kiadást érte el — eddig hatvan-ezer példányban jelent meg. Számos idegen nyelvre lefordították már; német s angol fordítása most készül.

A pártosság elvéről a könyvtári munkában

Lenin elvtárs — mondja Krupszkájá — „hangoztatta, hogy minden szakember saját szakmáján keresztül jut el a marxizmus megértéséig, mindig akkor válik meggyőződéses marxistává, mikor látja, hogy milyen szoros összefüggés van saját tárgyának fejlődése és a marxizmus tanítása, a szocializmus építése között.” Az az élmény, amit N. K. Krupszkájának ezek a szavai kifejeznek, bizonyára benne él már könyvtárosaink legnagyobb részében. Hiszen a felszabadulás után elért sikerek a magyar könyvtárügy terén — a Magyar Dolgozók Pártja kultúrpolitikájának eredményei. És minden egyes könyvtáros, aki valamilyen jó eredményt mutathat fel — legyen az egy ankét megartatása vagy egy bibliográfia összeállítása — azt elsősorban annak köszönheti, hogy munkájában alkalmazni tudta a marxizmus-leninizmust. Azonban még szép számmal akadnak olyan könyvtárosok, akik minden erejüket csupán arra fordítják, hogy munkájukat a legaprólékosabb gondnal végezzék és közben teljesen elmerülnek a könyv- és folyóiratfeldolgozás egyes reszleteiben. Szeretik hivatásukat, azonban éppen azért, hogy a szakmai realizmus hibájába esnek, nem képesek meglátni azt a teremtő kapcsolatot, amely a könyvtári munka fejlődése és a szocializmus építése között fennáll. A szakmai szűklátókörűségtől pedig egyenes út vezet a kozmopolitizmushoz.

Zsdánov elvtárs, a Szovjetunióban lezajlott hatalmas jelentőségű filozófiai vitán azzal a szemrehányással illette az objektivizmus álláspontjára lecsúszott filozófusokat, hogy mindenekelőtt szakmai szövetségest látnak minden filozófusban és csak aztán ellenfelet. Ez a magatartás a könyvtárügy területén is gyakori, arra való hivatkozással, hogy a könyvtári szakkérdések mindenütt egyformák. A technikai kérdésekben, természetesen sok hasonlóság van. Azonban abból a gyökeres különbségből, amely a kapitalista és a szocialista társadalomban a tudomány és a kultúra társadalmi szerepe között tennél, következik a feladatok és módszerek különbözősége is. A szocialista könyvtárügy terén pedig — a legnagyobb kérdéstől a legapróbbig — világos, hogy a szocialista Szovjetuniótól akarunk tanulni. A szocialista kultúra és tudomány amúgyis magában foglalja és egyedül jogos örökösként felhasználja mindazt a jót és értékeset, amit az emberiség fejlődése során létrehozott.

A kozmopolitizmus nem véletlenül lett a háborús gyujtogatók legfőbb ideológiai fegyverévé. A hazafiság — és ami ehhez szorosan kapcsolódik: a Szovjetunió szeretete — hatalmas erőforrás minden nép számára. Az amerikai imperialisták pedig szeretnék a népeket megfosztani ettől az erőforrástól — amely világhatalmi terveik egyik legfőbb akadályát jelenti.

Ha megvizsgáljuk, hogy saját területünkön elég kemény harcot folytattunk-e a kozmopolitizmus ellen, azt kell látnunk, hogy távolról sem megfelelően. Nem teszünk meg mindent, hogy széles körben ismertessük a világ legelőnjáróbb kultúrájának, a szovjet kultúrájának könyvtárügyi tapasztalatait. Ugyanakkor nem fordítunk elég gondot arra, hogy leleplezzük a burzsoa könyvtárügyről még elég elevenen élő illúziókat. Az amerikai könyvtárak különös demokratizmusáról számos téveszme él, néha igen becsületes könyvtárosokban is. Csupán azok a tények maradnak figyelmen kívül, hogy pl. az olvasóknak igen alacsony százaléka munkás, a falusi lakosság pedig úgyszólván teljes egészében ki van rekesztve a könyvtári szolgáltatásokból. Nem is beszélve a „demokratikus” amerikai könyvtárak legnagyobb gyalázatáról, a faji megkülönböztetésről. Az pedig természetes, hogy a könyvtárak politikai irányítása megfelel az imperialista kormánykörök reakciós nézeteinek. Néha találkozzunk olyan nézetekkel, hogy az amerikai könyvtárak politikamentesek. Ezt a látszatot egyébként a burzsoa könyvtartan egyes képviselői is előszere-tettel propagálják. Lenin elvtárs megmondotta, hogy „a pártatlanság a burzsoa társadalomban csupán kétszínű, leplezett és passzív kifejezése a jóllakottak, az uralkodók pártjához, a kizsákmányolóok pártjához való tartozásnak”. Saját gyakorlatuk és különböző hivatalos megnyilatkozásaik, akaratlanul is feltárják ezt az igazságot. Pl. 1944-ben, amikor már megindult a Szovjet Hadsereg háborút befejező, a német fasizmust szétzúzó, diadalmos előrenyomulása, Amerikában megrendezték az Orosz Könyv Hetel. Az ekkor kiadott irodalomjegyzékben szerepeltek az összes fehérgárdista, trockista, tasiszta szennyiratok — Lenin és Sztálin művei azonban nem! *Jelenleg az Amerikai Könyvtáros Szövetség Határozata arra szólítja fel az amerikai könyvtárosokat, hogy „minden rendelkezésükre álló eszközt mozgósítsanak az atom-propaganda (a háborús propaganda) érdekében”.* — Ilyen az amerikai könyvtárügy pártatlansága a gyakorlatban.

Mi, magyar könyvtárosok, akik kulturális ironton veszünk részt a szocializmus építésében, büszkén valljuk, hogy munkánkban a pártosság lenini elvének megvalósítására törekszünk. A könyvtári munka lényegét abban látjuk, hogy minden egyes könyv-

táros a szocializmus, a haladás eszméinek propagandistája, népünk építőmunkájának segítője legyen. Erre a megtszélő feladatra kötelez bennünket az a nagyszerű munka, amely öt éves tervünk megvalósításáért folyik és erre kötelez bennünket a béke és a háború erői között folyó nagy küzdelem is.

Ilyen körülmények között különös jelentősége van annak, hogy a marxizmus-leninizmus tanításait megismertessük, hogy a Szovjetunióban felépült szocializmus nagyszerű eredményeit népszerűsítsük és hogy megmutassuk az imperialisták valódi arcukat, igazi céljaikat. A könyvek pedig, amelyek mindezt magukban foglalják, a mi kezünkön mennek keresztül. Mi, könyvtárosok vagyunk felelősek azért, hogy könyvtáraink milyen gyorsan, milyen széles tömegek felé közvetítik ezeket a könyveket, hogyan hívják fel rájuk a figyelmet és mennyire teszik hozzáférhetővé az anyagot. Ezeket a kérdéseket sohasem szabad szem elől téveszteni és feladatainkat, könyvtári munkánk legapróbb részletét is, mindig ebben az összefüggésben kell látnunk.

Az emberek öntudatában végbemenő változás nagyjelentőségű állomása a materialista világnézet kialakulása és megerősödése. Ennek a folyamatnak az előmozdításában kell nekünk, könyvtárosoknak minden erőnkkel részt vennünk. Ami az idealista művek elleni harcot illeti, könyvtárosaink zöme jó munkát végez ezen a téren. (Az olvasók felvilágosítása a felük folytatott egyéni beszélgetések során, stb.) *Hiányosságok vannak azonban a feladat másik oldalát, a pozitív propagandát illetően.* Kötelességként kell felfognunk (akár tudományos, akár népkönyvtárban dolgozunk), hogy rendszeresen tájékozódva legyünk a legfontosabb tudományos eseményekről. Pl. a *biológiai vita, a nyelvtudományi vita, vagy Lepesinszkaja felfedezése olyan kérdések, amelyek távolról sem csak a szakemberek dolga. Egy érdeklődő, ú. n. „egyszerű” olvasó megismertetése egy ilyen kérdéssel, azt eredményezi, hogy kitágul látóköre és megindul azon a fejlődési úton, amely a még esetleg meglévő idealista elképzeléseinek a teljes levetkőzéséhez vezet.* Téma szerinti könyvkiállítások, ajánló irodalomjegyzékek és számos egyéb eszköz áll rendelkezésünkre, hogy felhívjuk a figyelmet ezekre a kérdésekre.

A szakkönyvtárakban is számos lehetőség kínálkozik a propaganda- és nevelőmunkára. Munkásosztályunkban igen nagy érdeklődés él a tudományos-technikai kérdések iránt. A szakkönyvtáron sokban múlik, hogy ezt az érdeklődést hogyan viszi tovább, hány munkást segít hozzá, hogy képzett szakemberré, mérnöké és általában széles műveltséggel rendelkező emberré váljék.

A társadalomtudományi könyvtárakban, a könyvanyag természeténél fogva, még szélesebbek és közvetlenebbek a lehetőségek arra, hogy — a könyvtári munka minden eszközét igénybevéve — hozzájáruljunk a legfontosabb politikai kérdések megértéséhez; a szocialista hazafiság, a munkához való új viszony és általában az új, szocialista ember kialakításához.

Mi a kapitalizmusból a szocializmusba vezető történelmi átmenet szakaszában élünk és dolgozunk. Ma különösen nagy jelentőségre tesznek szert a haladó eszmék, amelyek — Sztálin elvtárs szavaival — „megkönnyítik a társadalom anyagi életének fejlődése által felvetett új feladatok megoldását, megkönnyítik a társadalom előrehaladását”. Mi, könyvtárosok, akikre többek között rá van bízva ezeknek a haladó eszméknek a terjesztése, lássuk mindig magunk előtt ezt a célt: a szocializmus építésének meggyorsítását. Hazánkban a dolgozó nép egyre szélesebb rétegei ismerik meg és teszik magukévé a marxizmus-leninizmus eszméit. Ez a folyamat harcot jelent, amelyben az új, a haladó győzedelmeskedik a régi, az elavult felett. Mi, könyvtárosok, ne csak szemtanúi. hanem katonái legyünk ennek a harcnak. A könyveket pedig fegyvereknek tekintsük!

Igy viszonylnak a könyvhöz példaképeink, a szovjet könyvtárosok. Mélyen kifejezi ezt az az igaz történet, amely Krasznodarban játszódott le, amikor az első szovjet járőr, a visszavonuló fasizták nyomában a városba ért. A bárbáruktól szétrombolt város főterén, nyersen összezsúfolt fabódében egy fiatal lány kikölcsonzendő könyveket rendezett a katonák és a hazatérő lakosság számára. A járőrt vezető tiszt kérdéseére a lány elmondta, hogy a német megszállás alatt éjszakánként a városi könyvtárnak majdnem az egész könyvállományát — 20 000 kötetet — elszállította és a város határában egy fészkerben rejtette el. Így amikor a németek visszavonulásuk előtt a könyvtárépületet felgyújtották, egyetlen könyv sem pusztult el. A tiszt megkérdezte, hogy az éjjeli kirándulásoknál sohasem jutott-e eszébe, hogy a németek észreveszik és agyonlövik. A lány a közelközörcet válaszolta: „természetesen ezzel mindig számoltam, azonban a könyv végeredményben löszér és löszert semmiképpen sem szabad az ellenségnek hátrahagyni”.

Ma, amikor a szovjet nép a béke művét, a kommunizmus építkezéseiben dolgozik, ugyanígy becsüli a könyvet: barátját és segítőjét az életben és munkában. Így dolgozunk mi is, a kezünkre bízott nagy értékkel, a szocializmus, a béke, a haladás könyveivel

Erdős Erzsébet

A DISZ határozata a könyvpropagandáról

A könyvpropaganda munka fejlődésének újabb állomását jelenti a DISZ Központi Vezetőség Intéző Bizottságának határozata a DISZ könyvpropaganda munkájáról. A határozat leszögezi, hogy „a haladó szépirodalom, a tudományos, ismeretterjesztő és műszaki könyvek egyik legfontosabb eszközt jelentik az ifjúság politikai, szakmai, nevelésének”. Igen jelentős a határozatnak az a része, mely kimondja, hogy a DISZ fontos feladata segíteni a könyvtárak munkáját. Feladata széleskörű könyvpropagandát folytatni, hogy a fiatalok megszeressék a könyveket. Felolvasások, viták, olvasókörök szervezésével segíteni, hogy minél több fiatal legyen a könyvtárak olvasója.

Kulturális forradalmunk eredményeképpen könyvtáraink látogatottsága nap mint nap növekszik és a fiatalok tízezrei olvassák a tudást adó könyveket. Az olvasók 60, néhol 80—85%-a fiatalokból áll. Ugyanakkor még igen sok fiatal, főleg falun nem jutott el a könyvtáráig.

A DISZ feladata, hogy az ifjúság nevelésében fokozottan felhasználja a könyveket, az olvasást, mint a nevelés igen fontos eszközt. Ez annál inkább szükséges, mert a tudás, a műveltség, a szakma elsajátítása, a hazaszeretetre való nevelés könyvek nélkül elképzelhetetlen. Hogy mennyire sok segítséget nyújthat az ifjúság neveléséhez a szovjet és a haladó szépirodalom, azt a Komszomol e téren végzett munkája már bebizonyította. A munka és a haza hősei nevelkedtek Osztrovszkij, „Az acél meg-edzik” című regényén, Gorkij, stb. művein.

A határozat megvalósítására legjobb alkalom a jelenlegi téli hónapokban van, amelyeket kihasználva főleg falun kell elérni a legnagyobb eredményeket.

Melyek a legfontosabb feladatok a DISZ KV. Intéző Bizottságának határozatából?

DISZ könyvpropagandisták beállítása

A könyvtárakban eddig is segítették a fiatalok a könyvtárosok munkáját. Ezeket legtöbbször maguk a könyvtárosok szervezték be a rendszeresen olvasó, segíteni kész fiatalok közül. Azok a DISZ szervezetek, amelyek felismerték a könyvtár jelentőségét, segítették a könyvtáraknál dolgozó fiatalok munkáját. Azonban a DISZ szervezetek többsége nem mindig törődött a könyvtárnál dolgozó, a könyvtárosok munkáját segítő fiatalokkal.

A határozat értelmében a DISZ szervezetek és Bizottságok feladata a legjobb olvasók közül kiválasztott fiatalokat a könyvek népszerűsítésével, propagálásával megbízni.

A könyvpropagandisták beállításával nemcsak erős kapocs jön létre a DISZ szervezetek és a könyvtárak között, hanem a DISZ könyvpropagandisták a könyvtáros káderutánpótlás bő forrását is jelentik.

A DISZ könyvpropagandisták beállításához nagy segítséget nyújthatnak a körzeti, üzemi, városi és a falusi népkönyvtárak Segítsenek a könyvtár rendszeres látogatói a legjobb olvasók közül kiválasztani a könyvpropagandista munka végzésére alkalmas fiatalokat.

A határozat részletes feladatokat tűz a DISZ szervezetek elé és végrehajtásában máris vannak jó tapasztalatok.

Pest megyében a határozat megjelenése óta több községből keresték fel a fiatalok a Népművelési Osztályt és kértek segítséget, vagy könyvet népkönyvtárakhoz. Ezekben a községekben eddig részben rossz volt a könyvtármunka, vagy könyvtár sem volt.

Igen jól látott a munkához Pest megye, ahol a DISZ Megyei Bizottság ülésén foglalkozott a határozattal. Részt vett a Népművelési Osztály vezetője és közösen állapodtak meg a teendőikben. A határozat megvalósítása útján a helyi körülményekhez mérten újabb lehetőségek tárulnak fel. Így ismerhették fel a fonóknál rejlő lehetőségeket. Pest megyében sok helyen él a régi népszokás, hogy estként a lányos házakhoz összejönnek és fonnak, s mivel a legények is odajárnak udvarolni, meséket hallgatni, a DISZ szervezetek könyveket visznek a fonókhöz és az egybegyűlt fiatalok és öregek részére felolvasást tartanak. A Pest megyei DISZ szervezetek a téli hónapokban főleg erre építik könyvpropagandájukat.

Hajdú megyében ugyan nem igen divatos a fonó, viszont beszélgetni eljárnak egymáshoz a szomszédok, a DISZ tagok tehát öt-hat ház lakóit hívják egy házhoz és estként a szótlan pipázgatás helyett érdekes könyvekből olvasnak fel. Ezt tették Pocsajon is. A felolvasás szüneteiben beszélgetnek a könyvről, megvitatják az olvasottakat.

Ez még csak a kezdet. A feladat az, hogy a könyvtárosok s a kultúra többi munkásai ezekben az apró kezdeményezésekben meglassák a nagyot és terjesszék el ország-szerte.

Az üzemekben is vannak eredmények
A budapesti MAVAG-ban már több DISZ alapszervezetnél beállították a könyvpropagandistákat, akik elsősorban műhelykönyvtáraknál végzik munkájukat. Közülük nem egy legjobb agitátóra lett a könyvtárnak. Kiemelkedik Gyepes elvtárs a Vaseszterga műhelyből, kitűnően végzett egyéni agitá-

ciós munkájával. Beszélgetései alkalmával az új olvasóknak mindig olyan témához ajánl könyvet, amely őket leginkább érdekli. A mintakészítő műhelyben a műhelykönyvtár vezetője, Seffer György DISZ könyvpropagandista elérte azt, hogy kevés az olyan dolgozó, aki nem látogatója a műhelykönyvtárnak. Ezenkívül elhatározták, hogy a kívülállókat is a könyvtár rendszeres olvasóivá teszik. Amíg kevesen jártak a könyvtárba, Seffer elvtárs nem sajnálta a fáradságot és ebédszünetekben a munkapadoknál lévő dolgozókhöz vitte a könyveket. Most, hogy a DISZ szervezet is segíti munkáját, a fiatalok külön plakátot készítenek a legújabb ifjúsági könyvekről.

Másutt egyéni beszélgetéseken, olvasókörök szervezésével készülnek megvalósítani a határozatot.

A közép és felső iskolákban az olvasás irányát meghatározzák a tanulmányi anyagok, a tantárgyak. Rendkívül fontos, hogy a már bevált irodalmi délutánokat és témaesteket következetesen rendezzék meg. Az iskolákban nagy részük kell, hogy legyen ebben a munkában a pedagógusoknak és ezt, ahol az iskolának nincsen megfelelő könyvtára, a városi könyvtárosoknak kell ötlettel, könyvkölcsönzéssel elősegíteni. Igen fontos és felelősségteljes feladat, hogy a munkás- és parasztfiatalokból kikerülő új értelmiség magas irodalmi műveltséggel is rendelkezzen. Nem engedhetjük meg, hogy tanuló fiataljainkat ponyvák meteljezzék, hanem azt kell elérni, hogy Petőfi, Ady, Gorkij, Shakespeare klasszikus műveivel növeljék tudásukat.

Kapcsolat, együttműködés hozhat csak sikert.

A feladatok megoldásának elengedhetetlen követelménye, hogy a kapcsolat a DISZ szervezetek és az állami szervek, könyvtárak, szakszervezetek és az Állami Könyvterjesztő Vállalat között egészséges legyen. Az ilyen kapcsolat eddig is jóra vezetett, de ezután ha hiányzik, akkor nem is beszélhetünk jó munkáról. A Rákosi Mátyás Tanműhelynél van egy MTH iskolai könyvtár. A könyvtár és a DISZ Bizottság között jóformán nincsen kapcsolat, pedig 18 DISZ-tag, mint aktíva, felváltva dolgozik a gycen-

gén működő könyvtár mellett. Fiatalok járnak oda, de szívesebben mennek az üzemi nagykönyvtárhoz, mert az iskolai könyvtárban nincsenek meg a legújabb könyvek. A falitábla előtt állva sorra veszik a kített fedőlapokat és mindről csak annyit tudnak mondani, hogy már olvasták. Ha a DISZ szervezet tudna az aktívokról és törődne velük, az olvasók igényeit orvosolnák, sokkal nagyobb lenne a könyvtár és a DISZ szervezet eredménye is. Az elmondottakból azt hihetnénk, hogy a Tanműhely DISZ Bizottsága lebecsüli a könyvpropaganda munkát. Erről szó sincs. Foglalkoznak a könyvek népszerűsítésével s egy fiatal elvtársnő nagyszerűen végzi a DISZ könyvpropagandista feladatait a Műhelyen belül. Körülfekintéssel felállított, üvegezett vitrinek népszerűsítik az Ifjúsági Könyvkiadó legfrissebb könyveit; az „Egri csillagok”-at, a „Sirály”-t, a „Bögöly”-t, a „Kölyök” c. műveket és a „Hazáért és Szabadságért” sorozatot. Árusítják is ezeket a könyveket és az eredmény sem utolsó. A hiba „csak” ott van, hogy nincs kapcsolat a könyvtárral. A hiba másik oldala az, hogy a könyvtáros csak várja a segítséget és nem megy a DISZ szervezethez.

Sztálinvárosban a DISZ Bizottság kezdeményezése nyomán egymás után hívják életre a szépirodalmi olvasóköröket a legényszállások. A könyvtárral az együttműködés azonban itt sem kielégítő, pedig több, mint 1400 fiatal látogatója rendszeresen a városi könyvtárat. Megéri és megérdemli a fáradságot, törődni ennyi olvasóval.

A köicsönös kapcsolat megteremtése akkor hozza meg igazi gyümölcsét, ha a DISZ könyvpropagandisták, az üzemi és népkönyvtárosok összefogva a Párt, a Kormány, a szakszervezetek és újabban a DISZ könyvpropaganda munkáról szóló határozatot végrehajtják. A könyvtárak akkor segítik legjobban a fiatalok nevelését, ha a DISZ előtt álló feladatok megoldásához a könyvekkel is hozzájárulnak. A munka sikeres lesz akkor, ha a fiatal olvasók számát is megkettőzzük a tél folyamán. Teljék öröme ebben a munkában a könyvpropaganda munkásainak. Szocializmust építő hazánk ifjúságának műveltségéről van szó.

KÖNYVEK A CSEHSZLOVÁK KATONA-UJONCOK RÉSZÉRE. A csehszlovák katonai olvasókörök könyvvel való ellátására igen gazdag könyvkiadó-mozgalom van Csehszlovákiában. Nagyszámú, jó, katonai jellegű könyv jelenik meg állandóan Prágában, s ezek a könyvek nem csupán katonai szakkönyvek, hanem nevelő hatású szépirodalmi

munkák is, hogy mind az újonc, mind a továbbszolgáló katona megtalálhassa a maga szellemi táplálékát. Számos könyv szól a Szovjet Hadsereg dicsőséges tetteiről s az elmúlt háború partizánharcairól is. A könyvek igen olcsó árban jelennek meg, hogy minden katona hozzájuthasson, nemcsak a könyvtárban, hanem meg is vásárolhassa.

A hatnapos könyvtáros tanfolyamokról

Népkönyvtáraink száma az 1951-es évben több mint 1000-rel növekedett. Számuk december 1-én meghaladta a 2700-at. Ha figyelembe vesszük, hogy 1949 közepén nyílt meg az első falusi népkönyvtár, láthatjuk, hogy a számszerű növekedés rendkívül gyors. Bár a népkönyvtárak könyvvél való ellátottsága még nem kielégítő, a fejlődéssel ezen a területen is meg lehetünk elégedve. A könyvtárak nagyfokú számszerű emelkedését nem követte hasonló mértékben az olvasók számának emelkedése, pedig az olvasási igény népünkben állandóan nő. A népkönyvtárak olvasóinak száma december 1-én 190 000-re tehető, ami azt jelenti, hogy egy-egy falusi könyvtárra átlag 70 olvasó jut. A központilag leküldött könyvanyagból átlagosan 300 kötet esik egy-egy népkönyvtárra. A tényleges átlag ennél magasabb, mert a falusi könyvtárakban helyi beszerzésű könyvanyag is van. Mindezekből megállapíthatjuk, hogy a könyvtárak kihasználtsága még nem megfelelő. Még a régebben megnyílt könyvtárak jórésze sem mutatja azt a forgalmat, amit a könyvmennyiség lehetővé tesz és ami az olvasók érdeklődése alapján várható volna.

Hol a hiba gyökere? Miért nincsenek könyvtáraink jól kihasználva? A gyenge kihasználtság okát könyvtáraink gyenge munkájában kell főleg keresnünk. A gyengén végzett könyvtárosi munka pedig azért van, mert népkönyvtárosaink szakmai képzettsége igen gyenge.

A népkönyvtárak számszerű növekedése gyors volt, a népkönyvtárosok — miye! feladatukat jórészt társadalmi munkaként látták el — igen gyakran változtak és ezért a Népművelési Minisztérium 3. ill. 4. hetes könyvtáros iskolája még megközelítőleg sem tudott annyi népkönyvtárost kiképezni, amennyire szükség lett volna. Népkönyvtáraink alig 5—6%-ában van olyan könyvtáros, aki könyvtáros iskolát végzett.

Ha népkönyvtárügyünk további fejlődését biztosítani akarjuk, legelőször és legfontosabb feladatul a könyvtárosok politikai és szakmai képzését kell tekintenünk. Népkönyvtárosaink ma jórészt olyanok, mint a modern fegyverekkel ellátott, de kiképzetlen katonák, akik nem tudják a kezükre bízott fegyvereket használni.

A Népművelési Minisztérium könyvtárosztálya már az elmúlt évben megkezdte a népkönyvtárosok rövid tanfolyamokon való kiképzését. Tudjuk, hogy egy 6 napos tanfolyamon nem tanulhatnak meg mindent népkönyvtárosaink, amire szükségük van, mégis nagy jelentősége van jelen lehetőségeink között ezeknek a tanfolyamoknak, mert óriási a különbség még az ilyen rövid tanfolyamot végzett könyvtárosok munkája

és a teljesen képzetlen könyvtárosok munkája között. A múlt év végén újra megindította a hatnapos tanfolyamokat az egyes körzeti könyvtárak szervezésében.

Decemberben 9 megyében összesen 17 tanfolyamot tartottak. 358 népkönyvtáros és 38 üzemi, összesen 395 könyvtáros végezte el a hatnapos tanfolyamot. Ez a tíz megye népkönyvtárosainak negyedrésze, összes népkönyvtárosunk 13%-a. Sajnos, a szám elég alacsony. A tanfolyamra behívottak száma ennek kb. kétszerese volt. Sokan közülük más munkájukra hivatkozva nem jelentek meg. Mivel munkájukat tisztes nélkül végzik, sokan nehezen hozzák meg az áldozatot, amit a tanfolyam jelent. Ahol a körzeti könyvtár a tanfolyamot komolyan előkészítette és a részvétel érdekében komoly propagandát fejtett ki, a jó eredmény nem is maradt el. Pl. Baranya és Heves megye népkönyvtárosainak 44%-a, Pest megye népkönyvtárosainak pedig 35%-a végezte el a tanfolyamot. A helyi tanácsok segítsége is sokat jelentett. Pl. Heves megyében a Megyei Tanács V. B. felhívása alapján a helyi tanácsok szorgalmazták a tanfolyamokon való részvételt. A tanfolyamok ebben az évben folytatódnak. Erdemes megvizsgálnunk a megtartott tanfolyamokat, hogy tapasztalataikat felhasználhassuk.

A tanfolyam legnagyobb és legértékesebb eredménye az ott megszerzett ismereteknél kívül az, hogy a népkönyvtárosok felismerték munkájuk nagy jelentőségét és több lelkesedéssel, jobban végzik majd a könyvtármunkát.

Dán Gyula karácsondi népkönyvtáros pl. így ír: „A tanfolyamon megtanultam, hogy a népkönyvtárnak milyen nagy jelentősége van a kultúrforradalomban. Megtanultam, hogy a szöveget példák nyomán hogyan foglalkozunk az olvasókkal, hogyan végezzünk népnevelő munkát. Az iskola végzetével otthon új lendülettel látok munkámhoz.”

Természetesen egy hatnapos tanfolyam nem nyújthat sokat a hallgatóknak. A tanfolyamok vezetői ezért úgy használták fel a rövid időt, hogy minden percet kihasználva a legtöbbet nyújthassák. Ezt úgy igyekeztek elérni a tanfolyam vezetői, hogy igen sok gyakorlati munkát iktattak be. A tanfolyamokon tapasztaltak alapján megállapíthatjuk, hogy a Népművelési Minisztérium 3 hetes könyvtárosi iskolája helytelenül járt el eddig. Az ideológiai, politikai és irodalmi kérdések mellett ugyanis kevés helyet adott a könyvtártechnikai kérdéseknek. Az egri tanfolyamon pl. Molnár Irén hatvani könyvtáros, aki régebben 3 hetes iskolát végzett, azt mondta, hogy ezen a hatnapos iskolán tanulta meg, hogyan kezelni a könyvtárat, mert arról a 3 hetes iskolán keveset tanult.

Az iskola programja jóval gazdagabb és sokoldalúbb volt, mint az elmúlt évben tartott hasonló tanfolyamok. A tanfolyamvezetők munkáján meglátszott az 5 hónapos iskolán szerzett tudás és gyakorlat. Igaz, hogy ez némi túlzásokat is eredményezett több helyen. Pl. a miskolci tanfolyamon iskolai önkormányzatot is választottak, iskolagyűléseket tartottak, mint valami többhónapos iskolán. Helyes volt az egri tanfolyam beosztása, mert itt a tanfolyamot a heti munkaterv megbeszélésével kezdték és ennek keretén belül választották meg a szükséges felelősöket.

Az elmúlt év hasonló tanfolyamain 3 előadást tartottak és azt tanulócsoportokban, majd szemináriumokon dolgozták fel.

A decemberi tanfolyamokon szintén 3 előadást tartottak a következő tárgykörökben.

1. A könyvtármunka a szocializmus építésében;

2. Az üzemi és falusi könyvtárak kezelési szabályzata.

3. A könyvtár propaganda munkája.

A decemberi tanfolyamokon azonban az egyes szemináriumszerű feldolgozáson felül napi 2 órai gyakorlati könyvtármunkát is végeztek. Nagy értéke a tanfolyamoknak, hogy a gyakorlati munka keretében a könyvtárkezelést valóban el is sajátították, ami nemcsak a tanfolyam eredményességét, hanem a meghonosított népkönyvtári kezelési rendszer egyszerűségét is bizonyítja. Az időt helyesen használták ki. Délutánonként pihe-nésképpen 2 órán át szépirodalmat olvastak és minden este elolvasták a napi sajtót.

Igen helyes volt, hogy minden tanfolyamon elolvasták és megbeszélték Szergej Antonov: Könyvtároslány c. elbeszélését. A könyvtárosok elé állított példakép megmutatta, hogy milyen fejlett a Szovjetunióban a falu könyvtári élete, megismerték belőle a szovjet könyvtárosok mindennapi fáradhatatlan munkáját. Népkönyvtárosaink jórésze lelkesen vállalta, hogy úgy fog dolgozni, mint Nadja, a szovjet könyvtároslány.

A tanfolyamvezetők elé nem kis feladat hiarult. Igen sok olyan hallgatójuk volt, aki még eddig semmiféle könyvtári munkát nem végzett. Pl. a veszprémmegyei egyik tanfolyam 15 hallgatójából csak 6 volt könyvtáros, az egyik nyíregyházi tanfolyam 15 hallgatója közül 11 nem végzett még könyvtári munkát.

A tanfolyam eredményességét fokozta, hogy igen sokat foglalkoztak a könyvtárpropagandával. A legtöbb tanfolyamon az egyes szemináriumok egymással versenyezve könyvtári faliújságot szerkesztettek, megtanulták, hogyan kell önállóan könyvkiállítást rendezni, sőt néhány helyen, mint pl. Veszprémben, könyvismertetést és diavetítést is tartottak.

A tanfolyamokon üzemi könyvtárosok is résztvettek. A népkönyvtárosokra igen jó

hatást tett a munkásosztály tagjainak, az üzemi könyvtárosoknak fejlettebb öntudata, nagy ügyszeretete és fokozottabb felelősségérzete. Különösen a pestmegyei tanfolyamon mutatkozott ez meg. A veszprémmegyei tanfolyamon résztvevő üzemi könyvtárosokra úgy tekintettek a népkönyvtárosok, mint követendő példaképre. A tanfolyam alatt az üzemi és falusi könyvtárosok között jó közösségi szellem alakult ki.

Meg kell említeznünk a tanfolyamok hiányosságairól is. A legnagyobb hiba volt, hogy a legtöbb tanfolyamon a behívott hallgatók fele sem jelent meg. Korábban kellett volna elkezdenni a tanfolyamok előkészítését. Pl. a borsodmegyei első tanfolyam kezdetének időpontjára mindössze 9 hallgató jelentkezett, mert a meghívókat későn küldték szét. A népkönyvtárosokat nem elég behívni, jóval a tanfolyam megkezdése előtt meg kell kezdeni a szervező munkát. Halfár Rudolf szigetvári körzeti könyvtáros pl. a tanfolyam megkezdése előtt végiglátogatta a népkönyvtárosokat, elbeszélgetett velük a tanfolyamról és ennek következtében a szigetvári körzeti könyvtár területéről a legtöbb behívott könyvtáros meg is jelent a tanfolyamon.

A másik nagy hiányossága a tanfolyamnak, hogy a tanfolyamhallgatók nem kapták meg az előadások anyagát és csak jegyzetekre voltak utalva. Mivel legtöbbjük gyakorlatlan volt a jegyzetkészítésben, nagyon megkönnyítette volna munkájukat és megsokszorozta volna az eredményt, ha kész, leírt anyagot kaptak volna.

Egyik-másik tanfolyam hibája a túlzásfoltosság volt. A rövid egy hét alatt előadások, gyakorlatok, jegyzetösszeolvasás, egyéni tanulás, tanuló kör, szeminárium, faliújságkészítés, könyvkiállítás; könyvismertetés, színház- vagy mozilátogatás, diavetítés, önkormányzatválasztás, tanfolyamgyűlés, sajtóolvasás, dolgozatírás, stb. azt eredményezték, hogy semmiben sem tudtak komolyan elmélyedni. A jövőben arra törekedjenek a tanfolyamvezetők, hogy a keveset, de jól elvet alkalmazva, a leglényegesebb dolgokra fektessék a fősúlyt. Ahol két tanfolyamot tartottak egymás után, a második tanfolyamon már érvényesült is ez az elv és az eredmény is lényegesen nagyobb volt.

Helytelen volt a könyvtár kezelésének egy előadásban való ismertetése. Jobb lett volna naponta egy-egy órát fordítani a könyvtártechnikai ismeretekre és az ismertett részt (pl. leltározás, raktározás stb.) aznap alaposan begyakorolni.

Mindezek az apró hibák eltörpülnek a tanfolyamok jó munkája mellett, amit az eredmények is bizonyítanak. Pl. a zalamegyei második 6 napos tanfolyamra többen el látogattak az előző tanfolyam hallgatói közül és büszkén közölték, hogy a tanfolyamon tanultak alapján már rendbehozták

könyvtárakat. A tanfolyamok eredményességét bizonyítják azok a dolgozatok és munkatervek, amelyeket a népkönyvtárosok a tanfolyam végén készítettek s amelyek arról szólnak, hogy az iskolán tanultak alapján hogyan javítják meg községükben, vagy üzemükben a könyvtármunkát.

Meg kell még emlékeznünk arról, hogy a tanfolyamok közösségi szelleme mindenütt jó volt. Ahol meg nem felelők kerültek be, a tanfolyamvezetők időben gondoskodtak eltávolításukról. A tanfolyamon résztvevők hangulata, munkakedve is jó volt, úgy hogy a résztvevők legnagyobb része sajnálta ott hagyni a tanfolyamot, szívesen maradtak volna még egy hétig. A tanfolyam fő célja az volt, hogy pártos, harcos könyvtárosokat neveljenek. Ha a körzeti könyvtárosaink ezt a megkezdett nevelőmunkát nem hagyják abba, hanem a népkönyvtáros értekezleteken és látogatásaik során kitartóan folytatják, az eredmény nem marad el.

A könyvtáros tanfolyamokat pedig folytatni kell. Szívós munkával el kell érni, hogy minden népkönyvtáros végezze el legalább a hatnapos tanfolyamot.

Révai elvtárs a könyvtári munkát, ezt a csendes, szívós, alapos munkát a kultúr-munka egyik legfontosabb ágának mondotta. Érezzék át a könyvtári munka fontosságát és a tanfolyam felelősségét azok a népkönyvtárosaink is, akik eddig nem végeztek el a tanfolyamot és jöjjenek el kivétel nélkül a jövőben megrendezendő tanfolyamokra. Jó munkájukra szükség van.

A kultúrára szomjazók százezrei nem tálták meg a könyvtárhoz vezető utat, a jó könyvtárosok munkája nyomán teszik meg az első lépést, ami életüket szebbé, gazdagabbá teszi, munkájukat megkönnyíti és a szocializmus építését meggyorsítja.

Sallai István

A zalamegyei könyvtárak munkájáról

1951 október havában 3 brigád megvizsgálta Komárom, Szolnok és Zala megye könyvtári munkáját. Mindhárom megyében jelentős eredményeket értek el könyvtáraink az elmúlt évhez viszonyítva. Mind könyvtárszervezés, mind az olvasótábor terén komoly fejlődés tapasztalható. A fejlődés azonban inkább mennyiségi, mint minőségi. Az 1952. évben legfőbb feladatunk munkánk minőségi megjavítása kell, hogy legyen. Az alábbi cikk a zalamegyei brigád jelentését ismerteti.

A Zala megyébe kiküldött hattagú brigád a felülvizsgálás során legfőbb szempontként annak kutatását tartotta szem előtt, hogy mennyiben segítették a könyvtárak a soronlévő gazdasági és politikai feladatok megvalósítását és hogyan járultak hozzá ahhoz, hogy a szocialista világnézet, Marx—Engels—Lenin—Sztálin igazságai diadalmaskodjanak az emberek „agyában, szívében és gondolkodásában”. A vizsgálat természetesen kiterjedt arra is, hogy könyvtáraink eredményes munkájához megteremtették-e a szükséges anyagi és technikai feltételeket.

A brigád tagjai 33 községben 41 könyvtárat vizagáltak meg. Ebből:

Üzemi könyvtár	3
All. gazd.	5
Gépállomás	6
Városi	1
”	2
TSZCS	1
”	2
Falusi népkönyvtár	24

Összesen: 41

Könyvtárszervezés

155 államilag szervezett községi könyvtár van Zalában. Ezenkívül több üzemi és tömegszervezeti könyvtár. A felülvizsgálás inkább az államilag szervezett könyvtárakra terjedt ki. A zalamegyei községek 59%-ában van már könyvtár. Ezeknek irányításával, könyvellátásával és instruálásával 2 körzeti könyvtár foglalkozik Zalaegerszegen és Nagykanizsán. Elsősorban ezek a községek kaptak könyvtárat, ahol gépállomás, áll. gazdaság, termelészövetkezet volt, vagy ahol a beszolgáltatást túlteljesítették. De különös tekintettel voltak azokra a községekre is, ahol a kulák, vagy a klerikális befolyás nagy volt. A szervezést általában felvilágosító munka előzte meg. A helyi tanácsok közül csak néhány értette meg idejében a könyvtárak fontos szerepét. Elsősorban Nova, Zalakarós, Eszteregnye tanácsait kell megemlítenünk, ahol nemcsak arról gondoskodtak, hogy a könyvtár megfelelő elhelyezést kapjon, hanem arról is, hogy az olvasószoba használható legyen. A megvizsgált 33 község közül 11-ben a tanács és a helyi pártszervezet is, teljesen érdektelenül viselkedett a könyvtárral szemben. Pacsa, Szentlisló, Gelse, Palin községek tanácsaira különösen vonatkozik ez.

A könyvtárak elhelyezésére vonatkozó adatokat csak 33 könyvtárból hozták a felülvizsgálók. Közülük:

Kultúrotthonban van elhelyezve..	16
Iskolában	5
TSZCS-irodában	3
Gépállomás irodáján	2
All. gazdaság irodájában	3
Moziban	1
Tanácsházban	1
DISZ-helyiségben	1
Magánlakásban	1
Összesen: 33	

Örvendetes, hogy a könyvtárak már közel 50%-ban kultúrotthonban vannak elhelyezve. 5 esettől eltekintve, csak a kultúrotthonokban lévő könyvtárak elhelyezése mondható viszonylag megfelelőnek. A rendszeres könyvtári tevékenység feltételei is csak ezekben a könyvtárakban vannak biztosítva.

Az elhelyezés elégtelen volta részint a tanácsok nemtörődömségéből, részint a könyvtárszervezés gyors üteméből származik. Havonta átlag 12 könyvtárat szerveztek a körzeti könyvtárosok. A hibát súlyosbítja, hogy egy-egy alkalommal (tanácsválasztás, Alkotmány-ünnep) 15—17 könyvtárat is szerveztek. Ilyen esetekben az előkészítés sem lehetett kielégítő. A könyvtárak jó elhelyezése fontos előfeltétele annak, hogy tevékenységükkel betölthessék politikai és nevelő feladataikat. Ezért a helyi tanácsok tegyenek meg mindent annak érdekében, hogy a könyvtárakat méltóképpen helyezték el, juttassák ezzel is kifejezésre azt, hogy a községben érdeklődnek a könyvek iránt, mely hatalmas fegyver a dolgozók kezében.

A könyvvállományról

33 könyvtárban a felülvizsgálók összesen 11 392 könyvet találtak. Egy könyvtár köteteinek átlagszáma tehát 345. A könyvtárakban 21% az olyan könyv, amely nem a körzeti könyvtáron keresztül került a községi könyvtárba, hanem vagy helyi beszerzésből, vagy könyvtáregyesítés eredményeképpen egy-egy régi könyvtár maradványaiból. Pl. Zalaszentlőrincen műsoros estek bevételéből 108 kötet könyvet vásároltak. A könyvanyag összetétele a következő:

szépirodalmi mű	61%
ebből: magyar szépirod.	24%
szovj. szépirod.	25%
egyéb szépirodalom	12%
ismeretterjesztő művek	39%
ebből: ideológia és pol.	14,5%
szakkönyv	5,0%
egyéb	19,5%

A szépirodalmi és az ismeretterjesztő anyag megoszlása tehát megfelelő. A 61%-ot kitevő szépirodalomból azonban csak 7% a magyar klasszikus mű, holott az olvasók igen komolyan érdeklődnek klasszikusaink iránt. Sajnálatosan kevés a mezőgazdasági szakkönyv. Hiba az is, hogy a könyvanyag nem egyenletesen oszlik el. Vannak könyvtárak, ahol a legfontosabb könyvek nem találhatók meg. Bagola-sáncon pl. nincs egyetlen Arany-, Ady- és Gorkij-kötet sem. Túrján egyetlen Solohov-, Petőfi-, Ady-, Móricz-könyvet sem találtak.

Ma a könyv legfontosabb feladata, hogy segítse az olvasók politikai fejlődését és a kultúrforradalom kiszélesítését. Ebből a szempontból pozitívumként könyvelhető el, hogy népkönyvtárainkban a legfontosabb politikai és ideológiai művek megvannak, azonban nem mindig elegendő példányszámban és nem mindig azok, amelyekre abban a községben legnagyobb szükség lenne. Zala megye legnagyobb része a határsávban fekszik. A Titó-fasizmust leleplező könyvekből az egész megye területén mégis csak 520 kötet van. Igen komoly hiányosság mutatkozik az ifjúsági könyvekben. Különösen, ha figyelembe vesszük, hogy az olvasók 59%-a fiatal. Az ifjúsági könyvek számának növekedése az olvasók számának az emelkedését vonná maga után.

Az olvasók

Az olvasók száma állandóan növekszik. A növekedést inkább új könyvtárak szervezésével, mint a régebbi könyvtárak jó munkájával érték el. A megvizsgált 33 könyvtárban összesen 3816 beiratkozott olvasó van. Ebből a nagykanizsai városi könyvtár olvasóinak száma 1255. A városi könyvtár olvasóit leszámítva, egy-egy községi könyvtár olvasóinak átlagszáma 52. Ezzel távolról sem lehetünk megelégedve. Különösen ha tekintetbe vesszük, hogy a beiratkozott tagok közül az év bizonyos hónapjaiban sokan nem olvasnak. A nyári hónapokban pl. a beiratkozott tagoknak 70%-a olvasott legalább egy könyvet. Az olvasók számának csökkenése a mezőgazdasági munkákkal és a fejletlen könyvtári propagandával magyarázható. A felülvizsgált községek lakosságának 5%-a olvasója a könyvtárnak. Nagykanizsán a lakosság 4%-a olvas a városi könyvtárból. Amíg el nem értük azt, hogy 100 lakos közül legalább 10—12 olvasója legyen a könyvtárnak, addig őszintén meg kell mondanunk, hogy könyvtárosaink távolról sem használják ki mindazokat a propaganda módszereket és formákat, amelyekkel az olvasók számát jelentősen megnövelhetnék.

A könyvtár jó munkáját nem a kötetek mennyisége szerint ítéljük meg, hanem az olvasók és a kölcsönzött kötetek száma szerint. Az olvasók számának emelésénél döntő, hogy hány aktívja van a könyvtárnak. A felülvizsgálás 33 könyvtárból csak 14 helyen talált, összesen 48 aktívát. Ezeknek legnagyobb része azonban tanuló volt. Az olvasók szociális megoszlása a következő:

munkás	20%
dolgozó paraszt....	70%
értemiségi	4%
egyéb	6%

A tanulók szociális származását apjuk társadalmi helyzete szerint állapították meg. Az olvasók 41%-a felnőtt, 59%-a pedig ifjú. Feltűnően magas a tanulók száma, ennek oka az, hogy az iskolai könyvtárakban, amelyekben legjobb esetben 2025 könyv van, a tanulók érdeklődését minimálisan sem tudják kielégíteni s ezért olvasmányért a községi könyvtárba mennek. Az olvasók között általában kevés a nő. Az olvasók számáról azonban nem ad tiszta képet a statisztika. Általánosan tudott dolog, hogy a könyvtárból kölcsönzött könyveket nemcsak az olvassa el, aki kiviszi, hanem a családtagok is. A gyermekek által kölcsönzött könyvet az apa, anya, és a felnőtt testvér is elolvassa, sőt előfordul gyakran az is, hogy a gyermek nem maga, hanem a szülei számára kölcsönöz, vagy hogy a könyvet a családban hangosan olvassák el. Virág Józsefné pustánszegi 10 gyermekek téglásasszony, aki 1/2 év alatt 19 könyvet olvasott a községi könyvtárból, családja körében a kivett könyvek egyrészt felolvasta. Az ellenséges elemek kiszorultak a falusi könyvtárak olvasói közül.

Mit olvasnak

Megyeszerte a legolvasottabb könyv Mikszáth: Különös házassága. A könyvnek elsősorban a film csinált megfelelő propagandát, de az író neve és a könyvtárak tervszerű propagandája is hozzájárult ahhoz, hogy ez a könyv mindenütt ismertté legyen.

Mikszáth kitűnő könyvét könyvtáraink helyesen használták fel a klerikális reakció elleni harcban. A Különös házasság után olvasottság tekintetében rögtön Fagyajev: Ifjú gárdája, majd Gorkij: Anyaja, Szabó Pál: Talpalatnyi földje, Beck: Volokalamszki országotúra és Solohov: Új parázdát szánt az eke c. könyve következnek. Az ideológiai művek közül Sztálin rövid életrajza és a Rákosi-per a leggyakrabban olvasott könyvek. A legnagyobb érdeklődés a szépirodalmi művek iránt van. Az ideológiai és a szakmai könyvek még mindig nincsenek eléggé kihasználva. Az ifjúsági könyvek állandóan kézben vannak.

Könyvpropagandánk

Könyv- és könyvtárpropaganda még fejletlen Zala megyében. A könyvtárpropaganda kezdetlegességére jellemző, hogy a 33 könyvtár közül csupán 3-ban jelezte felírás, hogy ott könyvtár van, de hogy mikor van könyvkölcsönzési óra, ezt csak két könyvtár jelölte meg. Ennek ellenére a könyvtárakról általában tud a község lakossága. A megvizsgált községekben a járókelőket megkérdezték a birgátagok és kevés kivételtől eltekintve, tudták, hogy hol van a könyvtár. A leggyakrabban használt propaganda módszer a *könyvkiállítás*. A kiállításokat azonban bürokratikusán szervezik. A körzeti könyvtárosok levélben hívják fel a népkönyvtárosokat a kiállítás megrendezésére. Igen szegényes a kiállított könyvanyag. A kiállításokat csak legújabbban kezdik kapcsolni más kulturális esemény-

hez, pl. a SZFTE rendezvényeihez. Örvendetes az, hogy több községben mezőgazdasági szakkönyvekből is rendeztek könyvkiállítást. Könyvismertetést havonta átlag 5-öt rendeznek a megyében. Ezek általában jól sikerülnek. Súlyos hiba azonban, hogy az ismertetett könyvből több esetben egy sem volt meg a könyvtárban. Olyan eset is előfordult, hogy a könyvismertetést kiállítással kötötték egybe, de az ismertetett könyv nem szerepelt a kiállításon. A falvakban a könyvismertetéseket kultúrműsorral kapcsolják össze s ezért látogatottságuk viszonylag jó. Egyéni agitációt csak Nova községben talált a felülvizsgálás. Itt a kultúrrotthlon vezetősége és az iskola tanulói házi agitációval emelték a könyvtártagok számát. Harangozó István 46 éves dolgozó paraszt az általa már elolvasott könyvek propagálásával, 5 új olvasót hozott a könyvtárba. Könyvtári plakáttal és a hangos híradónak könyvtári propagandára felhasználásával csak elvéltve találkoztak a brigádtagok. A Könyvbarát minden könyvtárnak jár. Hatása még nem volt lemérhető.

Könyvtári technika

Igazi könyvtári munka el sem képzelhető jó adminisztráció nélkül. A könyvvállományról, az olvasókról, a kikölcsönzött könyvekről a jó könyvtáros nyilvántartást vezet. Zala megyében a könyvtártechnika jelentőségét még nem eléggé értékelik könyvtárosaink. Vannak e tekintetben jól megszervezett könyvtárak is, mint pacsai, letenyei, zalalövői és kallósi könyvtárak, de ezek mellett a könyvtárak többségében a technika elmaradottsága komoly bajokat eredményez. Pókaszeptken pl. lehetetlen a könyvek között eligazodni, mert sem a katalógus nincs rendben, sem a könyvek nincsenek elrendezve a polcokon. Könyvtár helyett inkább könyvhalmazzal áll szemben az ember. Szentliszlón hiányzik a szekrényből a könyvvállomány fele, de nyilvántartás híján lehetetlen megállapítani, hogy a könyvek hol vannak. A bajok oka az, hogy a könyvtárosok nem ismerik a bevezetett könyvtári technikát, de hiba az is, hogy a könyvtárak nincsenek kellőképpen ellátva megfelelő kartonnal és nyilvántartási lapokkal. Az olvasókról csak 11 helyen vezetnek 33 közül rendes nyilvántartást. A kikölcsönzött könyveket azonban egy kivételével mindenütt nyilvántartják. A Népkönyvtári Központ által előírt módon 33 könyvtár közül csak 16 helyen vezetik a nyilvántartást. A többi helyen a kölcsönzölapokat rendszertelenül kezelik, vagy füzetben tartják nyilván. A megvizsgált könyvtárak 22%-ában füzetbe vezetik be a kölcsönző nevét és a könyv címét. A többi könyvtárban a Népkönyvtári Központ által rendszeresített kartonokat használják. Havi jelentést a könyvtárak 65%-ából kap a körzeti könyvtár

A könyvtárosok

Könyvtárosaink feladatukat általában társadalmi munkában végzik. Ez alól a nagykanizsai és zalaegerszegi városi könyvtár kivétel. Könyvtárosaink szakmai és politikai képzetlensége egyik fő oka a könyvtármunka gyengeségének. Szakmai oktatásban a megvizsgált könyvtárosok közül csak egy részesült, az is a legalacsonyabb szakmai képzésben (6-napos tanfolyamot végzett).

Az általános iskola 6 osztályát 15 könyvtáros végezte el	39%
4 középiskolát, vagy az ált. isk. 8 osztályát	58%
4 középiskolánál magasabb 1 könyvtáros	3%
s 3 helyen nem volt könyvtáros.	

A könyvtárosok 41%-a munkás, 47%-a paraszt és 5%-egyéb. Három könyvtárban (7%) nem volt könyvtáros. A könyvtárosok igen gyakran váltakoznak. Nagylengyelben pl. két hónap alatt háromszor változott a könyvtáros. A zalamegyei könyvtárak munkáját lényegesen megjavítják majd azok a könyvtárosok, akik decemberben a 6 napos tanfolyamokat elvégezték.

Az üzemi, állami gazdasági és gépállomási könyvtárak

Három üzemi könyvtár munkáját vizsgálta meg a kiküldött bizottság. A három üzemben 1791 könyv volt, ennek 73%-a szépirodalom. Szakmai könyv mindössze 80 kötet van. Egy dolgozóra 2 könyv jut az üzemekben. A dolgozók 6%-a rendszeresen olvas a könyvtárakból. Könyvtári adminisztráció csak a bázakerettyei üzemi könyvtárban van. A könyvtáros 20 aktívával dolgozik. Az üzemi bizottság és a Pártszervezet is felismerte a könyvtár jelentőségét. A könyvtári könyv nyomán Szép Lajos fűrómester újított. Hári Sándor 51 éves munkást pedig a könyvek segítették abban, hogy sztahanovista legyen. A másik 2 üzemi könyvtárban, a zalaegerszegi téglagyárban és Magasépítési Vállalatnál könyvtár-munka a vizsgálat időszakában úgyszólván nem volt. Könyvkölcsönzés alig volt. A meglévő kevés könyv sincs kellőképpen kihasználva. A jól működő bázakerettyei könyvtár munkáját a Könyvbarát decemberi számában ismertettük. Őt áll. gazdaság könyvtárát nézték meg a brigád-tagok. A megvizsgált áll. gazdaságokban egy dolgozóra két könyv jut. A könyvek elhelyezése megfelelő. 5 könyvtár közül kettő nem működött a nyár folyamán, de a többi három könyvtár forgalma is minimálisra csökkent. Az 5 könyvtárban az átlagos havi könyvforgalom 130 kötet. Inkább szakkönyveket olvasnak. Az áll. gazdaságok könyvtáraiban 64% az ismeretterjesztő rész, ebből 40% szakkönyv. Az arány a könyvtár speciális feladatait tekintve, elfogadható. Viszonylag kevés az ideológiai mű. Ezek közül azonban a dolgozók a legfontosabb műveket megvásárolták. Az áll. gazdaságokban szakkörök működnek. Az andráshidai gazdaságban a szakköröket a könyvtár ellátja könyvekkel. Itt a szakkörök tagjai közül kerültek ki a minőségi munkában élenjáró dolgozók. Főleg állattenyésztési szakkönyveket olvasnak. A brigádvezetők az üzem-egységekbe is kiviszik a könyvet és azokból ott csoportos felolvasást tartanak. Az áll. gazdaságok könyvtáraiban könyvtár-technika nincs. A kikölcsönzött könyveket füzetben tartják nyilván. Könyvtári plakáttal, kiállítással az áll. gazdaságokban nem találkozunk.

A gépállomások könyvtáraiban elég könyv van. Az olvasók száma azonban kicsi. A nyári hónapokban úgyszólván nincs is olvasó. Az őszi-téli hónapokban a gépállomások dolgozóinak 9,4%-a olvas a könyvtárból. A könyvek nagy része nincs kihasználva. Könyvtár-kezelés formailag csak ott van, ahol a könyvtárat a körzeti könyvtár létesítette. Könyvpropaganda nincs. A gépállomások vezetői a nagy munkára hivatkoztak. *Legjobban működik a pölöskei gépállomás könyvtára, ahol 42 olvasó van. Itt Odonis László brigádvezető egy év alatt 40 könyvet olvasott el, olvasmányai hatása alatt igen szépen fejlődött — 1951 szeptemberében szakértelességi tanfolyamra vették fel.*

A megyei könyvtármunka összefoglaló értékelése

A zalamegyei könyvtárak munkáját vizsgálva, megállapítható, hogy a hibák és hiányosságok ellenére a könyvtárak aktív tényezői a kultúrforradalomnak. Segítik meggyorsítani a szocializmus építését falun és városban egyaránt. A megvizsgált üzemi, áll. gazdasági, gépállomási és tszcs. könyvtárakban több olyan olvasóval találkoztak a brigád tagjai, akik egy-egy könyvtári könyv elolvasása nyomán újítottak, fokozták a munka

termelékenységet és az üzem tervének teljesítését elősegítették. Bázakerettyén pl. Szép Lajos 43 éves fűrómester Krilovnak: Az olajüzemekről szóló szakkönyvének hatására újított. Fityeházán Viljamsz: A földművelés alapjai című szakkönyvének tanulmányozása alapján végezték mezőgazdasági munkájukat, András hidán a szakkönyvek segítségével megjavult a dolgozók szakmai képzettsége, Gyotár László a szentliszlói gépállomás egyik legjobb dolgozója, aki 147%-ot teljesít, egyúttal a könyvtár egyik legjobb olvasója is. Igen nagy jelentősége van annak, hogy a háztartásban dolgozó nőket is segítette a könyvtár a termelőmunkába való bekapcsolódásban. Olvasmányaik hatása alatt sok paraszt fiatal ment ipari pályára. Nem véletlen az, hogy a könyvtárak legjobb olvasói a termelésben is megállják a helyüket. Hiba lenne ezeknek az eredményeknek a jelentőségét túlozni. A magasabbfokú könyvtári tevékenység ilyen eredményeivel nem találkozunk tömegesen. Az eredmények nemcsak a könyvtár munkájának alapján születtek. A könyvtár csak *egyik szerény* segítője, egyik eszköze volt a munkaszervezés megjavításának, a termelékenység fokozásának, vagy annak, hogy a nők bekapcsolódjanak a termelő munkába. Ezek a jelenségek csak a lehetőségeit és a távlatait mutatják meg a könyvtári munkának. A megye területén azonban igazi könyvtármozgalom még nem tudott kibontakozni. Jó könyvtármunka Zala megyében inkább *ígéret*, mint valóság. A nehézségek főleg azon a területen mutatkoznak, amely a legtöbb politikai felkészültséget, szervezési gyakorlatot és éberséget igényel. Ez a terület pedig a békeharcnak az a szakasza, amelyen a Tito-fasizmus, a kulák és a klerikális reakció elleni harc folyik.

A megye — földrajzi helyzeténél, az egyénileg gazdálkodó parasztság nagy tömegeinél, és klerikális reakciónak régebben kiépített erős állásainál fogva igen nehéz terepe ennek a harcnak. A harc sikeres megvívása érdekében a könyvtárak még keveset tettek. Könyvtári vonalon a Tito-fasizmus meggyűlöltetése érdekében politikai agitáció alig folyik. Mindössze 6 helyen tartottak könyvismertetést az elmúlt fél év során 250 hallgató előtt. A tömegszervezetek, de különösen a honvédség, az imperialistaellenes propaganda-előadásokból lényegileg többet szervez.

A felülvizsgált községekben a klerikális reakció elleni harc különösen eltompult a könyvtári munkában. Megmutatkozott ez abban, hogy a természettudományos könyveknek kicsiny volt a propagandája. Az ideológiai, politikai művek iránti érdektelenség is a klerikális reakció komoly tömegekre kiható erejét bizonyítja. Az a tény, hogy a felülvizsgált 33 község könyvtárosa közül 26 nemmel felelt arra a kérdésre, hogy a klerikális reakciónak vannak-e ellenséges megnyilatkozásai, azt bizonyítja, hogy nincs meg a kötelező éberség könyvtárosaink részéről. A kultúriorradalom kiszélesedését jelzi az, hogy olyan emberekhez is eljutott a könyv, akik azelőtt soha nem olvastak. A könyv megszűnt a kiváltságosok monopóliuma lenni és a dolgozók ma már nemcsak kölcsönöznek könyveket, hanem vásárolnak is. A könyvnapok alkalmával több mint 100 000,— Ft értékű könyvet vásároltak Zala megyében.

Hogy a könyv kikhez került és milyen mértékben terjed, arra vonatkozóan jellemző eset a következő:

Zalaszentlőrincen a kanászgyerek rajongva beszél a könyvtárból kivett könyv szépségeiről. Bázakerettyén Hári Sándor 51 éves munkás, aki 48 éves korában olvasott először könyvet, most rendszeres olvasója a könyvtárnak. Két év alatt 800,— Ft értékű könyvet vásárolt. Vörös Lajos kustánszegi parasztleány még a szekéren is olvassa néha a könyvet, egy év alatt 26 könyvet olvasott el. Nagykapornakon az egyik paraszttasszony, akivel a szövetkezeti bolt előtt találkoztak, büszkélkedve beszélt, hogy egy év alatt 10 könyvet vásárolt részére hadnagy fia, és igen szépen emlékezett meg a Volokalamszki országút című regényről. Általánosan jellemző a zalamegyei könyvtári munkára, hogy az beleilleszkedett az általános népművelési munkába. Az a tény, hogy az olvasók száma állandó emelkedést mutat, azt bizonyítja, hogy a jó könyvtári munkának az alapjait már megvetették. A minőségi munka kibontakozásához elsősorban a könyvtárosok szakmai és politikai színvonalának megjavításán, a körzeti könyvtárak rendszeresebb munkáján és a tanácsok kulturális kérdések iránti érdeklődésének elmélyítésén keresztül vezet az út. A tanácsoknak fel kell ismerniök, hogy a könyvtárak segítségével több öntudatos dolgozót kapnak, akik a munka termelékenységének növelésén keresztül meggyorsítják hazánkban a szocializmus építését.

Olvasóink írják

KISZEL ANTAL
SZARVASI NÉPKÖNYVTÁROS

A szarvasi népkönyvtár ifjúsági részleget épített ki. Ez azonban ifjúsági könyvek hiányában nem fejleszthető olyan mértékben, ahogyan az ifjúsági olvasótábor igényli.

NAGY KATALIN, SOPRON TANYAKÖZ-
PONT NÉPKÖNYVTÁRA

1951-ben munkatervet készítettem egész évi munkámhoz. Ezt a tervet negyedévekre felbontottam. Kidolgoztam, hány mesedélután és egyéb rendezvényt szervezek az év folyamán. A mesedélutánokon jól olvasó úttörő részleteket olvas fel és azt felolvasás után megbeszéljük. Fölkeresem a „feszítőkákat”, ahol magam tartok felolvasást. 10—15 könyvet szét is osztok. Személyesen látogattam az olvasóköroket. Nyilvántartást vezetek az egyes könyvek forgalmáról s feljegyzem, melyek a legkeresettebb művek.

VARGA FERENC, TISZAFÜRED

A tiszafüredi tanács a könyvtármiunkát egészen lebecsüli. Egy év leforgása alatt négyszer költöztették át a könyvtárat. A legrövidebb időn belül szükség lenne egy végleges könyvtárhelyiséget biztosítani Tiszafüreden.

ÖRDÖG JULIA
BÉKÉSSÁMSONI KÖNYVTÁROS

Két hónapja vagyok könyvtáros. A pedagógus testület nem támogatta munkámat. A napokban Fülöp Klára tanítónő keresett fel, hogy az iskolás gyerekek részére ne adjak ki könyvet, mert ez a tanulástól elvonja őket. Megmagyaráztam a tanítónőnek, hogy nem helyes az álláspontja.

CS. KISS JÁNOS, RÚNHEGYES

Mint járási népművelési előadó tudom azt, hogy a tanácselnökök szobájában két és fél hónapig is ott heverték a könyvek. Megfogadom, hogy a jövőben minden könyvtár részére állandó és jó helyet biztosítok. Az én járásom bebizonyítja, hogy a dolgozók szeretik a könyvet és meg akarnak ismerkedni a tudományal.

KOMOROCZKI GYÖRGY
ELEKI NÉPKÖNYVTÁROS

Amikor a könyvtárat átvettem, leltárt nem kaptam. Magam jártam házról-házra kölcsönző lapokkal, hogy a kint lévő könyveket összeszedjem. Találtam olyan olvasót is, akinél hónapokig elfeküdt a könyv. A 403 beírt olvasóból mindössze 25 olvas rendszeresen. Helytelennek tartom, hogy azok, akik könyvtáros iskolán voltak, nem végzik munkát a könyvtárban, holott a kultúrforradalom arra kötelez bennünket, hogy a tanultakat hasznosítsuk.

TOBAI SÁNDOR, SARKAD-FEKETEÉRI
LENIN-TSZCS

141 olvasóm van. Most bővül a könyvtárunk s büszkén jelenthetem, hogy a Sarkad-Feketeér Lenin tszcs a begyűjtésben elért jó eredményeiért díszoklevelet és 110 kötet könyvet kapott november 7-én. A fejlődésünk nem véletlen, hanem tudatos harc árán jött létre. A mi dolgozó parasztságunk már tudja, a könyvet fegyverként kell használni, egyesek már szakzerűen olvasnak. Bálint János tszcs-tag a rideg borjúnevelésre vonatkozó szakirodalmat tanulmányozta komoly sikerrel és ezzel a csoport jó hírét és a saját anyagi helyzetét is javította.

PINTÉR JÁNOS, KENGYEL

A kultúrotthonban csak két héttel ezelőtt indult meg az élet, eddig gabonaraktár volt. A könyvtár 200 olvasójából 75 százalék állandóan olvas. További tervem, hogy december hónapban, két aktívát és a községi tszcs tagok 15 százalékát beszervezem az olvasótáborba.

SZEPESI ZOLTÁN, TISZAESZLAR

A hatnapos iskolán tanultak szerint rendezem a könyvtárunkat. Jó aktiva-hálózatot építék ki. Az iskolán tanult agitációs módszerekkel fogok dolgozni, hogy az olvasók számát rendszeresen emeljem. Sokkal nagyobb gondot fordítok önképzésemre, s tudásomat az olvasóknak is átadom. Mindig kéni fogom a Párt és a tanács segítségét. Január hónapban egy könyvismertetést rendezünk. A havonta rendezett könyvkiállításokon a népkönyvtár könyveit propagáljuk.

Könyvtáros levelezők!

Leveleiteket „Könyvbarát” megjelöléssel az Országos Könyvtári Központba (Budapest, V, Guszev-utca 1. küldjétek!